

# Մ Ա Ս III - Բ

## Ծ Ա Ն Ս Ե Ր Ի Կ Ա Ն Խ Ա Տ Ե Ս Ո Ւ Մ

« 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով ծախսերի ծավալը ծրագրավորվել է 1,042.56 մլրդ դրամի չափով: Ծախսերի ամբողջ ծավալի 86.1 %-ը կամ 897.82 մլրդ դրամը բաժին է ընկնում ընթացիկ ծախսերին, 13.9 %-ը կամ 144.74 մլրդ դրամը՝ ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով զուտ ծախսերին:

« 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծի ծախսային մասը « 2011 թվականի պետական բյուջեի հաստատված մակարդակի համեմատ ավելացել է շուրջ 41.5 մլրդ դրամով:

Նախագծով առաջարկվող բյուջետային ծախսերի ծավալները, կազմն ու կառուցվածքը ձևավորվել են ելնելով 2012 թվականի մակրոտնտեսական կանխատեսումներից, գների և սակագների կանխատեսվող ցուցանիշներից, հանրապետությունում տնտեսական հարաբերությունների բնականոն ընթացքը խաթարող նոր բյուջետային պարտքերի չառաջացման անհրաժեշտությունից ու առանձին ծախսատեսակների գծով մշակված բյուջետային նորմատիվներից:

Սոցիալական բնագավառի ծախսերի (կրթություն, առողջապահություն, սոցիալական ապահովություն) տեսակարար կշիռը բյուջետային ծախսերի ամբողջ ծավալում կազմում է 46.2 %, պաշտպանության, հասարակական կարգի պահպանության և ազգային անվտանգության ապահովման ոլորտներին՝ 19.8%, տնտեսության ճյուղերին՝ 13.2 %, պետական պարտքի սպասարկմանը՝ 4.5%, համայնքների բյուջեներին « պետական բյուջեից ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների տրամադրմանը՝ 3.1%, « կառավարության պահուստային ֆոնդի ձևավորմանը՝ 2.0%:

« արկ է նշել, որ, ինչպես և « 2011 թվականի պետական բյուջեում, « 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում ծախսային ծրագրերը հիմնականում դասավորված են ծրագրային բյուջետավորման սկզբունքներին համապատասխան: Միաժամանակ, մոտակա տարիներին պետական բյուջեն ամբողջությամբ ծրագրային դասակարգմամբ Ազգային ժողով ներկայացնելու և անցումային շրջանում դրա կատարման հետ կապված ռիսկերի կառավարումն ապահովելու նպատակով ներկայումս մշակվում է մի մոտեցում, որը մի կողմից պետք է ապահովի պետական բյուջեի կատարման գործող համակարգի կայունությունը, իսկ մյուս կողմից՝ աջակցի կառավարման, մոնիտորինգի, հաշվետվողականության և վերահսկողության համակարգերի զարգացմանը:

« 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով ծախսային ծրագրերի ոչ ֆինանսական ցուցանիշները և ծրագրային դասակարգումը ներկայացված են համապատասխանաբար սույն բացատրագրի NN 12 և 13 հավելվածներում:

Ստորև ներկայացվում են « 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծվող ծախսերի ծրագրավորման հիմքում դրվող հիմնական սկզբունքները և առանձնահատկությունները:

**Պետական կառավարման մարմինների պահպանման ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում ծրագրավորվել են հիմնականում հաշվի առնելով ՀՀ 2012-2014թթ ՄԺԾԾ-ի ցուցանիշները, գործող օրենսդրության պահանջները և այդ մարմինների գործունեության առանձնահատկությունները:

1. ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում պետական կառավարման մարմինների պահպանման ծախսերի ծրագրավորումը բնորոշվում է հետևյալ առանձնահատկություններով:

1.1. 2011 թվականի ընթացքում շարունակվեցին պետական կառավարման համակարգի բնագավառում վերջին տարիներին իրականացվող բարեփոխումները, հստակեցվեցին նախարարությունների կողմից իրականացվող քաղաքականության ձևավորման, մոնիտորինգի և համակարգման գործառույթները, ինչպես նաև պետական կառավարման առանձին մարմինների կանոնադրություններն ու կառուցվածքները, որի արդյունքում, որոշակի ծառայությունների մատուցման, վերահսկողական ու տեսչական գործառույթների իրականացման իրավասությունները փոխանցվեցին նախարարությունների աշխատակազմերում առանձնացված ստորաբաժանումների կարգավիճակով վերակազմակերպված կամ նոր ստեղծված գործակալություններին և տեսչություններին: Այսպես.

ա. Սննդամթերքի անվտանգության և համապատասխանության գնահատման, անասնաբուժության և բուսասանիտարիայի բնագավառների պետական կարգավորումն, իսկ առանձին դեպքերում նաև Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված կարգով վերահսկողական գործառույթներ իրականացնելու նպատակով, որպես ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության աշխատակազմի սննդամթերքի անվտանգության և անասնաբուժական պետական տեսչության ու ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության աշխատակազմի բուսասանիտարիայի պետական տեսչության իրավահաջորդ ստեղծվեց ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության սննդամթերքի անվտանգության պետական ծառայությունը (ՀՀ կառավարության 30.12.2010թ. N 1730 - Ն որոշում)՝ նախարարության կառավարման ոլորտում գործող պետական մարմնի կարգավիճակով:

բ. Արտադրական վտանգավոր օբյեկտների ռեեստրի վարման, տեխնիկական անվտանգության փորձաքննություն իրականացնող անձանց հավատարմագրման, հաշվառման, ինչպես նաև լիցենզավորման որակյալ ծառայությունների մատուցման նպատակով ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության աշխատակազմի ներքին աուդիտի վարչության ռեեստրի վարման և վերահսկողության բաժնի վերակազմակերպման միջոցով ստեղծվեց նախարարության աշխատակազմի հավատարմագրման և լիցենզավորման գործակալությունը (ՀՀ կառավարության 28.07.2011թ. N 1131-Ն որոշում)՝ հիմնարկի առանձնացված ստորաբաժանման կարգավիճակով:

գ. Կրթության ոլորտում լիցենզավորման գործընթացը իրականացնելու նպատակով ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության աշխատակազմի լիցենզավորման վարչությունը վերակազմավորման միջոցով վերակազմակերպվեց ՀՀ կրթության և գիտության

նախարարության աշխատակազմի լիցենզավորման գործակալության (<< կառավարության 12.05.2011թ. N 676-Ն որոշում)՝ հիմնարկի առանձնացված ստորաբաժանման կարգավիճակով:

դ. << գյուղատնտեսության նախարարությանը վերապահված ոլորտներում հայտատուներին սահմանված լիցենզիաներ, սերտիֆիկատներ և որակավորումներ տրամադրելու աշխատանքների կազմակերպումն իրականացնելու նպատակով ստեղծվեց << գյուղատնտեսության նախարարության աշխատակազմի «Լիցենզավորման կենտրոն» գործակալությունը՝ (<< կառավարության 23.12.2011թ. N 1767-Ն որոշում)՝ հիմնարկի առանձնացված ստորաբաժանման կարգավիճակով:

ե. «Հանրային ծառայության մասին» << օրենքի պահանջներին համապատասխան բարձրաստիճան պաշտոնատար և նրանց փոխկապակցված անձանց զույքի, եկամուտների հայտարարագրերի ռեեստրի վարման, վերլուծության և հրապարակման, բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց շահերի բախման և էթիկայի կանոնների խախտումների բացահայտման և դրանց վերացմանն ու կանխարգելմանն ուղղված առաջարկությունները << Նախագահին, Ազգային ժողով, կառավարություն ներկայացման և այլ գործառույթների իրականացման նպատակով ստեղծվել է բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողովը, որի գործունեության նյութատեխնիկական և կազմակերպական աջակցությունն իրականացնում է << Նախագահի աշխատակազմը:

զ. << կառավարության կողմից հավանության արժանացած և << նախարարությունների կողմից մշակված քաղաքականության և տարածքային կառավարման մարմինների կողմից ներկայացված մարզի զարգացման ծրագրերի ու աշխատանքների իրականացումն ապահովելու նպատակով որպես ծառայությունների մատուցման միավորներ առանձին նախարարությունների (քաղաքաշինության, բնապահպանության, մշակույթի, սպորտի և երիտասարդության հարցերի) կազմում ստեղծվեցին ծրագրերի իրականացման գրասենյակներ (ԾԻԳ)՝ պետական հիմնարկի կարգավիճակով (որոնց օրինակելի կանոնադրությունը հաստատվել է << կառավարության 07.10.2010թ. N 1369 -Ն որոշմամբ):

1.2. Ելնելով օրենքով և այլ իրավական ակտերով նախարարությունների առանձնացված ստորաբաժանումներին վերապահված լիազորությունները լիարժեք և արդյունավետ իրականացնելու, ինչպես նաև քաղաքացիական իրավահարաբերություններին նրանց մասնակցությունը նախարարության աշխատակազմի կողմից ապահովելու դրույթից, << 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում պահպանվել է նշված ստորաբաժանումների պահպանման ծախսերը համապատասխան նախարարության աշխատակազմի պահպանման ծախսերում նախատեսելու սկզբունքը:

1.3. << 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում պահպանվել է << նախարարությունների աշխատակազմերի և այդ մարմինների ղեկավարների աշխատակազմերի պահպանման ծախսերը պետական բյուջեում իրարից տարանջատված ձևով (առանձին ծրագրերով) նախատեսելու սկզբունքը:

1.4. «ՀՀ դատական օրենսգրքի», «Սահմանադրական դատարանի մասին». «Դատախազության մասին» և «Վերահսկիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքների պահանջների համապատասխան ՀՀ դատարանների, ՀՀ սահմանադրական դատարանի, ՀՀ դատախազության և ՀՀ վերահսկիչ պալատի բնականոն գործունեության ապահովման համար չկանխատեսված ծախսերի ֆինանսավորման նպատակով նախատեսվում է ՀՀ դատարանների, ՀՀ սահմանադրական դատարանի, ՀՀ դատախազության և ՀՀ վերահսկիչ պալատի պահուստային ֆոնդեր: Յուրաքանչյուր վերը նշված մարմնի պահուստային ֆոնդը ներկայացվում է պետական բյուջեի առանձին տողով, ընդ որում ֆոնդի մեծությունը հավասար է տվյալ տարվա պետական բյուջեի մասին օրենքով տվյալ մարմնի գծով նախատեսված ծախսերի երկու տոկոսին:

1.5. «Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքի (09.06.2010թ. ՀՕ-63-Ն) պահանջներից ելնելով, ինչպես նաև հիմք ընդունելով ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից հաստատված ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության (ԱՊՊԱ) ոլորտում կիրառվելիք ապահովագրության վճարների նվազագույն և առավելագույն չափերը՝ ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են հատկացումներ ծառայողական ավտոմեքենաների ապահովագրության համապատասխան վճարներ կատարելու համար:

1.6. 2011 թվականին շարունակվում է պետական կառավարման մարմիններում «Mulberry» էլեկտրոնային համակարգի ներդրումը, որով և պայմանավորված համակարգչային տեխնիկայի քանակի ավելացման հետ կապված նրանց շահագործման և պահպանման համար՝ ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են անհրաժեշտ միջոցներ:

1.7. ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանության մարմինների պահպանման ծախսերը հաշվարկվել են հիմք ընդունելով 16825 հաստիքային միավորների քանակը, որը 2011 թվականի համեմատ ավելացել է 116 միավորով: Թվաքանակի ավելացումը հիմնականում պայմանավորված է վերոնշյալ գործոններով, ինչպես նաև պետական կառավարման առանձին մարմիններում կառուցվածքային փոփոխությունների հետևանքով աշխատողների թվաքանակի փոփոխություններով:

ՀՀ պետական կառավարման մարմինների աշխատողների թվաքանակի փոփոխությունը արտացոլված է սույն բացատրագրի N 2ա աղյուսակում:

1.8. Քաղաքացիական (պետական, դատական) ծառայողների, բացառությամբ ՀՀ վերահսկիչ պալատի և ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի քաղաքացիական ծառայողների, աշխատավարձի ֆոնդը հաշվարկվել է հիմք ընդունելով 40.0 հազ. դրամ բազային պաշտոնային դրույթաչափը, հարկային և մաքսային ծառայողներին՝ 55.5 հազ. դրամ, հարկադիր կատարողներին՝ 42.0 հազ. դրամ, պահպանելով 2011 թվականի մակարդակը: ՀՀ վերահսկիչ պալատի և ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի քաղաքացիական ծառայողների աշխատավարձի ֆոնդը հաշվարկվել է ելնելով

համապատասխան օրենքների պահանջներից: Աշխատավարձի ֆոնդը ծրագրավորվել է հաշվի առնելով վերոնշյալ ծառայողների պաշտոնային դրույքաչափերի նկատմամբ համապատասխան օրենքներով նախատեսված բնականոն աճերը:

Աշխատավարձի ֆոնդում ներառվել են նաև քաղծառայության տվյալ պաշտոնի ենթախմբին համապատասխանող դասային աստիճանից բարձր դասային աստիճան ունենալու դեպքում քաղծառայողի հիմնական աշխատավարձի նկատմամբ 5%-ի չափով սահմանվող հավելավճարները:

«Վճռաբեկ, վերաքննիչ և մասնագիտացված դատարանների դատավորների աշխատավարձի ֆոնդը հաշվարկվել է «Ղ դատական օրենսգրքի (հոդված 75) պահանջներին համապատասխան: «Ղ դատական դեպարտամենտի կազմում առանձնացված ստորաբաժանման կարգավիճակով գործող «Ղ դատական կարգադրիչների ծառայության աշխատակիցների աշխատավարձի ֆոնդը հաշվարկվել է ելնելով «Ղ դատական օրենսգրքի պահանջներից՝ «Քրեակատարողական ծառայության մասին» «Ղ օրենքով սահմանված չափերին և հաշվարկման կարգին համապատասխան՝ հիմք ընդունելով 14.4 հազ. դրամ բազային պաշտոնային դրույքաչափը:

Դատախազների աշխատավարձի ֆոնդը հաշվարկվել «Դատախազության մասին» «Ղ օրենքի հոդված 55-ով ամրագրված դրույքներին համապատասխան: Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի անդամների, այդ հանձնաժողովի վերահսկիչ-վերստուգիչ ծառայության պետի, Բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողովի անդամների, Հեռուստատեսության և ռադիոյի ազգային հանձնաժողովի և Մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակազմերի աշխատավարձերի ֆոնդերը հաշվարկվել է են համապատասխանաբար Ընտրական օրենսգրքի, «Հանրային ծառայության մասին», «Հեռուստատեսության և ռադիոյի մասին» և «Մարդու իրավունքների պաշտպանի մասին» «Ղ օրենքների պահանջներին համապատասխան:

Միաժամանակ, «Ղ կառավարության 24.04.2010թ. N 16 արձանագրային որոշման պահանջներն ապահովելու նպատակով պետական կառավարման մարմինների աշխատողների թվաքանակի կրճատումների հետևանքով տնտեսված միջոցները թողնվել է պետական մարմինների աշխատավարձերի ֆոնդերում, որը պետք է ուղղվի լավագույն աշխատողների աշխատավարձերի բարձրացմանը կամ պարզևատրմանը:

1.9. Գործուղումների և ծառայողական ուղևորությունների ծախսերը ծրագրավորվել են «Ղ կառավարության 2005 թվականի դեկտեմբերի 29-ի «Ծառայողական գործուղման մեկնած աշխատողների գործուղման ծախսերի հատուցման համար կատարվող վճարումների նվազագույն և առավելագույն չափերն և վճարման կարգը սահմանելու մասին» N 2335-Ն որոշմամբ սահմանված նորմաներով:

1.10. Ծառայողական ավտոմեքենաների պահպանման ծախսերը ծրագրավորվել են «Ղ կառավարության 2005 թվականի փետրվարի 17-ի N 194-Ն որոշմամբ հաստատված ծառայողական ավտոմեքենաների (բացառությամբ հարկային, մաքսային և դատական ակտերի հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության մարմինների սպասարկման համար

նախատեսված ծառայողական ավտոմեքենաների) սահմանաքանակին համապատասխան 981 ավտոմեքենայի համար, ընդ որում 1 մեքենայի պահպանման տարեկան ծախսը՝ հաշվարկվել է 1200.0 հազ. դրամի չափով (պահպանվել է 2011 թվականի մակարդակը):

ՀՀ պետական կառավարման մարմինների ծառայողական ավտոմեքենաների սահմանաքանակի փոփոխությունը արտացոլված է սույն բացատրագրի N 2բ աղյուսակում:

1.11. Կապի ծառայությունների վճարները ծրագրավորվել են ՀՀ կառավարության 2004 թվականի սեպտեմբերի 23-ի «Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմինների կապի և կոմունալ ծախսերի նորմաներ սահմանելու մասին» N 1536-Ն և ՀՀ կառավարության 2004 թվականի դեկտեմբերի 12-ի «Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմիններում կապի ծառայությունների նորմաները և հեռախոսակապից օգտվելու օրինակելի ներքին կանոնները հաստատելու մասին» N 1956-Ն որոշումների պահանջներին համապատասխան, սակայն հեռախոսային խոսակցությունների տարեկան սահմանաչափը ծրագրավորվել է հաշվարկվածի 30 %-ի չափով, իսկ ՀՀ դատարանների կապի ծառայությունների ծախսերը հաշվարկվել են ՀՀ կառավարության 2005 թվականի մայիսի 12-ի «Հայաստանի Հանրապետության դատարանների կապի միջոցների տեսակների, քանակի և կապի ծառայությունների, ինչպես նաև կոմունալ ծախսերի նորմաների մասին» N 732-Ա որոշման պահանջներին համապատասխան: Կապի ծախսերը հաշվարկվել են հաշվի առնելով նաև ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2007 թվականի օգոստոսի 24-ի «Արմենտել» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից մատուցվող ծառայությունների սակագների սահմանման մասին» N 340-Ն որոշումը:

1.12. Էլեկտրաէներգիայի, վառելիքի և ջեռուցման ծախսերը ծրագրավորվել են ՀՀ կառավարության 2005 թվականի ապրիլի 28-ի «Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեի նախագծում Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմինների գծով բյուջետային ծախսերի առանձին տեսակների ջեռուցման, վառելիքի և էլեկտրաէներգիայի ձեռքբերման ծավալների հաշվարկման հիմքում դրվող նորմաները հաստատելու մասին» N 629-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան՝ հաշվի առնելով գործող սակագները (բնական գազի 1 մ3 սակագինը՝ 132 դրամ, իսկ ամսական 10.0 հազար մ3-ից ավելի օգտագործելու դեպքում՝ 243.1 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ, էլեկտրաէներգիայինը՝ 1 կվտ/ժ-ը 30 դրամ), սակայն էլեկտրաէներգիայի ծախսերը ծրագրավորվել են հաշվարկվածի 65%-ի չափով:

1.13. Ջրնուղ - կոյուղուց օգտվելու վարձի վճարման ծախսերը ծրագրավորվել են հաստատված սակագներին համապատասխան՝ Երևանում մեկ խորանարդ մետրը՝ 174.1 դրամ, մարզերում՝ 179.78 դրամ: ՀՀ պետական մարմինների կողմից խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման ծառայություններից օգտվելու վարձի վճարման ծախսերը հաշվարկվել են հիմք ընդունելով յուրաքանչյուր հաստիքային միավորի համար սահմանված նորմատիվը՝ օրական 30 լիտր, բացի այդ ՀՀ դատարանների համար ՀՀ կառավարության 2005 թվականի մայիսի 12-ի N 732-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան նախատեսվել է

նաև լրացուցիչ ծախս՝ ելնելով դատական նիստերի դահլիճների ընդհանուր մակերեսի մեծությունից:

1.14. Հաշվի առնելով ՀՀ վարչապետի որոշումներով արտասահմանյան պաշտոնական գործուղումների համար հատկացվող միջոցների առավել արդյունավետ օգտագործման հանգամանքը, ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում պահպանվել է արտասահմանյան երկրներ մեկնելու համար նախատեսված գործուղման ծախսերի գծով հատկացումները արտասահմանյան պաշտոնական գործուղումների կենտրոնացված ֆոնդում ներառելու սկզբունքը:

1.15. ՀՀ դեսպանությունների և ներկայացուցչությունների պահպանման ծախսերը 2012 թվականի համար ծրագրավորվել է 6588.9 մլն դրամի չափով, որը 2011 թվականի մակարդակը գերազանցում է 649.0 մլն դրամով: Ծախսերի աճը պայմանավորված է Դանիայում (43.0 մլն դրամ) և Լիտվայում (194.2 մլն դրամ) նոր բացվող դեսպանությունների, Հավաքական անվտանգության մասին պայմանագրի կազմակերպությունում բացվող ՀՀ մշտական ներկայացուցչության (78.4 մլն դրամ), պահպանման, առանձին դեսպանություններում և ներկայացուցչություններում դիվանագետի 4 հաստիքների (Լոս-Անժելես, Փարիզ, Մոսկվա, Բեյրութ) ավելացման (88.2 մլն դրամ) հետ կապված անհրաժեշտ միջոցների, ինչպես նաև 2011 թվականի հաշվարկներում կիրառվածի համեմատությամբ 2012 թվականի հաշվարկներում կիրառված տարադրամի փոխարժեքի փոփոխման հետ կապված լրացուցիչ միջոցների նախատեսմամբ (219.2 մլն դրամ): Բացի այդ, ՀՀ կառավարության 23.06.2011թ. N 974-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան դիվանագիտական փոստի պարբերական առաքումները և հյուպատոսական ծառայությունների մատուցումը սահմանված ժամկետներում և պատշաճ իրականացնելու նպատակով նախատեսվել է 18.0 մլն դրամ:

2. ՀՀ օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանության մարմինների պահպանման ծախսերի ընդհանուր գումարը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում ծրագրավորված է 57,913.3 մլն դրամի չափով, որը 2010 թվականի բյուջետային տարվա փաստացի և 2011 թվականի բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների նկատմամբ կազմում է համապատասխանաբար 114.4 և 104.9 տոկոս: Նշված ցուցանիշների համեմատությունը արտացոլված է սույն բացատրագրի N 2 աղյուսակում: Ստորև ներկայացվում է վերը նշված ծախսերի վերծանումն ըստ բյուջետային ծախսերի տնտեսագիտական դասակարգման ծախսերի հիմնական հոդվածների:

2.1. Աշխատավարձի ֆոնդ - օրենսդիր, գործադիր և դատական իշխանության մարմինների աշխատողների աշխատավարձի ֆոնդը 2012 թվականի համար ծրագրավորվել է 33,277.1 մլն դրամի չափով, որը 2011 թվականի ծրագրավորվածից ավելի է 1,825.4 մլն դրամով: Աշխատավարձի ֆոնդը հաշվարկվել է հաշվի առնելով «Քաղաքացիական ծառայողների վարձատրության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան քաղաքացիական (պետական, դատական) ծառայողների աշխատավարձի բնականոն աճը, «Հարկային ծառայության մասին», «Մաքսային ծառայության մասին», «Դատական ակտերի հարկադիր կատարումն ապահովող ծառայության մասին» և «Քրեակատարողական

ծառայության մասին» ՀՀ օրենքների պահանջներին համապատասխան հարկային ծառայողների, մաքսային ծառայողների, հարկադիր կատարողների և դատական կարգադրիչների աշխատավարձերի բնականոն աճերը, «ՀՀ դատական օրենսգրքի», «Դատախազության մասին» և «Հատուկ քննչական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքների պահանջներին համապատասխան դատավորների, դատախազների և հատուկ քննչական ծառայության ծառայողների պաշտոնային դրույքաչափերի նկատմամբ հաշվարկվող հավելավճարների աճը, հարկային բարեփոխումների շրջանակներում հարկային ծառայողների աշխատավարձի ֆոնդի ավելացումը (1,100.0 մլն դրամ), «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց էթիկայի հանձնաժողովի անդամների աշխատավարձի ֆոնդի նախատեսումը, նոր Ընտրական օրենսգրքի ընդունմամբ պայմանավորված կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի անդամների աշխատավարձի բարձրացումը, նշված հանձնաժողովի կազմում վերահսկիչ-վերստուգիչ ծառայության ստեղծման հետ կապված աշխատավարձի ֆոնդի ավելացումը, վերոնշյալ Ծրագրերի իրականացման գրասենյակների աշխատողների աշխատավարձի ֆոնդի ներառումը, ինչպես նաև առանձին մարմիններում գործառույթների և կառուցվածքային փոփոխությամբ պայմանավորված աշխատողների թվաքանակի փոփոխությունները:

2.2. Պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներ - հաշվարկվել են «Պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան՝ հաշվի առնելով նաև այդ օրենքում ՀՀ կառավարության կողմից առաջարկվող փոփոխությունները:

2.3. Էներգետիկ ծառայությունների (ներառում է էլեկտրաէներգիայի և ջեռուցման) ծախսերը ծրագրավորվել են 1,439.4 մլն դրամի չափով, որը 2011 թվականի ծրագրավորվածից ավելի է 26.0 մլն դրամով: Ավելացումը հիմնականում կապված է պետական կառավարման մարմիններում «Mulberry» էլեկտրոնային համակարգի ներդրմամբ պայմանավորված համակարգչային տեխնիկայի քանակի ավելացման հետ:

2.4. Կոմունալ ծառայությունների վճարները (ներառում է ջրամատակարարման և ջրահեռացման, ինչպես նաև վարչական շենքերի աղբահանման և միջատազերծման հետ կապված ծախսերը) ծրագրավորվել են 136.7 մլն դրամի չափով, որը 2011 թվականի ծրագրավորվածից ավելի է 9.0 մլն դրամով: Ավելացումը հիմնականում պայմանավորված է ՀՀ առանձին դատարանների նստավայրերի դահլիճների մակերեսների և նոր կառուցված դատարանների շենքերում դահլիճների ավելացման հետ:

2.5. Կապի ծառայություններ - ծրագրավորվել է 1,739.6 մլն դրամի չափով, որը 2011 ծրագրավորվածից ավելի է 31.2 մլն դրամով: Աճը հիմնականում պայմանավորված է արտաքին գործերի նախարարության կողմից ՀՀ կառավարության 23.06.2011թ. N 974-Ն որոշմամբ սահմանված ժամկետներում հյուպատոսական ծառայությունների պատշաճ մատուցման նպատակով դիվանագիտական փոստի պարբերական առաքմամբ, ինչպես նաև պետական կառավարման առանձին մարմիններում կապի ծախսերի կանոնակարգմամբ:



2.6. Ապահովագրական ծախսերը ծրագրավորվել են 41.8 մլն դրամի չափով՝ ծառայողական ավտոմեքենաների սահմանաքանակին համապատասխան:

2.7. Գույքի և սարքավորումների վարձակալություն - ծրագրավորվել է ներկայացված պայմանագրերին համապատասխան:

2.8. Գործուղումների և ծառայողական ուղևորությունների ծախսերը ծրագրավորվել են 1,895.3 մլն դրամի չափով:

2.9. Պայմանագրային ծառայությունների ձեռք բերում - ծրագրավորվել է 1,483.1 մլն դրամի չափով, որը 2011 թվականի մակարդակը գերազանցում է 29.3 մլն դրամով: Պայմանագրային ծառայությունները ներառում են բյուջետային ծախսերի տնտեսագիտական դասակարգման վարչական ծառայությունները, համակարգչային ծառայությունները, աշխատակազմի մասնագիտական զարգացման ծառայությունները, տեղեկատվական ծառայությունները, կառավարչական ծառայությունները, կենցաղային և հանրային սննդի ծառայությունները, ներկայացուցչական ծախսերը և ընդհանուր բնույթի այլ ծառայությունները: Աճը հիմնականում պայմանավորված է համակարգչային սարքավորումների սպասարկման, ինչպես նաև տրանսպորտային միջոցների տեխնիկական զննության կտրոնի պատրաստման պատվիրատուի լիազորությունը ՀՀ ֆինանսների նախարարությանը վերապահմամբ (ՀՀ կառավարության 31.03.2011թ. N 350-Ն որոշում):

2.10. Նյութեր - ծրագրավորվել են 925.6 մլն դրամի չափով, որը 2011 թվականի ծրագրավորվածից ավելի է 22.0 մլն դրամով: Նյութերը ներառում են գրասենյակային պիտույքների, գյուղատնտեսական ապրանքների, առողջապահական և լաբորատոր նյութերի, կենցաղային և հանրային սննդի նյութերի և հատուկ նպատակային այլ նյութերի ձեռք բերման, ինչպես նաև ՀՀ օրենսդրությանը համապատասխան՝ ՀՀ դատախազության զինդատախազների և ՀՀ դատարանների դատական կարգադրիչների համազգեստների ձեռքբերման ծախսերը:

2.11. Տրանսպորտային ծառայությունների ծախսերը տարանջատված են բյուջետային ծախսերի տնտեսագիտական դասակարգման երեք հոդվածներում՝ տրանսպորտային նյութեր (բենզին, յուղեր, այլ նյութեր տրանսպորտային միջոցների համար), մեքենաների և սարքավորումների ընթացիկ նորոգում և պահպանում, պարտադիր վճարներ (տեխնիկական զննման վճարներ՝ 1 մեքենայի համար 6.0-10.0 հազ. դրամ և բնապահպանական վճարներ՝ 1 մեքենայի համար 2.5-3.0 հազ. դրամ): Ծառայողական ավտոմեքենաների պահպանման ծախսերը ծրագրավորվել են 1,423.2 մլն դրամի չափով:

2.12. Սուբսիդիաներ ոչ ֆինանսական պետական կազմակերպություններին - ծրագրավորվել են 508.0 մլն դրամի չափով՝ «Սպասարկում» և «Կոնդի առանձնատների տնտեսություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններին պետական աջակցության համար:

2.13. Ընթացիկ դրամաշնորհներ պետական և համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպություններին - ծրագրավորվել է 147.3 մլն դրամի չափով՝ «Գնումների աջակցման կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությանը պետական աջակցության նպատակով:

2.14. Ընթացիկ սուբվենցիաներ համայնքներին – ծրագրավորվել է 591.7 մլն դրամի չափով՝ ՀՀ օրենսդրությամբ Երևանի քաղաքապետարանի կենտրոնական ապարատի պահպանման համար նախատեսված պետական աջակցություն:

2.15. Այլ նպաստներ բյուջեից - ծրագրավորված է 939.3 մլն դրամի չափով՝ ներառում է ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորների պատգամավորական գործունեության հետ կապված ծախսերը, «Փաստաբանության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան հանրային պաշտպանի գրասենյակի պահպանման ծախսերը, «Զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան ՀՀ դատարանների դատական կարգադրիչների պարենային բավարարման համար անհրաժեշտ գումարը, յուրաքանչյուր մարզպետարանին այս հոդվածով նախատեսվող գումարները, ինչպես նաև ծառայողական պարտականությունները կատարելիս հարկադիր կատարողի կողմից հասարակական տրանսպորտից օգտվելու և անձնական օգտագործման ավտոմեքենան ծառայողական նպատակներով օգտագործելու հետ կապված ծախսերի հատուցման գումարը: Բացի այդ, նախատեսված են համապատասխան միջոցներ Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման ծառայության, համայնքային ենթակայության սոցիալական օգնության ծառայությունների գործունեության կազմակերպման բնագավառում պետության կողմից համայնքի ղեկավարին պատվիրակված լիազորությունների իրականացման ֆինանսավորումն ապահովելու նպատակով:

2.16. Այլ ծախսեր - ծրագրավորվել են 7,541.1 մլն դրամի չափով: Ներառում է՝ ՀՀ դեսպանությունների և ներկայացուցչությունների, ՀՀ ռազմական կցորդների, արտասահմանում ՀՀ առևտրային ներկայացուցչությունների պահպանման ծախսերը, ՀՀ Նախագահի, ՀՀ Ազգային ժողովի նախագահի և ՀՀ վարչապետի ֆոնդերը, ՀՀ Նախագահի կողմից առանձին անձանց պարգևատրելու համար անհրաժեշտ մեդալների և շքանշանների պատրաստման ծախսերը, ՀՀ սահմանադրական դատարանի, ՀՀ դատարանների, ՀՀ դատախազության և ՀՀ վերահսկիչ պալատի պահուստային ֆոնդերը:

2.17. Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերը նախատեսվել են 29.2 մլն դրամի չափով՝ պետական կառավարման առանձին մարմիններում կարողությունների զարգացման համար:

3. Բացի այդ, պետական և սոցիալական ոլորտում շարունակվում և նախատեսվում են իրականացվել հետևյալ նպատակային վարկային ծրագրերը.

3.1. Պետական հատվածի բարեփոխումների երկրորդ ծրագիր (Համաշխարհային բանկ)

Ծրագիր նպատակն է կատարելագործել հանրային հատվածի կառավարման իրականացումը և ծառայությունների մատուցումը՝ քաղաքականության մշակման ոլորտում գերատեսչական հզորությունների ուժեղացման, մարդկային կապիտալի արդյունավետության առավելագույնի հասցման և ներքին աշխատանքային հոսքերի և արտաքին հաղորդակցության համար տեղեկատվական համակարգերի ստեղծման միջոցով:

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականի ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները.

ա) քաղաքականության ձևավորման և ծառայությունների մատուցման ձևաչափում գերատեսչական կարողությունների զարգացում,

բ) հանրային հատվածում մարդկային ռեսուրսների գործունեության արդյունավետության բարձրացում,

գ) կատարողականի և թափանցիկության բարելավման նպատակով համակարգերի մշակում,

դ) ժամանակին պահանջվող տեխնիկական աջակցություն,

ե) ծրագրերի կառավարում և իրականացում:

3.2. Էլեկտրոնային հասարակության և մրցունակության համար նորարարության ծրագիր (Համաշխարհային բանկ)

Ծրագրի նպատակն է հասցեագրել մրցակցային էլեկտրոնային հասարակության և ձեռնարկությունների նորարարության առջև առկա խոչընդոտները՝ հզորացնելով բազային ենթակառուցվածքները և նպաստավոր միջավայրը:

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականի ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները.

ա) էլեկտրոնային հասարակության ենթակառուցվածքների զարգացում, տեխնիկական օժանդակություն և վերապատրաստում, լայնաշերտ ցանցերի ֆինանսավորման տրամադրում շահառուներին՝ համազգային լայնաշերտ մագիստրալային մալուխի և կառավարության ցանցի ձևավորման համար,

բ) ձեռնարկությունների նորարարության ենթակառուցվածքների խթանում, ֆինանսական աջակցություն նորարարությանը, Գյումրու տեխնոլոգիական կենտրոնի ստեղծման համար ապրանքների, աշխատանքների և խորհրդատվական ծառայությունների, այդ թվում՝ վերապատրաստման և լրացուցիչ գործառնական ծախսերի տրամադրում,

գ) գործառնական ծախսերի ֆինանսավորման տրամադրում՝ գործողությունների իրականացմանը օժանդակելու նպատակով:

3.3. Սոցիալական պաշտպանության ոլորտի կառավարման վարկային ծրագիր (Համաշխարհային բանկ)

Ծրագրի նպատակն է բնակչության աղքատ և խոցելի խավի սոցիալական պաշտպանվածության բարձրացումը:

Ծրագրի շրջանակներում խնայված գումարներով 2012 թվականի ընթացքում նախատեսվում են գնումներ և ծրագրի 2011 թվականի աուդիտի իրականացում:

3.4. Սոցիալական պաշտպանության ոլորտի կառավարման ծրագրի լրացուցուցիչ ֆինանսավորման ծրագիր (Համաշխարհային բանկ)

Ծրագրի նպատակն է մարդկային զարգացման խթանման և սոցիալական ապահովության համակարգերի և հանրային հատվածի հիմնական գործառույթների բարելավումը:

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականի ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները.

ա) ընդհանուր աջակցություն սոցիալական պաշտպանության ոլորտին, աշխատանքին և զբաղվածությանը,

բ) կենսաթոշակների վարչարարություն, սոցիալական աջակցության վարչարարության բարելավում և ծրագրի կառավարում:

### 3.5. Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի երրորդ ծրագիր (Համաշխարհային բանկ)

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականի ընթացքում նախատեսվում է շինարարական աշխատանքների գծով թերությունների բացակայության դեպքում մի շարք կապալառուների վճարել որպես որակի երաշխիք պահված գումարները:

### 3.6. Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի երրորդ ծրագրի երկրորդ լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագիր (Համաշխարհային բանկ)

Ծրագրի «Համայնքային ներդրումներ» բաղադրիչի շրջանակներում 2012 թվականի ընթացքում նախատեսվում է շինարարական աշխատանքներն ավարտել 10-15 միկրոծրագրերում ՀՀ տարբեր մարզերում: Այդ միկրոծրագրերը կընտրվեն 2012 թվականի ընթացքում ՀՄՆՀ Ղեկավար ձեռնարկի համաձայն:

Բացի այդ, «Ծրագրի կառավարում» բաղադրիչի շրջանակներում կապահովվի ՀՄՆՀ-ի նորմալ գործունեությունը եւ կկատարվի տարեկան ֆինանսական աուդիտը: Կբարձրացվի աշխատակազմի որակավորումը՝ միջազգային և տեղական կոնֆերանսներին, սեմինարներին և դասընթացներին մասնակցելու միջոցով:

3.7. Արդարադատության ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է շարունակել և իրականացնել Դատաիրավական բարեփոխումների երկրորդ ծրագիրը (Համաշխարհային բանկ):

Ծրագրի հիմնական նպատակներն են՝ դատական գործառնությունների և ծառայությունների արդյունավետությունը, արժանահավատությունը և թափանցիկությունը բարելավելու համար Հայաստանի դատաիրավական համակարգին ապահովել անհրաժեշտ վարչարարություն, շինություններ և անդլայնված կարողություններ, շարունակել դատական ծառայությունների մասին իրազեկվածության և իրավական ու դատական տեղեկությունների մատչելիության բարելավումը:

Վարկային ծրագրի շրջանակներում 2012թ. ընթացքում նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքներն ըստ ծրագրի բաղադրիչների՝

ա) ՀՀ դատարանների կարիքների համար լրացուցիչ սարքավորումների գնում,

բ) նոր կառուցված դատարանների շենքերի համար անվտանգության համակարգերի, դրանց կահավորման պարագաների և շերտավարագույրների գնում: Սևանի, Իջևանի և Կապանի ընդհանուր իրավասության դատարանների շենքերի կառուցման շինարարական աշխատանքների իրականացում,

գ) ՀՀ արդարադատության ակադեմիայի նոր շենքի համար կահավորանքի և սարքավորումների գնումներ,

դ) ԴԱՀԿ ծառայության կարիքների համար համակարգչային կենտրոնի արդիականացման աշխատանքների և ծառայության կարիքների համար համակարգչային սարքավորումների ձեռքբերում,

ե) հանրային իրազեկումը բարձրացնելու նպատակով իրավական տեղեկատվության մատչելիությունը բարձրացնելու համար համակարգչային սարքավորումների և ծրագրային ապահովման գնումներ:

4. Միաժամանակ 2012 թվականին պետական և սոցիալական ապահովության ոլորտում Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ նախատեսվում է շարունակել և իրականացնել հետևյալ դրամաշնորհային ծրագրերը՝

- Երևան քաղաքի պինդ աղբի կառավարման նպատակով պետական մասնավոր համագործակցության կառույցի համար գործարքի խորհրդատվական աջակցության դրամաշնորհային ծրագիր,

- Օտարերկրյա ներդրումների և արտահանման աջակցության երկրորդ դրամաշնորհային ծրագիր,

- Ազգային ժողովի քաղաքականության ձևավորման և հանրության հետ երկխոսության կարողությունների հզորացման դրամաշնորհային ծրագիր,

- Հանրային հատվածի ներքին աուդիտի իրականացման դրամաշնորհային ծրագիր,

- Ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆիդուցիար վերահսկողության փորձնական դրամաշնորհային ծրագիր,

- ՀՀ կառավարության արդյունքների մոնիթորինգի բարելավման կարողությունների ստեղծման դրամաշնորհային ծրագիր,

- Հայաստանի կառավարության ֆիսկալ կառավարման կարողությունների բարելավման համար դրամաշնորհային ծրագիր,

- Վիճակագրական հզորությունների կառուցման դրամաշնորհային ծրագիր,

- Հանրային հատվածի հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների 2-րդ ռազմավարության իրականացման դրամաշնորհային ծրագիր:

Արդարադատության ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է շարունակել և իրականացնել Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Դատաիրավական բարեփոխումների երկրորդ ծրագրի ձապոնական և հոլանդական դրամաշնորհային ծրագրերը:

**Առողջապահության** ոլորտը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության պետական քաղաքականության գերակա ուղղություններից մեկը և Հայաստանի Հանրապետության 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսված առողջապահության բնագավառի ծախսերը (առանց ՀՀ առողջապահության նախարարության պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի) կազմում են 64,788.2 մլն դրամ: Ծախսերի աճը ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ կազմում է 3,371.9 մլն դրամ կամ 5.5 տոկոս:

Առկա խնդիր է դիտարկվում առողջապահության ոլորտին ուղղվող պետական ծախսերի առավել նպատակային և արդյունավետ ծախսային ուղղվածության ապահովումը, ինչպես նաև բուժօգնության ծառայությունների մատչելիության բարձրացումը և որակի ապահովումը՝ հիմնական ուշադրությունը կենտրոնացնելով բնակչության առողջության առաջնային պահպանմանը, հիգիենիկ և հակահամաճարակային անվտանգության ապահովմանը, մոր և մանկան առողջության պահպանմանը, սոցիալական հատուկ նշանակություն ունեցող հիվանդությունների կանխարգելմանը, ինչպես նաև բնակչության սոցիալապես անապահով և առանձին (հատուկ) խմբերում ընդգրկված անձանց բժշկական օգնության ապահովմանը:

Ինչպես ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով, այնպես էլ ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով առողջապահության ծախսերի ձևավորումն ունի երկու հիմնական մոտեցում.

- առողջապահական գերակայությունների պահպանում,
- սոցիալական ուղղվածության ապահովում:

#### **«Բժշկական ապրանքներ, սարքեր և սարքավորումներ»**

##### **«Ղեղազորժական ապրանքներ»**

Դասը ընդգրկում է «Ղեղորայքի տրամադրում ամբուլատոր-պոլիկլինիկական, հիվանդանոցային բուժօգնություն ստացողներին և հատուկ խմբերում ընդգրկված ֆիզիկական անձանց» և «Ղեղորայքի տրամադրում պետական պահպանության ծառայությանը» ծրագրերը, որոնց գծով համապատասխանաբար նախատեսվում են 3,686.4 մլն դրամ և 1.1 մլն դրամ՝ 2011 թվականի չափով: Ծրագրերով նախատեսվում են կենտրոնացված միջոցներով ղեղորայքի ձեռքբերման ծախսեր: Ծրագրի շրջանակներում ձեռք կբերվի հոգեմետ, չարորակ նորագոյացություններով հիվանդների, շաքարային և ոչ շաքարային դիաբետով հիվանդների, էպիլեպսիայով, պարբերական հիվանդությամբ հիվանդների, երիկամների փոխպատվաստում տարած հիվանդների համար ղեղորայք:

##### **«Արտահիվանդանոցային ծառայություններ»**

Առողջապահության բնագավառում որպես առաջնահերթություն շարունակվելու է առողջության առաջնային պահպանման ոլորտի զարգացումը, ամբուլատոր-պոլիկլինիկական օղակի դերի բարձրացմանն ուղղված միջոցառումների ապահովումը, կանխարգելիչ ուղղվածության ուժեղացումը, որակյալ բժշկական օգնություն ստանալու մատչելիության

ընդլայնումը (ամբուլատոր-պոլիկլինիկական անվճար բուժօգնության իրականացման սկզբունքի պահպանմամբ):

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով «Արտահիվանդանոցային ծառայություններ» խմբի գծով նախատեսվում է 23,884.1 մլն դրամ: ՀՀ 2011 թվականի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ ծախսերը նվազել են 5.3 մլն դրամով, որը պայմանավորված է միանվագ բնույթ ունեցող՝ բժշկական սարքավորումների և բժշկական նշանակության կահույքի ձեռքբերման նպատակով ծախսերի 300.0 մլն դրամով չնախատեսմամբ, իսկ սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխության հետ կապված ծախսերի 294.7 մլն դրամով ավելի նախատեսմամբ:

Արտահիվանդանոցային բուժօգնության ոլորտի շրջանակներում նախատեսվում է տասներեք ծրագրերի իրականացում, որոնք են՝

1. «Բնակչության առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է ընտանեկան բժշկի և տեղամասային թերապևտի (մանկաբույժի) կողմից բնակչության առողջության պահպանման, հիվանդությունների կանխարգելման, հիվանդների բժշկական օգնության և նրանց նկատմամբ շարունակական հսկողության ապահովման, անհրաժեշտության դեպքում, հիվանդանոցային բուժման կարիք ունեցողների հոսպիտալացման կազմակերպման միջոցառումների իրականացումը, գյուղական բնակավայրերում բուժակ-մանկաբարձական կետերի միջոցով բնակչության մինչբժշկական օգնության և սպասարկման իրականացումը, բուժքույրերի կողմից դպրոցներում երեխաների բժշկական օգնության և սպասարկման ապահովումը, արտոնյալ պայմաններով դեղամիջոցներ ստանալու իրավունք ունեցող անձանց տեղամասային թերապևտի (մանկաբույժի) և ընտանեկան բժշկի միջոցով, իսկ առանձին հիվանդությունների գծով՝ համապատասխան մասնագետի միջոցով անհրաժեշտ դեղորայքով ապահովումը:

«Բնակչության առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններ» ծրագրի գծով նախատեսվում է 8,787.7 մլն դրամ 2011 թվականի 8,751.9 մլն դրամի դիմաց կամ 35.8 մլն դրամով ավելի: Այսպես, սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխության հետ կապված ծախսերը նախատեսվում են 149.2 մլն դրամով ավելի, իսկ արտոնյալ պայմաններով դեղորայք ստանալու իրավունք ունեցող 18 և բարձր տարիքի անձանց թվաքանակի 2.2 հազարով ավելացման հետ կապված (բնակչության թվաքանակի փոփոխության արդյունքում) բնակչությանը անվճար և արտոնյալ պայմաններով տրամադրվող դեղորայքի ծախսերը նախատեսվում են 2.8 մլն դրամով ավելի: Միաժամանակ ծրագրի շրջանակներում 2011 թվականի բյուջեով նախատեսված գումարների ճշտման հետ պայմանավորված նախատեսվում է 101.0 մլն դրամով պակաս, իսկ երեխաների թվաքանակի նվազելու հետ կապված՝ 15.2 մլն դրամով պակաս:

Ծրագրի շրջանակներում ընտանեկան բժիշկների, տեղամասային թերապևտների (մանկաբույժների), բուժքույրերի, կրտսեր բուժանձնակազմի և վարչատնտեսական անձնակազմի պահպանման, ինչպես նաև տեղամասերի աշխատանքների ապահովման տնտեսական և դեղորայքային (առաջին օգնության համար անհրաժեշտ դեղորայքի և

վիրակապական նյութերի) ծախսերի գծով նախատեսվում է 6,958.3 մլն դրամ: 2012 թվականին պահպանվել է 2011 թվականի համար նախատեսված աշխատողների հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը: Բժշկական անձնակազմի աշխատողների հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը կազմում է 84,700 դրամ, իսկ միջին բուժանձնակազմի աշխատողների հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը՝ 54,250 դրամ: Լեռնային և բարձր լեռնային բնակավայրերում տեղամասային սկզբունքով աշխատող բուժանձնակազմին նախատեսվում է սահմանված աշխատավարձի նկատմամբ 10% և 20% հավելումներ:

Ծրագրի շրջանակներում անվճար կամ արտոնյալ պայմաններով դեղեր ձեռք բերելու իրավունք ունեցող բնակչության սոցիալական խմբերի համար նախատեսվում է 1,345.2 մլն դրամ: Բացի այդ բուժքույրերի կողմից դպրոցներում երեխաների բժշկական օգնության և սպասարկման ապահովման գծով նախատեսվում է 484.2 մլն դրամ:

Ելնելով նրանից, որ ամբուլատոր-պոլիկլինիկական բուժօգնության ֆինանսավորումը իրականացվում է բնակչության մեկ շնչի հաշվով ֆինանսավորման սկզբունքով՝ հաշվարկի համար բնակչության հաշվարկային մեծությունը ընդունված է 3,262.7 հազար, որից մեծահասակներ՝ 2,522.3 հազար, երեխաներ՝ 664.3 հազար, նախազորակոչային և զորակոչային տարիքի պատանիներ՝ 76.1 հազար:

Տարվա կտրվածքով տեղամասային թերապևտի (ընտանեկան բժշկի) կողմից 18 տարին լրացած և ավելի բարձր տարիքի անձանց բժշկական օգնության և սպասարկման համար մեկ բնակչի հաշվով հատկացվող միջինացված գումարը նախատեսվում է 1,635 դրամ 2011 թվականի 1605 դրամի դիմաց, իսկ մանկաբույժի (ընտանեկան բժշկի) կողմից մինչև 18 տարեկան երեխաների բժշկական օգնության և սպասարկման համար մեկ երեխայի (այդ թվում պատանի) հաշվով հատկացվող միջինացված գումարը նախատեսվում է 3,285 դրամ 2011 թվականի 3226 դրամի դիմաց: Բացի դրանից, բուժքույրերի կողմից բուժակ-մանկաբարձական կետերում սպասարկվող 18 տարին լրացած և ավելի բարձր տարիքի բնակչության համար մեկ բնակչի հաշվով հատկացվող միջինացված գումարը նախատեսվում է 580 դրամ, իսկ երեխաների համար՝ 1,228 դրամ: Դպրոցներում իրականացվող երեխաների բժշկական օգնության և սպասարկման ծախսերը ըստ մեկ աշակերտի ֆինանսավորման նախատեսվում են տարեկան 1,247 դրամ 2011 թվականի 1214 դրամի դիմաց:

2. «Նեղ մասնագիտացված բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է ամբուլատոր-պոլիկլինիկական օղակի և դիսպանսերների նեղ մասնագետների կողմից բնակչության բուժական-խորհրդատվական մասնագիտացված օգնության ապահովումը (ուռուցքաբանական, ներզատաբանական, հոգեբուժական, մաշկավեներաբանական, հակատուբերկուլյոզային, նարկոլոգիական, ինֆեկցիոն, սրտաբանական, քիթ-կոկորդ-ականջաբանական, վիրաբուժական/վնասվածքաբանական, նյարդաբանական, ակնաբուժական և այլ կաբինետների միջոցով) ամբողջ բնակչության համար, առանց հաճախումների սահմանափակման:

«Նեղ մասնագիտացված բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրի գծով նախատեսվում է 2,820.5 մլն դրամ 2011 թվականի 2,862.2 մլն դրամի դիմաց կամ 41.7 մլն



դրամով պակաս: Այսպես, 2011 թվականի բյուջեով նախատեսված գումարների ճշտման հետ պայմանավորված նախատեսվում է 119.0 մլն դրամով պակաս, իսկ սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխության հետ կապված ծախսերը նախատեսվում են 70.7 մլն դրամով ավելի և բնակչության թվաքանակի փոփոխության հետ կապված՝ 6.5 մլն դրամով ավելի:

Նշված ծրագրի գծով 2012 թվականին պահպանվել է 2011 թվականի համար նախատեսված աշխատողների հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը: Բժշկական անձնակազմի աշխատողների հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը կազմում է 72,600 դրամ, իսկ միջին բուժանձնակազմի աշխատողների հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը՝ 43,600 դրամ: Հակատուբերկուլյոզային, հոգեբուժական և մաշկավեներաբանական կաբինետներում աշխատող բուժանձնակազմին՝ աշխատանքային վնասակարության համար՝ նախատեսվում է սահմանված աշխատավարձի նկատմամբ 50 տոկոս հավելումներ:

Նեղ մասնագիտական բժշկական օգնության գծով ըստ նեղ մասնագետի բուժօգնության իրականացման մեկ շնչի ֆինանսավորման միջինացված գումարը նախատեսվում է 18 և բարձր տարիքի անձանց համար 412 դրամ 2011 թվականի 401 դրամի դիմաց, իսկ մինչև 18 տարեկան երեխաների (այդ թվում պատանիների) համար 685 դրամ 2011 թվականի 666 դրամի դիմաց:

3. «Մանկաբարձագինեկոլոգիական բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է հղիների և գինեկոլոգիական հիվանդություններով տառապող կանանց մանկաբարձագինեկոլոգիական օգնության ապահովումը՝ կանանց կոնսուլտացիաների (կաբինետների) միջոցով, ինչպես նաև 15 տարեկան աղջիկների առողջական վիճակի գնահատումը և խորհրդատվությունը:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 1,340.3 մլն դրամ 2011 թվականի 1,298.9 մլն դրամի դիմաց կամ 41.4 մլն դրամով ավելի, որը պայմանավորված է սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխության հետ կապված ծախսերի 27.6 մլն դրամով ավելի, իսկ բնակչության թվաքանակի փոփոխության հետ կապված 13.8 մլն դրամով ավելի նախատեսմամբ:

Նշված ծրագրի գծով 2012 թվականին պահպանվել է 2011 թվականի համար նախատեսված աշխատողների հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը: Մանկաբարձ-գինեկոլոգի հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը կազմում է 100,320 դրամ, իսկ մանկաբարձուհու հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը՝ 60,170 դրամ:

Մանկաբարձագինեկոլոգիական բժշկական օգնության գծով որպես հաշվարկային մեծություն ընդունված իգական սեռի անձանց թիվը կազմում է 1,330,7 հազար և տարվա կտրվածքով նշված մեկ անձի հաշվով հատկացվող միջինացված գումարը նախատեսվում է 1,007 դրամ 2011 թվականի 986 դրամի դիմաց:

4. «Շարունակական հսկողություն պահանջող և առանձին հիվանդությունների բուժման ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է շարունակական հսկողություն պահանջող և առանձին հիվանդությունների ամբուլատոր բուժման կազմակերպումը պոլիկլինիկաներում, ամբուլատորիաներում, հիվանդանոցներում, մասնագիտացված կենտրոններում,

միավորումներում, ընտանեկան բժշկի գրասենյակներում:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 142.0 մլն դրամ՝ 2011 թվականի չափով:

5. «Օրթոդոնտոլոգիական բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է երեխաների համար մասնագիտացված օրթոդոնտոլոգիական միջոցառումների իրականացում (հետազոտում և բուժում) մասնագիտացված ստոմատոլոգիական պոլիկլինիկաների միջոցով:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 8.6 մլն դրամ 2011 թվականի 11.7 մլն դրամի դիմաց կամ 3.1 մլն դրամով պակաս: 2010 թվականի բուժօգնության փաստացի ծավալների կատարողականից ելնելով նախատեսվում է 24 տոկոսով կրճատել բժշկական օգնության դեպքերի թիվը:

6. «Բարձր ռիսկի խմբերում ընդգրկված բնակչության մոտ հիվանդությունների հայտնաբերման, առողջության գնահատման և բուժման ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է մտավոր, հոգեկան, լսողական, ֆիզիկական և շարժողական խանգարումներով երեխաների առողջական վիճակի գնահատումը և վերականգնողական բուժման ամբուլատոր կազմակերպումը:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 173.0 մլն դրամ՝ 2011 թվականի չափով:

7. «Սպորտային բժշկության և հակադոպինգային հսկողության ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է տարբեր մարզածների գծով ՀՀ հավաքական թիմերում ընդգրկված մարզիկների բժշկական հսկողության, հիվանդությունների և վնասվածքների ախտորոշման և բուժման իրականացումը: ՀՀ հավաքական թիմերի անդամներին բարձրորակ դեղորայքով, վիտամիններով և վերականգնողական միջոցներով ապահովումը և հակադոպինգային հսկողության իրականացումը:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 72.5 մլն դրամ 2011 թվականի 71.4 մլն դրամի դիմաց կամ 1.1 մլն դրամով ավելի, որը պայմանավորված է սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ:

8. «Հեմոդիալիզի անցկացման ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է հեմոդիալիզի կարիք ունեցող հիվանդների բժշկական օգնության համալիր միջոցառումների իրականացումը հիվանդանոցների միջոցով:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 1,406.8 մլն դրամ 2011 թվականի 1,287.7 մլն դրամի դիմաց կամ աճը կազմում է 9.2 տոկոս: Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է բժշկական օգնություն մատուցել 508 հիվանդին 2011 թվականի 465-ի փոխարեն (ելնելով հատուկ բժշկական ցուցմամբ հեմոդիալիզի կարիք ունեցողների թվաքանակից):

9. «Ստոմատոլոգիական բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է ամբուլատոր-պոլիկլինիկական մասնագիտացված ստոմատոլոգիական օգնության իրականացումը մինչև 8 տարեկան, ինչպես նաև 12 տարեկան երեխաներին, 65 տարեկան և ավելի բարձր տարիքի անձանց և սոցիալապես անապահով խմբերում ընդգրկվածներին:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 425.7 մլն դրամ 2011 թվականի 744.7 մլն դրամի դիմաց կամ 319.0 մլն դրամով պակաս, այդ թվում 2011 թվականի բյուջեով նախատեսված գումարների

ճշտման հետ պայմանավորված՝ 80.0 մլն դրամով, դեպքերի թվաքանակի 35 տոկոսով կրճատման հետ կապված՝ 239.0 մլն դրամով:

10. «Երեխաների ստոմատոլոգիական առաջնային կանխարգելման ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է 6 և 12 տարեկան երեխաների բերանի խոռոչի հիգիենայի պահպանման համալիր միջոցառումների իրականացումը:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 93,7 մլն դրամ 2011 թվականի 95.3 մլն դրամի դիմաց կամ 1.6 մլն դրամով պակաս, որը պայմանավորված է երեխաների թվաքանակի նվազմամբ:

11. «Լաբորատոր-գործիքային ախտորոշիչ հետազոտություններ» ծրագիրը ներառում է ամբուլատոր-պոլիկլինիկական օդակում ըստ բժշկական ցուցումների լաբորատոր-գործիքային ախտորոշիչ հետազոտությունների իրականացման ապահովումը ամբողջ բնակչության համար՝ անկախ տարիքից և սոցիալական կարգավիճակից, ինչպես նաև տուբերկուլյոզով, դիաբետով, չարորակ նորագոյացություններով և սիրտ-անոթային համակարգի հիվանդների (բարձր ռիսկի խմբում ընդգրկված բնորոշիչ ախտանիշներ ունեցող անձանց) լաբորատոր-գործիքային հետազոտությունների իրականացման ապահովումը:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 2,959.8 մլն դրամ 2011 թվականի 2,843.0 մլն դրամի դիմաց կամ 116.8 մլն դրամով ավելի, որը պայմանավորված է.

- նախազորակոչային և զորակոչային տարիքի անձանց փորձաքննության ընթացքում իրականացվող 146.0 հազար հետազոտությունների 77.4 մլն դրամով ավելացմամբ՝ կապված ՀՀ կառավարության 2011 թվականի մայիսի 20-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2004 թվականի մարտի 4-ի N 318-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 662-Ն որոշման համաձայն զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց փորձաքննության ծավալներում 14-15 տարեկան պատանիների ընդգրկմամբ,

- հղիների նախածննդյան և հետծննդյան հսկողության ընթացքում կատարվող 135.1 հազար հետազոտությունների 39.3 մլն դրամով ավելացմամբ՝ կապված անցկացվող հետազոտությունների շրջանակների ընդլայնմամբ (ելնելով 2010 թվականի փաստացի կատարողականից և հղիների նախածննդյան հսկողության վաղ հաշվառման ցուցանիշի շուրջ 35 տոկոսով բարձրացումից):

Լաբորատոր-գործիքային ախտորոշիչ հետազոտությունների ծրագրի շրջանակներում բնակչության լաբորատոր-գործիքային ախտորոշիչ հետազոտության ծախսերը (առանց զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց) ըստ մեկ շնչի ֆինանսավորման նախատեսվում են 634 դրամ 2011 թվականի 638 դրամի դիմաց, իսկ զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց համար՝ 4,286 դրամ 2011 թվականի 3,023 դրամի դիմաց: Բացի դրանից, իզական սեռի անձանց համար մանկաբարձագինեկոլոգիական բժշկական օգնության գծով իրականացվող լաբորատոր-գործիքային ախտորոշիչ հետազոտության ծախսերը ըստ մեկ շնչի ֆինանսավորման նախատեսվում են 461 դրամ 2011 թվականի 436 դրամի դիմաց:

12. «Շտապ բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է հանրապետության տարածքում ամբողջ բնակչության համար անհետաձգելի բժշկական օգնության ապահովումը շտապ բժշկական օգնության կանչերի միջոցով:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 3,026.7 մլն դրամ 2011 թվականի 2,986.9 մլն դրամի դիմաց կամ 39.8 մլն դրամով ավելի, որը պայմանավորված է սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է ավելի քան 395 հազար կանչերի իրականացում:

13. «Զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց փորձաքննության և բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագիրը ներառում է նախազորակոչային և զորակոչային տարիքի անձանց առողջական վիճակի հետազոտումը, գնահատումը, բժշկական օգնության ու սպասարկման կազմակերպումը և առաջին անհրաժեշտության բժշկական պարագաներով և դեղորայքով ապահովումը:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է 2,626.9 մլն դրամ 2011 թվականի 2,620.6 մլն դրամի դիմաց կամ 6.3 մլն դրամով ավելի, որը պայմանավորված է սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ:

Այսպես, ծրագրի շրջանակներում զինկոմիսարիատներին կից բժշկական հանձնաժողովներում ընդգրկված մասնագետների կողմից զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց փորձաքննությունն անցկացնելու համար նախատեսվում է 226.3 մլն դրամ 2011 թվականի 219.9 մլն դրամի դիմաց: Բժշկական հետազոտում իրականացնող բժշկի համար փոխհատուցման ծախսերը (ամսվա կտրվածքով) նախատեսվում են 73,500 դրամ 2011 թվական 71,500 դրամի դիմաց, իսկ բուժքույրի համար՝ 54,800 դրամ 2011 թվականի 52,800 դրամի դիմաց: Փորձաքննությանն ուղեգրման ճանապարհածախսի գծով նախատեսվում է 36.0 մլն դրամ, իսկ շուրջօրյա հիվանդանոցային խնամք չպահանջող դեպքերի բուժման համար՝ 14.6 մլն դրամ:

Զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց առաջին անհրաժեշտության բժշկական պարագաներով և դեղորայքային ապահովման համար նախատեսվում է 2,350.0 մլն դրամ (2011 թվականի չափով):

#### **«Հիվանդանոցային ծառայություններ»**

Հիվանդանոցային բուժօգնության գծով ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագիծը կազմում է 27,800.1 մլն դրամ, որը գերազանցում է 2011 թվականի համապատասխան ցուցանիշը 429.1 մլն դրամով կամ աճը կազմում է 1.6 տոկոս:

Ծախսերի ավելացումը պայմանավորված է 2011 թվականին կանխատեսվող դեպքերի թվաքանակի և սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ: Այսպես, դեպքերի թվաքանակից կախված ծախսերը պակաս են նախատեսվում 59.1 մլն դրամով, իսկ սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությունից կախված ավելի են նախատեսվում 488,2 մլն դրամ:

2012 թվականին պահպանվել է 2011 թվականի համար նախատեսված աշխատողների հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը: Բժշկական անձնակազմի աշխատողների հաշվարկային միջին ամսական աշխատավարձը կազմում է 71,300 դրամ, իսկ բուժքույրինը՝ 56,400 դրամ (առանց համավճարի հաշվին ավելացման): Իսկ սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ պայմանավորված հիվանդանոցային բուժօգնության շրջանակներում իրականացվող մեկ հիվանդի մեկ օրվա բուժման միջինացված արժեքը նախատեսվում է 13,900 դրամ 2011 թվականի 13,650 դրամի դիմաց կամ աճը կազմում է 1,8 տոկոս:

Ըստ վիճակագրական դիտարկումների տվյալների բնակչության 8-10%-ը կարիք ունեն ստանալու հիվանդանոցային բուժօգնություն (կամ մոտ 295,000 դեպք), որից պետական պատվերի շրջանակներում 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսվել է 241,410 դեպք կամ կարիք ունեցողների 81.8 տոկոսը, իսկ 2012 թվականին՝ 249,354 դեպք կամ կարիք ունեցողների 84.5 տոկոսը: Նախատեսվում է հիվանդանոցային բուժօգնություն ստացողների 7,944 դեպքերի ավելացում, որից սոցիալապես անապահով և հատուկ խմբերում ընդգրկվածներին բուժօգնության գծով՝ 5,531 դեպք, տուբերկուլյոզի բժշկական օգնության գծով՝ 144 դեպք, սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդությունների բժշկական օգնության գծով՝ 115 դեպք, հոգեկան և նարկոլոգիական հիվանդների բժշկական օգնության գծով՝ 746 դեպք, զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց հիվանդանոցային բժշկական օգնության և փորձաքննությունների գծով՝ 1,606 դեպք, վերականգնողական բժշկական օգնության գծով՝ 285 դեպք, գինեկոլոգիական հիվանդությունների բժշկական օգնության գծով՝ 390 դեպք և երեխաներին բժշկական օգնության գծով՝ 3,880 դեպք: Միաժամանակ պակաս են նախատեսվում անհետաձգելի բժշկական օգնության գծով՝ 3,408 դեպք և մանկաբարձական բժշկական օգնության գծով՝ 1,345 դեպք:

Հիվանդանոցային բուժօգնության ծառայության գծով հիվանդանոցային դեպքի դիմաց վճարումը կատարվում է ելնելով անվճար բուժօգնության համար հաստատված գներից: Գները հաշվարկվում են մեկ հիվանդի մեկ օրվա բուժման միջինացված արժեքի, բուժման միջին տևողության և ծառայության բարդության հաշվարկային գործակցի արտադրյալով: 2012 թվականին ևս ֆինանսավորումը կիրականացվի սահմանափակված բյուջեի սկզբունքով:

Ինչպես 2011 թվականին, այնպես էլ 2012 թվականին հիվանդանոցային բուժօգնության շրջանակներում նախատեսվում է տասներեք ծրագրերի իրականացում և գրեթե բոլոր ծրագրերի գծով նախատեսվում է դեպքերի թվաքանակի աճ կամ պակասեցում, որը հիմնականում պայմանավորված է 2011 թվականի առաջին կիսամյակի փաստացի տվյալներից ելնելով մինչև տարեվերջ կանխատեսումները նկատի ունենալու հանգամանքով: Այսպես.

1. «Սոցիալապես անապահով և հատուկ խմբերում ընդգրկվածներին բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է 39,699 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 4,266.7 մլն դրամ զումարով 2011 թվականի 34,168 դեպքի և 3,831.8 մլն դրամի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի զումարը կազմում է 15,3 %:

Այս ծրագիրը նպատակաուղղված է բժշկական օգնություն և ծառայություններ մատուցել բնակչության սոցիալապես անապահով խմբերին բժշկական օգնության և ծառայությունների բոլոր տեսակների համար, բացառությամբ՝ կոսմետոլոգիական, օրգանների ու հյուսվածքների փոխպատվաստման և ստոմատոլոգիական թանկարժեք ծառայությունների:

2. «Անհետաձգելի բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է 2,290.6 մլն դրամ գումարով 21,535 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 2011 թվականի 2,900.6 մլն դրամի և 24,943 դեպքի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 8.2 %:

Ծրագիրն իրականացվում է համաձայն ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից սահմանված անհետաձգելի վիճակների և հիվանդությունների ցանկի:

3. «Տուբերկուլյոզի բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվում է 1,328.4 մլն դրամով տուբերկուլյոզի 5,098 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 2011 թվականի նույն գումարի և 4,954 դեպքի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 4.8 %:

Ծրագիրը ներառում է նոր հայտնաբերված տուբերկուլյոզով հիվանդների և կրկնակի հիվանդացածների բուժման կազմակերպումը հակատուբերկուլյոզային դիսպանսերներում, տուբերկուլյոզով քրոնիկ հիվանդների երկարատև բժշկական օգնության, սպասարկման և խնամքի ապահովումը հակատուբերկուլյոզային դիսպանսերներում, վերականգնողական բուժման կազմակերպումը հակատուբերկուլյոզային առողջարաններում:

4. «Աղիքային և այլ ինֆեկցիոն հիվանդությունների բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագիրը նախատեսվում է 1,138.3 մլն դրամ գումարով 9,542 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 2011 թվականի 1,117.9 մլն դրամի և նույն դեպքի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 4.1%:

Ինֆեկցիոն հիվանդությունների բուժումը ներառում է աղիքային, վիրուսային և միջատներով տարածվող ինֆեկցիաներով ախտահարվածների բուժում, որն ունի սոցիալական նշանակություն: Ինֆեկցիոն հիվանդություններով տառապող անձանց բուժօգնության կազմակերպումը իրականացվում է ընդհանուր և մասնագիտացված ինֆեկցիոն հիվանդանոցներում, բաժանմունքներում:

5. «Սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդությունների բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվում է 173.2 մլն դրամ գումարով 1,035 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 2011 թվականի 170.1 մլն դրամի և 920 դեպքի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 0.6 %:

Ծրագրով նախատեսվում է սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդություններով տառապող անձանց, ինչպես նաև կոնտակտավորների մասնագիտացված բուժկանխարգելիչ օգնության իրականացումը և համապատասխան հսկողության կազմակերպումը մաշկավեներաբանական դիսպանսերներում: Ծրագրի

շրջանակներում ներառվել է նաև ՄԻԱՎ/ԶԻԱՀ-ով հիվանդների բժշկական օգնության ծախսերը:

6. «Հոգեկան և նարկոլոգիական հիվանդների բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվում է 6,128 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 1,920.7 մլն դրամ գումարով 2011 թվականի 5,382 հիվանդանոցային դեպքի և 1,786.2 մլն դրամի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 6.9 %:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է իրականացնել քրոնիկ հոգեկան հիվանդների խնամք, հիվանդների փորձաքննություն, հարկադիր և սուր վիճակների բուժում և նարկոլոգիական դիսպանսերներում թմրանոլությամբ, թունամոլությամբ, ալկոհոլամոլությամբ տառապող անձանց հիվանդանոցային բուժման ապահովում:

7. «Ուռուցքաբանական և արյունաբանական հիվանդությունների բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվում է 1,050.0 մլն դրամ գումարով 10,912 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 2011 թվականի 1,035.3 մլն դրամի և նույն դեպքի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 3.8 %:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է իրականացնել չարորակ նորագոյացությունների համալիր, վիրահատական և ճառագայթային բուժում, չարորակ հիվանդների ճառագայթային բուժում ցերեկային ստացիոնարի պայմաններում, ինչպես նաև քիմիաթերապևտիկ և սիմպտոմատիկ բուժում:

8. «Վերականգնողական բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվում է 571.8 մլն դրամ գումարով 3,794 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 2011 թվականի 561.5 մլն դրամի և 3,509 դեպքի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 2.1 %:

9. «Զորակոչային և նախազորակոչային տարիքի անձանց հիվանդանոցային բժշկական օգնություն և փորձաքննություններ» ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է 47,821 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 1,187.7 մլն դրամ գումարով 2011 թվականի 46,215 դեպքի և 1,017.6 մլն դրամի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 4.3 %:

10. «Թրաֆիքինգի զոհերին բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է 2.2 մլն դրամ:

11. «Մանկաբարձական բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվում է 57,282 դեպքի բուժում 6,554.6 մլն դրամ գումարով 2011 թվականի 58,627 դեպքի և 6,858.8 մլն դրամի դիմաց: Ընդհանուր առմամբ դեպքերը կնվազեն 1,345-ով, այդ թվում՝ մանկաբարձական բուժօգնության գծով դեպքերը կպակասեն 1,836-ով, իսկ հղիության ախտաբանության հետ կապված դեպքերը կավելանան 491-ով, որը պայմանավորված է ծնունդների թվաքանակի կանխատեսվող նվազեցման հետ: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 23,6 %:

Ծրագիրն ընդգրկում է ծննդաբերության հետ կապված՝ ծննդաբերության, նախածննդյան և հետծննդյան բարդությունների բուժօգնությունը:

12. «Գինեկոլոգիական հիվանդությունների բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվում է 403.4 մլն դրամ գումարով 4,890 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 2011 թվականի 396.1 մլն դրամի և 4,500 դեպքի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 1.5 %:

13. «Երեխաներին բժշկական օգնության ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվում է 41,618 հիվանդանոցային դեպքի բուժում 6,912.3 մլն դրամ գումարով 2011 թվականի 37,738 դեպքի և 6,388.0 մլն դրամի դիմաց: Ընդհանուր հիվանդանոցային բուժօգնության ծախսերում սույն ծրագրի գումարը կազմում է 24.9 %:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է մինչև 7 տարեկան երեխաների հիվանդանոցային բժշկական օգնության իրականացում՝ անկախ երեխայի հիվանդության ախտորոշումից և սոցիալական կարգավիճակից, ինչպես նաև, մինչև 18 տարեկան երեխաների, հիվանդանոցային բժշկական օգնություն պահանջող անհետաձգելի վիճակների և սուր հիվանդությունների դեպքերում, բուժօգնության իրականացում:

#### **«Հանրային առողջապահական ծառայություններ»**

Հանրային առողջապահական ծառայությունների իրականացմանն ուղղվող ֆինանսական միջոցները կապահովեն Հայաստանի Հանրապետության բնակչության սանիտարա-համաճարակային անվտանգությունը, մարդու օրգանիզմի վրա շրջակա միջավայրի վնասակար ու վտանգավոր գործոնների ազդեցության բացառումը, մարդու և նրա ապագա սերունդների կենսունակության համար բարենպաստ պայմանների ապահովումը:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով «Հանրային առողջապահական ծառայություններ» խմբի գծով նախատեսվում է 3,138.3 մլն դրամ: ՀՀ 2011 թվականի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ ծախսերն աճել են 177.3 մլն դրամով: Այդ թվում, 108.4 մլն դրամը՝ «Իմունականխարգելման ազգային ծրագիր» գծով նոր պատվաստանյութերի ձեռք բերմամբ պայմանավորված, իսկ 68.9 մլն դրամը մի շարք ծրագրերի գծով սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխության հետ կապված:

Հանրային առողջապահական ծառայությունների շրջանակներում նախատեսվում է ութ ծրագրերի իրականացում: Այսպես.

1. «Հիգիենիկ և հակահամաճարակային փորձագիտական ծառայություններ» ծրագիր, որի գծով նախատեսվում է 1,868.4 մլն դրամ 2011 թվականի 1,814.6 մլն դրամի դիմաց:

Ծրագրով նախատեսվում է իրականացնել սանիտարա-քիմիական լաբորատոր հետազոտություններ, մանրէաբանական հետազոտություններ, ֆիզիկական գործոնների հետազոտություններ, խոլերայի նկատմամբ բաց ջրամբարների հետազոտություններ, վարակիչ օջախների ախտահանում և այլն:

2. «Հիգիենիկ և հակահամաճարակային ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 206.5 մլն դրամ 2011 թվականի 202.7 մլն դրամի դիմաց:



Ծրագրով նախատեսվում է իրականացնել համաճարակաբանական հետազոտություններ վարակային հիվանդությունների օջախներում, մանրէաբանական հետազոտությունների իրականացում, վարակիչ և ոչ վարակիչ զանգվածային հիվանդությունների, թունավորումների հաշվառում, համաճարակների, բռնկումների, արտակարգ իրավիճակների ժամանակ հատուկ հակահամաճարակային միջոցառումների իրականացում, մալարիայի դեմ պայքարի և կանխարգելման միջոցառումների իրականացում և այլն:

3. «Իմունականխարգելման ազգային ծրագիր»՝ նախատեսվում է 338.4 մլն դրամ 2011 թվականի 230.0 մլն դրամի դիմաց կամ աճը կազմում է 108.4 մլն դրամ: Ծախսերի ավելացումը պայմանավորված է նոր ներդրված պատվաստանյութերի ձեռքբերմամբ, որից 52.5 մլն դրամը՝ գնվող հնգավալենտ պատվաստանյութերի քանակի ավելացման գծով, իսկ 55.9 մլն դրամը՝ նոր ներդրված ռոտավիրուսային պատվաստանյութի ձեռքբերման գծով (հիմք ընդունելով ԳԱՎԻ (Global Alliance for Vaccines and Immunization) միջազգային դոնոր կազմակերպության առջև ՀՀ պարտավորությունը՝ նոր ներդրված պատվաստանյութերի ձեռքբերման գործընթացում պետական մասնակցությունը):

Ծրագրի շրջանակներում ձեռք կբերվի ԲՅԺ-ի (տուբերկուլոզ) պատվաստանյութ՝ 8.4 մլն դրամ, հեպատիտ Բ՝ 7.4 մլն դրամ, ԱԿԴՓ (դիֆթերիա, փայտացում, կապույտ հազ)՝ 10.8 մլն դրամ, հնգավալենտ պատվաստանյութ՝ 47.0 մլն դրամ, ռոտավիրուսային պատվաստանյութ՝ 38.3 մլն դրամ, ԱԴՓ-Ս (դիֆթերիա, փայտացում)՝ 7.6 մլն դրամ, պոլիոմելիտ՝ 27.3 մլն դրամ, ԿԿԽ (կարմրուկ, կարմրախտ, խոզուկ)՝ 142.5 մլն դրամ, սեզոնային գրիպի պատվաստանյութ՝ 19.9 մլն դրամ և այլն:

4. «Հատուկ վտանգավոր վարակների կանխարգելման ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 234.0 մլն դրամ 2011 թվականի 228.8 մլն դրամի դիմաց:

Հատուկ վտանգավոր վարակների կենտրոնը իրականացնում է էպիզոոտոլոգիական հետազոտություն հանրապետության տարածքում ժանտախտի, տուլարեմիայի և այլ բնական օջախային վարակների էպիզոոտիաները հայտնաբերելու և մարդկանց մեջ հիվանդացությունը ժամանակին կանխելու նպատակով: Նախատեսվում է 1,600 էպիզոոտոլոգիական, 12,250 ժանտախտի և էրիզիպելոյիդի, 2,050 տուլարեմիայի, 2,714 լեպտոսպիրոզի, 2,050 խոլերայի և այլ հետազոտություններ:

5. «ՄԻԱՎ/ՉԻԱՀ-ի կանխարգելման և բուժօգնության ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 114.9 մլն դրամ 2011 թվականի 112.9 մլն դրամի դիմաց:

Ծրագրի շրջանակներում իրականացվում է ՄԻԱՎ վարակի տարածվածության մասին տեղեկատվության ստացում, ընտրված խմբերում վարակի միտումների ընթացիկ հսկողություն: Նախատեսվում է ՄԻԱՎ հակամարմնի հայտնաբերման գծով համաճարակաբանական հետազոտություն՝ իմունոֆերմենտային անալիզի մեթոդով, արագ թեստավորման, ռեֆերենսային մեթոդով և այլն, ինչպես նաև մորից երեխային ՄԻԱՎ-ի փոխանցման կանխարգելում:

6. «Վարակիչ հիվանդությունների օջախների ախտահանման ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 61.7 մլն դրամ 2011 թվականի 60.7 մլն դրամի դիմաց:

Ծրագրի շրջանակներում հաշվարկվել է 3,372 վարակիչ հիվանդների օջախների ախտահանում յուրաքանչյուրը 18,000-ական դրամով:

7. «Արյան հավաքագրման ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 214.4 մլն դրամ 2011 թվականի 211.3 մլն դրամի դիմաց:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է հազվագյուտ արյան հավաքագրման և պաշարման հետազոտություններ, արյան հիվանդություններով տառապող հիվանդների դիսպանսեր հսկողության իրականացում, հանրապետության արյան ծառայություններին կազմակերպչամեթոդական օգնության ցուցաբերում և այլ հետազոտություններ:

8. «Ծխելու դեմ պայքարի և շրջակա միջավայրի պահպանության պետական ծրագիր»՝ նախատեսվում է 100.0 մլն դրամ 2011 թվականի չափով:

Ծրագրի շրջանակներում կիրականացվի ծխախոտի օգտագործման համաճարակաբանական հսկողության համակարգի մշակում և ներդրում, ինչպես նաև հասարակության լայն խավերի համար ծխախոտի օգտագործման և առողջության վրա վերջինիս ազդեցության մասին տեղեկատվության պատրաստում, ներկայացում, հակածխախոտային ազգային ռազմավարության, ծխելու տարածվածության և դրանից բխող հետևանքների գնահատման մասին զեկույցի հրապարակում: ՀՀ պետական բյուջեից հատկացվում է ֆինանսական միջոցներ հասարակական կազմակերպություններին՝ որպես դրամաշնորհ տրամադրելու նպատակով, հակածխախոտային քարոզարշավների կազմակերպման համար:

**«Առողջապահություն (այլ դասերին չպատկանող)»**

**«Առողջապահական հարակից ծառայություններ և ծրագրեր»**

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով «Առողջապահական հարակից ծառայություններ և ծրագրեր» խմբի գծով նախատեսվում է 6,278.1 մլն դրամ: ՀՀ 2011 թվականի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ ծախսերն աճել են 177.3 մլն դրամով, որը պայմանավորված է սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ:

Առողջապահական հարակից ծառայությունների և ծրագրերի շրջանակներում նախատեսվում է 14 ծրագրերի իրականացում: Այսպես.

1. «Դատաբժշկական և գենետիկ ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 336.0 մլն դրամ 2011 թվականի 330.9 մլն դրամի դիմաց:

«Դատաբժշկական գիտագործնական կենտրոն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունն իր 11 մարզային բաժիններով սպասարկում է ՀՀ դատախազությանը, ՀՀ արդարադատության և ՀՀ պաշտպանության նախարարություններին, ինչպես նաև ՀՀ կառավարությանն առնթեր ազգային անվտանգության ծառայությանը և ՀՀ ոստիկանությանը, իրականացնում է դիակների, կենդանի անձանց, իրեղեն ապացույցների, դատաքիմիական, դատաբժշկաքրեագիտական, դատագենետիկ, հյուսվածքաբանական և դատակենսաբանական փորձաքննություններ, ինչպես նաև դիակների արտաշիրիմումներ:

2. «Պաթանատոմիական ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 39.0 մլն դրամ 2011 թվականի 38.3 մլն դրամի դիմաց:

Ծրագրի միջոցով կիրականացվի հիվանդությունների ճշտված օրնախառնակի և բիոպսիոն նյութերի հետազոտության միջոցով, մանկական դիակների դիախերոնում, մահվան պատճառների ճշտում:

3. «Հանրապետությունից դուրս բուժման ուղեգրված հիվանդների ճանապարհածախսի փոխհատուցում» ծրագիր՝ նախատեսվում է 40.4 մլն դրամ 2011 թվականի չափով:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է 111 ուղեգրվող հիվանդների ճանապարհածախսի փոխհատուցման գումար (նախատեսվում է նաև ուղեկցողների ճանապարհածախսը):

4. «Դժվարամատչելի օրնախառնակի հետազոտություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 395.5 մլն դրամ 2011 թվականի չափով:

Ծրագրի գծով նախատեսվում է յուրահատուկ ու բացառիկ բուժարքավորումներով և տեխնոլոգիաներով անվճար օրնախառնակի հետազոտությունների իրականացում:

5. «Դեղաքաղաքականությունից բխող փորձագիտական և մեթոդաբանական ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 21.2 մլն դրամ 2011 թվականի 20.0 մլն դրամի դիմաց:

Ծրագրի շրջանակներում կիրականացվի դեղագործական քաղաքականությանը վերաբերող աշխատանքներ, հիմնական և հսկվող դեղերի ցուցակների հրապարակում և այլն:

6. «Հաշմանդամ և կարիքավոր երեխաներին օրթեզներով և կորսետներով ապահովման ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 81.8 մլն դրամ 2011 թվականի չափով:

7. «Հանրային իրազեկման ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 80.0 մլն դրամ 2011 թվականի չափով:

Ծրագիրն ընդգրկում է ամենամյա պետական նպատակային ծրագրերի շրջանակներում «Պետության կողմից երաշխավորված անվճար բժշկական օգնության և սպասարկման մասին» ՀՀ կառավարության որոշման ու դրանից բխող ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից մշակված և ընդունված նորմատիվային ակտերի լուսաբանման աշխատանքներ, բնակչության առողջության պահպանման, բուժկանխարգելման, առողջապահության ոլորտի կառավարման հարցերի վերաբերյալ մեթոդական ձեռնարկների մշակում և տպագրում:

8. «Մասնագիտական, խորհրդատվական և կազմակերպամեթոդական աջակցության ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 35.0 մլն դրամ 2011 թվականի չափով:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է շաքարային դիաբետով հիվանդների դիսպանսեր հսկողության, կոնսուլտացիոն և լաբորատոր օրնախառնակի հետազոտությունների և հիվանդներին դեղերով ապահովման աշխատանքների իրականացում, հանրապետության ուռուցքաբանական ծառայություններին կազմակերպչամեթոդական օգնության ցուցաբերում, ակտիվ, ոչ ակտիվ և օրնախառնակի չափով տուբերկուլյոզով հիվանդների կոնսուլտացիոն

բուժօգնության և ախտորոշիչ հետազոտությունների, ինչպես նաև դիսպանսեր հսկողության իրականացում, նարկոլոգիական, հոգեկան և սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդություններով հիվանդների դիսպանսեր հսկողության իրականացում, նախազորակոչային և զորակոչային տարիքի անձանց նյարդահոգեբանական փորձաքննության իրականացում, ինչպես նաև հաշվառման մեջ գտնվող հոգեկան հիվանդների դիսպանսեր հսկողության իրականացում, պրոֆեսիոնալ հիվանդություններով տառապող հիվանդների կազմակերպչամեթոդական օգնության իրականացում, սպինալ հիվանդների դիսպանսեր հսկողության իրականացում:

9. «Այլ բուժօգնության և սպասարկման գծով ծառայություններ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 15.0 մլն դրամ 2011 թվականի չափով:

10. «Մարդասիրական օգնության կարգով ստացվող դեղերի և դեղագործական արտադրանքի ստացման, մաքսազերծման և բաշխման աշխատանքներ» ծրագիր՝ նախատեսվում է 40.6 մլն դրամ 2011 թվականի 40.0 մլն դրամի դիմաց:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է մարդասիրական օգնության կարգով ստացվող, հսկվող դեղերի և դեղագործական արտադրանքի փաստաթղթային և լաբորատորային դեղագրքային փորձաքննության ու եզրակացության իրականացում:

11. «Տուբերկուլոզի դեմ պայքարի ազգային ծրագիր»՝ նախատեսվում է 93.1 մլն դրամ 2011 թվականի 92.0 մլն դրամի դիմաց:

Ծրագրի նպատակն է բնակչությանը պահպանել տուբերկուլոզի տարածման վտանգից՝ ապահովել հիվանդության վաղ հայտնաբերումը: Ծրագրի շրջանակներում «Տուբերկուլոզի դեմ պայքարի ազգային գրասենյակ» ՊՈԱԿ-ը իրականացնում է ծրագրի աշխատանքների կազմակերպման, այդ թվում՝ մոնիտորինգի, եռամսյակային վիճակագրական տվյալների հավաքագրում, հակատուբերկուլոզային բուժհաստատություններում տուբերկուլոզի ծառայության կազմակերպման և ԱՀԿ-ի կողմից մշակված ստանդարտ ընթացակարգերի կիրառման ֆունկցիաներ, ստուգայցերի հաճախակի կազմակերպում, հիվանդներին սոցիալ-հոգեբանական աջակցության ցուցաբերում և այլն:

12. «Բժիշկ-մասնագետների ժամանակավոր ուղեգրման միջոցով ՀՀ մարզային առողջապահական կազմակերպություններում բժշկական ծառայությունների մատուցում» ծրագիր՝ նախատեսվում է 50.2 մլն դրամ 2011 թվականի չափով:

Առողջապահության ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է իրականացնել նաև հետևյալ նպատակային վարկային ծրագրերը.

13. Առողջապահական համակարգի արդիականացման երկրորդ ծրագիր (Համաշխարհային Բանկ), որը Առողջապահական համակարգի արդիականացման ծրագրի շարունակությունն է:

2012 թվականին ծրագրի շրջանակներում.

ա) «Ընտանեկան բժշկության զարգացում» բաղադրիչով նախատեսվում է ավարտել 2011 թվականի մարտ ամսին սկսված ընտանեկան բժշկության մասնագիտացմամբ 19 բժշկի և

Երևանի Մ. Հերացու անվան պետական բժշկական համալսարանում ընտանեկան բժշկության մասնագիտացմամբ 21 բժշկի վերապատրաստումը,

բ) «Հիվանդանոցային համակարգի արդիականացում» բաղադրիչի շրջանակներում ընթացքի մեջ են ՀՀ Շիրակի մարզի Գյումրի նոր բժշկական կենտրոնի և ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Գավառի բժշկական կենտրոնի կառուցման աշխատանքները:

14. Առողջապահական համակարգի արդիականացման երկրորդ ծրագրի լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագիր (Համաշխարհային բանկ):

Ծրագիրը Առողջապահական համակարգի արդիականացման ծրագրի շարունակությունն է և 2012 թվականին՝

ա) «Ընտանեկան բժշկության զարգացում» բաղադրիչի շրջանակներում նախատեսվում է ՀՀ Արմավիրի, Արարատի, Կոտայքի, Գեղարքունիքի և Լոռու մարզերի 13 համայնքներում 2012 թվականին կառուցել նոր ամբուլատորիաներ:

Բացի այդ, Երևանի էրեբունի բժշկական քոլեջում 2012 թվականին կավարտվեն ընտանեկան բուժքույրության ամբիոնի վերանորոգման աշխատանքները և ձեռք կբերվեն բժշկական սարքավորումներ, գրասենյակային և ուսումնական կահույք և մուլյաժներ,

բ) «Հիվանդանոցային համակարգի արդիականացում» բաղադրիչի շրջանակներում ՀՀ Շիրակի մարզի Գյումրի քաղաքում շահագործման կհանձնվի Գյումրիի նոր բժշկական կենտրոնը 210 մահճակալ հզորությամբ, իսկ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզում՝ Գավառի բժշկական կենտրոնը: ՀՀ Սյունիքի մարզի Մեղրիի տարածաշրջանում նախագծվելու և կառուցվելու է նոր բժշկական կենտրոն, ՀՀ Գեղարքունիքի, ՀՀ Սյունիքի, ՀՀ Արագածոտնի մարզերում նախատեսվում է իրականացնել բժշկական կենտրոնների դիախերձարանների նախագծման և վերանորոգման աշխատանքներ:

Բացի այդ, ՀՀ Կոտայքի և ՀՀ Տավուշի մարզերում նախատեսվում է իրականացնել Աբովյանի և Բերդի բժշկական կենտրոնների վերանորոգման ճարտարապետական նախագծման աշխատանքներ:

Առողջապահության բնագավառի ծախսերի համեմատությունը՝ 2010 թվականի փաստացի, 2011 թվականի բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 10 աղյուսակում:

2012 թվականի Առողջապահության պետական նպատակային ծրագիրը արտացոլված է սույն բացատրագրի N 2 հավելվածում:

**Հ ա ն գ ա տ ի, մ շ ա կ ու թ ի և կ ր ո ն ի բ ն ա գ ա վ առ ու մ** (առանց պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի ) ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսված հատկացումները կազմում են **21316.5** մլն դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 17267.4 մլն դրամի դիմաց, կամ ծախսերը ՀՀ 2011 թվականի հաստատված պետական բյուջեի (այսուհետ՝ ՀՀ 2011 թվականի) նկատմամբ աճել են **4049.1** մլն դրամով (**23.4** տոկոսով):

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսված հատկացումները ներկայացված են ներքոհիշյալ խմբերում ընդգրկված ծառայությունների, մշակութային, երիտասարդական, սպորտային ծրագրերի, գրականության հրատարակման ծախսերի տեսքով:

**Հանգստի և սպորտի գծով** նախատեսված հատկացումները նպատակ ունեն ապահովել ազգաբնակչության առողջության ամրապնդումը, անհատի ներդաշնակ զարգացումը, աշխատունակության բարձրացումն ու երկարակեցության ապահովումը, բարձրակարգ մարզիկների պատրաստումը, միջազգային մրցասպարեզներում Հայաստանի Հանրապետության հավաքական թիմերի և մարզիկների մասնակցության ապահովումը:

Հանգստի և սպորտի ծառայությունների համար 2012 թվականին նախատեսված **1444.7** մլն դրամ հատկացումները (ՀՀ 2011 թվականի՝ 1501.4 մլն դրամի դիմաց) կուղղվեն միջազգային տարբեր մակարդակի միջոցառումներին, ուսումնամարզական հավաքներին, հանրապետական առաջնություններին Հայաստանի հավաքական թիմերի մասնակցության ապահովման նպատակով ՀՀ մարզական ֆեդերացիաներին աջակցմանը, Լոնդոնի 30-րդ Օլիմպիական խաղերին և Ինսբրուկի առաջին ձմեռային պատանեկան օլիմպիական խաղերին Հայաստանի մարզական պատվիրակության մասնակցության ապահովմանը, մարզական խաղերի և փառատոնների, Աշխարհի, Եվրոպայի առաջնություններում հաղթողների և մրցանակակիրների պարգևատրման ծախսերի իրականացմանը, հաշմանդամային սպորտին, շախմատիստների պատրաստմանը և նավամոդելային սպորտին աջակցմանը:

Հանգստի և սպորտի ծառայությունների գծով ծախսերի նվազումը՝ **56.7** մլն դրամով, կամ **3.8** տոկոսով պայմանավորված է.

- սպորտային ծրագրերի ավարտման հետ կապված ծախսերի նվազմամբ՝ **167.3** մլն դրամով (Եվրոպայի երիտասարդության օլիմպիական փառատոններին մասնակցության ապահովում՝ 34.9 մլն դրամ, համահայկական խաղերի անցկացում՝ 80.0 մլն դրամ, 2011 թվականին Երևանում կայանալիք խուլերի ըմբշամարտի Եվրոպայի առաջնության անցկացում՝ 13.7 մլն դրամ, Հայաստանի Հանրապետությունում ամառային առաջին պատանեկան սպարտակիադայի անցկացում՝ 20.0 մլն դրամ, Ռուսանդական մարզական խաղերի անցկացում՝ 18.7 մլն դրամ),

- «Սպորտային միջոցառումների կազմակերպման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի լուծարման հետ կապված ծախսերի նվազմամբ՝ **19.3** մլն դրամով (ՀՀ կառավարության 23.12.2010թ. N 1715-Ն որոշում:)

Միաժամանակ ծախսերը աճել են՝ **129.9** մլն դրամով, որից.

- Սպորտային միջոցառումների իրականացման ժամանակացույցով պայմանավորված միջոցառումների ծախսեր՝ **122.5** մլն դրամով (Ինսբրուկում կայանալիք առաջին ձմեռային պատանեկան օլիմպիական խաղերին Հայաստանի մարզական պատվիրակության մասնակցություն՝ 32.5 մլն դրամով, Լոնդոնի 30-րդ Օլիմպիական խաղերին Հայաստանի մարզական պատվիրակության մասնակցություն՝ 90.0 մլն դրամով),

- «Հավաքական թիմերի ավագ մարզիչների վարձատրություն և աշխարհի չեմպիոններին թոշակի հատկացում» ծրագրի ծախսեր՝ 5.3 մլն դրամով (2012թ. աշխարհի չեմպիոնների թիվը կավելանա 8-ով և կկազմի 21 մարդ),

- անդամակցման գումարների ճշտմամբ և տարադրամի փոփոխությամբ պայմանավորված ծախսեր՝ 0.4 մլն դրամով (Եվրախորհրդի սպորտի մասին համաձայնագրին անդամակցման վճարներ՝ 0.2 մլն դրամ, հակադոպինգային համաշխարհային գործակալությանը անդամակցման վճարներ՝ 0.2 մլն դրամ),

- սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ պայմանավորված ծախսեր՝ 1.7 մլն դրամով («Շախմատիստների պատրաստման ծառայություններ» ծրագրի գծով՝ 1.3 մլն դրամ, «Հավաքական թիմերի ավագ մարզիչների վարձատրություն և աշխարհի չեմպիոններին թոշակի հատկացում» ծրագրի գծով՝ 0.4 մլն դրամ):

**Մշակութային ծառայությունների** համար 2012 թվականին նախատեսված՝ 14347.0 մլն դրամ հատկացումները (<< 2011 թվականի՝ 10654.6 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն գրադարանների, թանգարանների և ցուցասրահների, մշակույթի տների, ակումբների, կենտրոնների, այլ մշակութային կազմակերպությունների, թատերահամերգային կազմակերպությունների և կինեմատոգրաֆիայի գծով ծառայությունների, մշակութային, «Հայկական տպագրության 500-ամյակ» և «Երևանը՝ 2012 թվականին գրքի համաշխարհային մայրաքաղաք» միջոցառումների, Հայրենիք-սփյուռք գործակցության ծրագրերի իրականացմանը, հուշարձանների և մշակութային արժեքների վերականգնմանը և պահպանմանը, մշակութային օբյեկտների հիմնանորոգմանը, շինարարությանը, ինչպես նաև «Ավստրիական «Վագներ Բիրո Ստեյջ Սիստեմս» ընկերության կողմից Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ակադեմիական թատրոնի և Ա. Խաչատրյանի անվան համերգասրահի դահլիճների տեխնիկական վերազինում» նպատակային վարկային ծրագրի իրականացմանը:

Մշակութային ծառայությունների գծով ծախսերը աճել են 3692.4 մլն դրամով, կամ 34.7 տոկոսով:

**Գրադարանների** գծով 2012 թվականի համար նախատեսված միջոցները՝ 1195.8 մլն դրամի չափով (<< 2011 թվականի՝ 1440.2 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն գրադարանային ծառայությունների (16 գրադարաններ, որից 10-ը մարզկենտրոններում), հրատարակությունների գրանցման, հաշվառման և մատենագիտական ծառայությունների (Հայաստանի ազգային գրապալատ) աշխատանքների իրականացմանը համապատասխանաբար՝ 1136.1 մլն և 59.7 մլն դրամ:

Գրադարանային ծառայությունների իրականացմանն ուղղված հատկացումները նպատակ ունեն ապահովել.

- գրադարանային հավաքածուների պահպանումը և սպասարկումը՝ 1046.3 մլն դրամ,
- գրադարանային հավաքածուների համալրումը՝ 65.7 մլն դրամ,
- մշակութային ժառանգության թվայնիզմանցումը, տեղեկատվական շտեմարանների և միացյալ ավտոմատացված համակարգերի զարգացումը, տպագիր նյութերի, ազգային

անծեռնմխելի ֆոնդերի վերաբերյալ մատենագիտության, կենսամատենագիտության, տեղեկատվական ցանկերի կազմումն ու հրապարակումը՝ 24.1 մլն դրամ:

Գրադարանների գծով ծախսերի նվազումը՝ **244.4** մլն դրամով, կամ **17.0** տոկոսով պայմանավորված է.

- գրադարանների հիմնանորոգման ծախսերի նվազմամբ՝ **274.1** մլն դրամով,

- գրադարաններում հակահրդեհային - ահազանգային համակարգերի ներդրման ծրագրի ավարտմամբ՝ **10.8** մլն դրամով:

Միաժամանակ, ծախսերը աճել են **40.5** մլն դրամով, որից.

- ջեռուցման ծախսեր՝ **10.8** մլն դրամով (7 վերանորոգված մարզային գրադարաններում տեղադրված ջեռուցման համակարգերի շահագործման ծախսեր),

- հակահրդեհային և ազդանշանային համակարգերի շահագործման ծախսեր՝ **1.7**

մլն դրամ,

- սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ պայմանավորված ծախսեր՝ **28.0** մլն դրամով:

Գրադարանների 1169 աշխատողների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը 2012 թվականին կկազմի 57347 դրամ:

**Թանգարանների և ցուցասրահների** գծով 2012 թվականի համար նախատեսված միջոցները՝ **1712.7** մլն դրամի չափով (<< 2011 թվականի՝ 1923.3 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն թանգարանային ծառայությունների իրականացմանը (36 թանգարաններ, որից 14-ը մարզերում), համայնքային բյուջեներին սուբվենցիաների տրամադրմանը (Երևանի հինգ թանգարանի համար), համապատասխանաբար՝ 1514.7 մլն և 198.0 մլն դրամ:

Թանգարանային ծառայությունների իրականացմանն ուղղված հատկացումները նպատակ ունեն ապահովել.

- թանգարանային առարկաների և թանգարանային հավաքածուների պահպանությունը՝ 1386.6 մլն դրամ,

- թանգարանային հավաքածուների հանրահռչակումը (ցուցադրությունների, ցուցահանդեսների, թանգարանային միջոցառումների կազմակերպում)՝ 128.1 մլն դրամ:

Թանգարանների և ցուցասրահների գծով ծախսերի նվազումը՝ **210.5** մլն դրամով կամ **10.9** տոկոսով, պայմանավորված է.

- թանգարանների հիմնանորոգման ծախսերի նվազմամբ և ՄԱԿ-ի զարգացման աջակցության ծրագրի ավարտմամբ, համապատասխանաբար՝ **239.2** և **39.4** մլն դրամով,

Միաժամանակ ծախսերը աճել են **68.1** մլն դրամով, որից.

- Հ. Շարամբեյանի անվ. ժողովրդական ստեղծագործության կենտրոնի պահպանման ծախսեր՝ 31.6 մլն դրամով (ստեղծվել է ՀՀ կառավարության 5.08.2010թ. N 1055-Ն որոշմամբ՝ «Ժողովրդական ստեղծագործության և արհեստագործության կենտրոն» և «Հ. Շարամբեյանի անվ. ժողովրդական արվեստի թանգարան» ՊՈԱԿ-ի միաձուլման և վերակազմակերպման արդյունքում),



- Եղեգնաձորի երկրագիտական թանգարանի ջեռուցման ծախսեր՝ 0.5 մլն դրամով, կապված ջեռուցման համակարգի ներդրման հետ,

- սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ պայմանավորված ծախսեր՝ **36.0** մլն դրամով:

Թանգարանների և ցուցասրահների 1500 աշխատողների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը 2012 թվականին կկազմի 58466 դրամ:

**Մշակույթի տների, ակումբների, կենտրոնների** գծով 2012 թվականի համար նախատեսված միջոցները՝ **666.2** մլն դրամի չափով (<< 2011 թվականի՝ 603.9 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն մշակույթի և ազատ ժամանցի կազմակերպմանը՝ 35.2 մլն դրամ (4 կազմակերպություն) և մշակութային օբյեկտների հիմնանորոգմանը, շինարարությանը՝ 631.0 մլն դրամ:

Մշակույթի տների, ակումբների, կենտրոնների գծով ծախսերի աճը՝ **62.3** մլն դրամով, կամ **10.3** տոկոսով պայմանավորված է.

- մշակութային օբյեկտների շինարարության ծախսերի աճով՝ **61.6** մլն դրամով,

- սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ՝ **0.7** մլն դրամով:

Մշակույթի տների, ակումբների, կենտրոնների 30 աշխատողների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը 2012 թվականին կկազմի 58923 դրամ:

**Այլ մշակութային կազմակերպությունների գծով** 2012 թվականի համար նախատեսված միջոցները՝ **648.9** մլն դրամի չափով (<< 2011 թվականի՝ 742.1 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն արխիվային, մշակութային արժեքների փորձաքննության ծառայությունների, Հայրենիք-սփյուռք գործակցության ծրագրերի իրականացմանը՝ 452.1 մլն դրամ, համայնքային բյուջեներից սուբվենցիաների տրամադրմանը՝ 196.8 մլն դրամ (Երևանի կենդանաբանական այգու համար):

Այլ մշակութային կազմակերպությունների գծով ծախսերի նվազումը՝ **93.2** մլն դրամով, կամ **12.6** տոկոսով պայմանավորված է.

- «Ժողովրդական ստեղծագործության ավանդույթների և ժողարվեստի պահպանում» ծրագրի ծախսերի նվազմամբ՝ **34.7** մլն դրամով, կապված «Ժողովրդական ստեղծագործության և արհեստագործության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի վերակազմակերպման և «Հ. Շարամբեյանի անվ. ժողովրդական արվեստի թանգարան» ՊՈԱԿ-ին միաձուլման հետ (<< կառավարության 05.18.2010թ. N 1055-Ն որոշում),

- «Տեղեկատվական-վերլուծական և հանրային իրազեկման ծառայություններ» ծրագրի ծախսերի նվազմամբ՝ **44.9** մլն դրամով, կապված «Տեղեկատվական-վերլուծական և հասարակայնության հետ կապերի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի լուծարման հետ (<< կառավարության 05.18.2010թ. N 1055-Ն որոշում),

- «Հայրենիք-սփյուռք» ՊՈԱԿ-ում ներդրումների ծախսերի նվազմամբ՝ **22.1** մլն դրամով,

- «Արխիվային ծառայություններ» ծրագրի գծով ծախսերի նվազմամբ՝ **3.1** մլն դրամով, կապված «Հայաստանի ազգային արխիվ» ՊՈԱԿ-ի 2-րդ մասնաշենքը << կառավարության առընթեր ոստիկանության կողմից պահպանման հետ:

Միաժամանակ ծախսերը աճել են **11.6** մլն դրամով, պայմանավորված սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ:

Այլ մշակութային կազմակերպությունների 482 աշխատողների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը 2012 թվականին կկազմի 59668 դրամ:

**Արվեստի** գծով 2012 թվականի համար նախատեսված միջոցները` **9133.6** մլն դրամի չափով (ՀՀ 2011 թվականի` 4959.3 մլն դրամի դիմաց) կուղղվեն թատերական ներկայացումների, երաժշտարվեստի և պարարվեստի համերգների (32 կազմակերպություն), մշակութային, «Հայկական տպագրության 500-ամյակ» և «Երևանը` 2012 թվականին գրքի համաշխարհային մայրաքաղաք» միջոցառումների և տարածքային համագործակցության և համահայկական մշակութային ծրագրերի իրականացմանը, օտարերկրյա պետություններում հայ մշակույթի զարգացմանն աջակցմանը, «Ժողովրդական» պատվավոր կոչումների արժանացած անձանց պատվովձարի վճարմանը, համայնքային բյուջեներին սուբվենցիաների տրամադրմանը (Երևանի երեք թատրոնների համար), ինչպես նաև «Ավստրիական «Վագներ Բիրո Ստեյջ Սիստեմ» ընկերության կողմից Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ակադեմիական թատրոնի և Ա. Խաչատրյանի անվան համերգասրահի դահլիճների տեխնիկական վերազինում» նպատակային վարկային ծրագրի իրականացմանը, համապատասխանաբար` 3034.5 մլն, 1185.1 մլն, 1500.0 մլն, 18.6 մլն, 46.3 մլն, 45.6 մլն, 242.7 և 3060.8 մլն դրամ:

Արվեստի գծով ծախսերի աճը` **4174.3** մլն դրամով, կամ **84.2** տոկոսով պայմանավորված է.

- «Հայկական տպագրության 500-ամյակ» և «Երևանը` 2012 թվականին գրքի համաշխարհային մայրաքաղաք» միջոցառումների իրականացման ծախսերի աճով` **1000.0** մլն դրամով, որից գրադարանների տեխնիկական վերազինման և արդիականացման ծախսեր` 460.4 մլն դրամ,

- մշակութային միջոցառումների ծախսերի աճով` **95.5** մլն դրամով, որից. ՀՀ սփյուռքի նախարարության կողմից իրականացվող մշակութային միջոցառումների ծախսեր` 76.2 մլն դրամ (Համահայկական մշակութային փառատոնի կազմակերպման ծախսերի նախատեսում` 84.0 մլն դրամ և միաժամանակ մշակութային միջոցառումների ծախսերի նվազում` 7.8 մլն դրամով) և ՀՀ մշակույթի նախարարության կողմից իրականացվող մշակութային միջոցառումների ծախսեր` 19.3 մլն դրամ («Տեղեկատվական-վերլուծական և հանրային իրազեկման ծառայություններ» ծրագրից մշակույթին նվիրված հեռուստահաղորդաշարի իրականացման և «Թանգարանային ծառայություններ» ծրագրից ոչ նյութական մշակութային ժառանգության պահպանման ծախսերի տեղափոխում համապատասխանաբար` 16.2 և 3.1 մլն դրամի չափով),

- «Աջակցություն հայ մշակույթի միջազգային կենտրոններին» ծրագրի ծախսերի աճով` **1.3** մլն դրամով, կապված տարադրամի փոփոխության հետ,

- սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ` **85.8** մլն դրամով,

- «Ավստրիական «Վագներ Բիրո Ստեյջ Սիստեմս » ընկերության կողմից Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի և բալետի ակադեմիական թատրոնի և Ա. Խաչատրյանի անվան համերգասրահի դահլիճների տեխնիկական վերազինում» նպատակային վարկային ծրագրի նախատեսմամբ՝ **3060.8** մլն դրամ:

Միաժամանակ ծախսերը նվազել են **69.1** մլն դրամով, որից.

- մշակութային օբյեկտների հիմնանորոգման ծախսեր՝ **57.2** մլն դրամով,

- «Ժողովրդական» պատվավոր կոչման արժանացած անձանց ամենամսյա պատվովձարի ծախսեր՝ **11.9** մլն դրամով, կապված կանխատեսվող անձանց քանակի պակասեցմամբ՝ 24-ով (անձանց թիվը կկազմի 94՝ նախատեսված 118-ի դիմաց):

Արվեստի բնագավառի 3576 աշխատողների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը 2012 թվականին կկազմի 52425 դրամ:

**Կինեմատոգրաֆիային** ուղղված հատկացումները նպատակ ունեն ապահովել միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան՝ հայրենական կինոարտադրության, մանուկների և պատանիների համար հայկական կինոնկարների արտադրության և հասարակական-քաղաքական իրադարձությունների, կինոտարբերության վավերագրման խթանումը:

Կինեմատոգրաֆիայի գծով 2012 թվականի համար նախատեսված հատկացումները՝ **633.0** մլն դրամի չափով (ՀՀ 2011 թվականի՝ 630.4 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն կինոարտադրության կազմակերպմանը՝ 455.0 մլն դրամ, կինո-ֆոտո-ֆոնո հավաքածուի պահպանմանն ու թվայնացմանը՝ 7.2 մլն դրամ, ազգային և փաստավավերագրական կինոծրագրերի իրականացմանը՝ 170.8 մլն դրամ:

Կինեմատոգրաֆիայի գծով ծախսերի աճը՝ **2.6** մլն դրամով, կամ **0.4** տոկոսով, պայմանավորված է սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ:

Կինեմատոգրաֆիայի բնագավառի 108 աշխատողների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը 2012 թվականին կկազմի 93992 դրամ:

**Հուշարձանների և մշակութային արժեքների վերականգնման և պահպանման** գծով 2012 թվականի համար նախատեսված հատկացումները՝ **356.6** մլն դրամի չափով (ՀՀ 2011 թվականի՝ 355.2 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն ՀՀ տարածքում պատմության և մշակույթի հուշարձանների պետական հաշվառմանը, պահպանական գոտիների նախագծերի, հուշարձանների պետական կադաստրի կազմմանը, հուշարձանների տեխնիկական վիճակի մոնիտորինգի իրականացմանը՝ 77.6 մլն դրամ, հուշարձանների վերականգնման աշխատանքների իրականացմանը՝ 215.0 մլն դրամ, Թբիլիսիում գտնվող հայ գրողների պանթեոնի պահպանմանը՝ 4.0 մլն դրամ և հայկական պատմամշակութային հուշարձանների վավերագրմանը՝ 60.0 մլն դրամ:

Հուշարձանների և մշակութային արժեքների վերականգնման և պահպանման գծով ծախսերի աճը՝ **1.4** մլն դրամով, կամ **0.4** տոկոսով, պայմանավորված է սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ:

Պատմամշակութային ժառանգության գիտահետազոտական կենտրոնի 57 աշխատողների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը 2012 թվականին կկազմի 59719 դրամ:

**Ռադիո և հեռուստահաղորդումների հեռարձակման և հրատարակչական ծառայությունների** իրականացմանը 2012 թվականին ուղղված հատկացումները՝ **4781.3** մլն դրամի չափով (ՀՀ 2011 թվականի՝ 4556.1 մլն դրամի դիմաց), նպատակ ունեն ապահովել քաղաքական, տնտեսական, կրթական, մշակութային, մանկապատանեկան, գիտալուսավորչական, հայոց լեզվի և պատմության, մարզական, զվարճալի և հանրության համար կարևոր ու նշանակալից այլ տեղեկատվություն ստանալու ՀՀ քաղաքացիների իրավունքը, գրահրատարակչական արտադրանքի տեսքով ազգային և համաշխարհային գրական, գիտական, մշակութային արժեքների մատչելիությունը:

Ռադիո և հեռուստահաղորդումների հեռարձակման և հրատարակչական ծառայությունների ոլորտի գծով ծախսերը աճել են **225.2** մլն դրամով, կամ **4.9** տոկոսով:

Ռադիո և հեռուստահաղորդումների հեռարձակման և հրատարակչական ծառայությունների հատկացումները կուղղվեն հեռուստառադիոհաղորդումների պատրաստմանն ու հեռարձակմանը, հրատարակչությունների և խմբագրությունների և տեղեկատվության ձեռքբերման, հավաքագրման և տարածման աշխատանքների իրականացմանը:

**Հեռուստառադիոհաղորդումների** գծով 2012 թվականին նախատեսված հատկացումները՝ **3468.4** մլն դրամի չափով (ՀՀ 2011 թվականի՝ 3413.9 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն հանրային հեռուստառադիոհաղորդումների պատրաստմանն ու հեռարձակմանը, հասարակական կարծիքի ուսումնասիրմանը, ԱՊՀ երկրներում հեռուստառադիոծրագրերի հեռարձակմանը, տնտեսական վերլուծությունների իրականացմանը և գնումների գործընթացի հրապարակայնության ապահովմանը:

Հեռուստառադիոհաղորդումների գծով ծախսերի աճը՝ **54.5** մլն դրամով կամ **1.6** տոկոսով, պայմանավորված է.

- «Տնտեսական վերլուծությունների ծառայություններ» ծրագրի ծախսերի աճով՝ **20.0** մլն դրամով (նշված միջոցներից 7.0 մլն դրամը կուղղվի «Հրապարակում» հեռուստածրագրի հաղորդումների քանակի ավելացմանը 24-ով, 9.4 մլն դրամը՝ ՋԼՄ հրապարակումների թվի ավելացմանը 66-ով, 3.6 մլն դրամը՝ ՀՀ կառավարության տնտեսական քաղաքականությունը արտացոլող և համաշխարհային ձգնաժամի հետևանքների մեղմացման և հաղթահարման քայլերը ներկայացնող տպագիր նյութերի հրատարակման տպաքանակի ավելացմանը 10.0 հազ. օրինակով:)

- ԱՊՀ երկրներում հեռուստառադիոծրագրերի հեռարձակում ծրագրի գծով ծախսերի աճով՝ **9.0** մլն դրամով (ՀՀ Նախագահի 06.07.07թ. N ՀՂ-11212 հանձնարարականի համաձայն՝ յուրաքանչյուր տարի Հայաստանի Հանրապետության մասնաբաժնի չափի ավելացում՝ 10 տոկոսով),

- հեռուստատեսային ծառայությունների արբանյակային հեռարձակման ծախսերի աճով` **18.4** մլն դրամով, պայմանավորված տարադրամի փոփոխությամբ,

- սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ` **26.5** մլն դրամով:

Միաժամանակ, «Ռադիո ծառայություններ» ծրագրով նախատեսված ծախսերը նվազել են` **19.4** մլն դրամով, պայմանավորված Հանրային ռադիոընկերության հեռարձակման ցանցում կատարված փոփոխություններով:

**Հրատարակչությունների, խմբագրությունների** գծով 2012 թվականին նախատեսված հատկացումները` 944.5 մլն դրամի չափով (<< 2011 թվականի` 992.6 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն գրական ժառանգության պահպանմանն ու տարածմանը, գրականության, թերթերի, ամսագրերի, մենագրությունների, պետական և ոչ պետական մամուլի հրատարակման և թարգմանչական աշխատանքների իրականացմանը, ինչպես նաև սփյուռքի համայնքների հանրակրթական հաստատություններին ուսումնական և հանրամատչելի գրականության առաքման աշխատանքների կազմակերպմանը:

Հրատարակչությունների, խմբագրությունների գծով ծախսերի նվազումը` **48.1** մլն դրամով կամ **4.8** տոկոսով, պայմանավորված է.

- «Հրատարակչական, տեղեկատվական և տպագրական ծառայություններ» ծրագրով << արտաքին գործերի նախարարությանը մուտքի վիզաների տպագրման նպատակով նախատեսված ծախսերի նվազմամբ` **60.0** մլն դրամով (նշված գումարը նախատեսված էր 2 տարվա համար),

- «Արևմտահայերենի հիմնական դասագրքի ստեղծում» ծրագրով նախատեսված ծախսերի նվազմամբ` **10.0** մլն դրամով, պայմանավորված ծրագրի ավարտմամբ,

- «Ուսումնական և հանրամատչելի գրականության հավաքագրում և առաքում սփյուռքի համայնքներին» ծրագրի գծով ծախսերի նվազմամբ` **3.0** մլն դրամով, պայմանավորված առաքվող գրականության քանակի նվազմամբ:

Միաժամանակ ծախսերը աճել են` **24.9** մլն դրամով, պայմանավորված.

- «Գրական ժառանգության պահպանում և տարածում» ծրագրի գծով ծախսերի նախատեսմամբ` **19.7** մլն դրամ (<< կառավարության 17.06.2011թ. N 842-Ն որոշում),

- սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ` **5.2** մլն դրամով:

**Տեղեկատվության ձեռքբերման** գծով 2012 թվականին նախատեսված հատկացումները` **368.4** մլն դրամի չափով (<< 2011 թվականի` 149.6 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն տեղեկատվության պահպանմանը, արխիվացմանը, պետական կառավարման մարմիններին, զանգվածային լրատվական միջոցներին և օտարերկրյա դեսպանատներին պաշտոնական ինֆորմացիայի հաղորդման նպատակով տեղեկատվության ձեռքբերմանը և հանրային իրազեկման ապահովմանը, համապատասխանաբար` 75.8 մլն և 292.6 մլն դրամ:

Տեղեկատվության ձեռքբերման գծով ծախսերի աճը` **218.8** մլն դրամով, կամ **146.3** տոկոսով պայմանավորված է.

- «Հանրային իրազեկման ապահովում» ծրագրի գծով ծախսերի աճով` **215.0** մլն դրամով, կապված գիտության ոլորտի «Քաղաքական հետազոտությունների ինստիտուտ»

ՊՈԱԿ-ի վերակազմակերպման և «Հանրային կապերի և տեղեկատվական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին միացման (ՀՀ կառավարության 20.01.2011թ. N 27-Ն որոշում) և տեղեկատվական ծախսերի ավելացման հետ,

- սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ՝ **3.8** մլն դրամով :

**Կրոնական և հասարակական այլ ծառայություններ** խմբին 2012 թվականին ուղղված հատկացումները՝ **743.5** մլն դրամի չափով (ՀՀ 2011 թվականի՝ 555.3 մլն դրամի դիմաց), նպատակ ունեն ապահովել երիտասարդական ծրագրերի իրականացումը և քաղաքական կուսակցություններին, հասարակական կազմակերպություններին, արհմիություններին և ազգային փոքրամասնություններին աջակցության տրամադրումը:

**Երիտասարդական ծրագրերի** իրականացման համար 2012 թվականին նախատեսված հատկացումները՝ **563.9** մլն դրամի չափով (ՀՀ 2011 թվականի՝ 375.7 մլն դրամի դիմաց), կուղղվեն «Երիտասարդ ընտանիքին մատչելի բնակարան» պետական նպատակային ծրագրի համաֆինանսավորմանը, հասարակական կյանքին երիտասարդների ակտիվ մասնակցության խթանմանը, երիտասարդների զբաղվածության հնարավորությունների մեծացմանը, երիտասարդության շրջանում առողջ ապրելակերպի խթանմանը, պետական երիտասարդական քաղաքականության իրականացման համագործակցության մակարդակի բարձրացմանը, հայրենասիրական դաստիարակությանը, մարզային, համահայկական և միջազգային նշանակության միջոցառումների և թրաֆիկինգի դեմ պայքարի միջոցառումների իրականացմանը, հասարակական կազմակերպությունների գործունեությանն աջակցմանը և Հայաստանի և սփյուռքի երիտասարդության միջև կապերի ամրապնդմանը:

Երիտասարդական ծրագրերի գծով ծախսերի աճը՝ **188.2** մլն դրամով, կամ **50.1** տոկոսով պայմանավորված է.

- «Երիտասարդ ընտանիքին մատչելի բնակարան» պետական նպատակային ծրագրի համաֆինանսավորում՝ ծրագրի իրականացմամբ՝ **212.0** մլն դրամ,

- սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխության հետ կապված ծախսերի աճով՝ **1.1** մլն դրամով:

Միաժամանակ ծախսերը նվազել են **24.9** մլն դրամով, պայմանավորված ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարության «Երիտասարդական միջոցառումների կազմակերպման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի լուծարմամբ (ՀՀ կառավարության 23.12.2010թ. N 1715-Ն որոշում):

**Քաղաքական կուսակցություններին, հասարակական կազմակերպություններին, արհմիություններին, ազգային փոքրամասնություններին** 2012 թվականին աջակցություն տրամադրելու նպատակով հատկացումները՝ **179.6** մլն դրամի չափով, ինչպես և ՀՀ 2011 թվականին կուղղվեն ազգային փոքրամասնություններին, հասարակական կազմակերպություններին պետական աջակցության և «Կուսակցությունների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջի համաձայն, ՀՀ Ազգային ժողովի ընտրություններում 3 և ավելի տոկոս ձայն հավաքած կուսակցություններին և կուսակցությունների դաշինքներին նյութական աջակցության տրամադրմանը, համապատասխանաբար՝ 10.0 մլն, 100.0 մլն և 69.6 մլն դրամ:

Հանգիստ, մշակույթ և կրոն բնագավառի ծախսերի համեմատությունը՝ 2010 թվականի փաստացի և 2011 թվականի բյուջետային տարվա հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ, արտացոլված է սույն բացատրագրի N 11 աղյուսակում:

Ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի 2012 թվականի տարեկան ծրագիրը արտացոլված է սույն բացատրագրի N 3 հավելվածում:

**ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսված կրթության բնագավառի** ծախսերը (առանց պետական կառավարման ապարատի պահպանման և գիտության գծով ծախսերի) կազմում են 108045.9 մլն դրամ: Ծախսերի նվազումը ՀՀ 2011 թվականի հաստատված պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ (այսուհետ՝ 2011 թվականի) կազմում է 771.7 մլն դրամ կամ 0.7 տոկոս: Այն պայմանավորված է որոշ ծրագրերի գծով 2012 թվականին միջոցների չնախատեսմամբ կամ դրանց պակասեցմամբ, որը կազմում է 5534.5 մլն դրամ: Մասնավորապես, Նախագծով միջոցներ չեն նախատեսվել հետևյալ ծրագրերի գծով.

«Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության և ուսուցման (ՄԿՌԻ) բարեփոխումներ» ծրագրի շրջանակներում գույքի և սարքավորումների ձեռքբերում»՝ 1600.0 մլն դրամ,

«Կրթության ոլորտի այլ ընթացիկ ծախսեր»՝ 1711.5 մլն դրամ,

«ՄԱԿ-ի զարգացման աջակցության ծրագիր»՝ 206.5 մլն դրամ,

«Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Հայաստանի սոցիալական ներդրումների հիմնադրամի երրորդ ծրագիր»՝ 201.9 մլն դրամ:

Մի շարք ծրագրերի գծով էլ ծախսերը նվազել են 1814.6 մլն դրամով, որից 1228.9 մլն դրամը՝ կրթական օբյեկտների հիմնանորոգման և շինարարության գծով, 75.0 մլն դրամը՝ «Ավարտական փաստաթղթերի, գովասանագրերի, դասամատյանների, մեդալների, ծրարների, ուսումնական ծրագրերի, մանկավարժական պարբերականների և ուսումնադիտողական պարագաների ձեռքբերում» ծրագրի, 158.5 մլն դրամը՝ «Համակարգչային և ինտերնետային կապի ծառայություններ» ծրագրի, 56.9 մլն դրամը՝ Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Կրթության որակի և համապատասխանության երկրորդ ծրագրի, 200.8 մլն դրամը՝ «Երեխաների ֆիզիկական, մտավոր և (կամ) հոգեկան զարգացման առանձնահատկությունների բացահայտում և գնահատում» ծրագրի գծով (վերջինիս գծով ծախսերը նախատեսվել են «Հատուկ կրթություն» ծրագրով):

Միաժամանակ, Նախագծով ծախսերն աճել են 4602.4 մլն դրամով, պայմանավորված՝ երեխաների թվաքանակի փոփոխությամբ – 2593.4 մլն դրամ, պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխություններով- 1518.0 մլն դրամ, բուհական կրթության մեջ մեկ ուսանողի գծով հաշվարկված ծախսի ավելացմամբ՝ 191.3 մլն դրամ, տարրական ընդհանուր կրթական ծրագրերով սովորող բոլոր երեխաներին օտար լեզվի և երաժշտության դասագրքերով անվճար ապահովմամբ -175.5 մլն դրամ, հանրակրթական ուսումնական հաստատություններում ավարտական քննությունների անցկացման գծով ծախսերի

նախատեսվածը՝ 124.2 մլն դրամ: Բացի դրանից, Նախագծով 69.2 մլն դրամ է նախատեսվել «Դպրոցահասակ երեխաներին սննդով ապահովում» ծրագրի գծով, և 91.2 մլն դրամ՝ «ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի գծով (վերջիններս 2011 թվականի հաստատված բյուջեով նախատեսված չեն եղել):

Կրթության ոլորտի ծախսերի հիմնական մասը կուղղվի հանրակրթության ոլորտին, որը հնարավորություն կտա ապահովելու համակարգի արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ ձեռնարկվող միջոցառումների շարունակումը: Նշված ոլորտի գծով ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվել է 69331.6 մլն դրամ: 2011 թվականի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ ծախսերի աճը կազմել է 3507.1 մլն դրամ կամ 5.3 տոկոս:

Նախագծով 2012 թվականի համար ծրագրվող բյուջետային ծախսերի աճը 2011 թվականի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ հիմնականում պայմանավորված է.

ա) աշխատողների աշխատավարձերի և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ՝ 3320.4 մլն դրամով, որից 2291.5 մլն դրամը՝ երեխաների թվաքանակի 15.4 հազարով ավելացման հետ կապված, իսկ 1028.9 մլն դրամը՝ պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխություններով պայմանավորված: Նախագծի հաշվարկներում 171.6 մլն դրամ է նախատեսվել շախմատի դասավանդման գծով (2011 թվականի սեպտեմբերից հանրապետության հանրակրթական դպրոցների 2-րդ դասարաններում կդասավանդվի շախմատ առարկան, 2011 թվականի հաստատված բյուջեով նշված ծախսը նախատեսված չի եղել): Հաշվարկներում ավագ դպրոցների սովորողների թվաքանակի 9.4 հազարով ավելացման հետ կապված՝ ծախսերն աճել են 201.8 մլն դրամով (նախագծի հաշվարկներում ավագ դպրոցների երեխաների թվաքանակը նախատեսվել է 33.3 հազար աշակերտ՝ 2011 թվականի 23.9 հազարի դիմաց, իսկ ավագ դպրոցների թիվը կազմել է 107՝ 2011 թվականի 91-ի դիմաց): Նախադպրոցական կրթության մեջ ընդգրկվածների թվաքանակը նախատեսվել է 2334՝ 2011 թվականի 917-ի դիմաց, միաժամանակ, «Հանրակրթական ուսուցում» ծրագրով 157.4 մլն դրամի չափով միջոցներ են նախատեսվել Տավուշի մարզում ներառական կրթության մեջ ընդգրկված 347 երեխաների ուսուցման գծով՝ փորձնական կարգի իրականացման հետ կապված (2011 թվականին նշված երեխաների գծով ծախսերը նախատեսվել էին «Ներառական կրթություն» ծրագրում):

բ) սեփական կաթսայատների միջոցով ջեռուցման կազմակերպման գծով ծախսերի ավելացմամբ՝ 145.3 մլն դրամի չափով, ինչպես նաև մնացած ընթացիկ ծախսերի գծով գումարների աճով՝ 141.2 մլն դրամով, կապված երեխաների թվաքանակի ավելացման հետ:

Միաժամանակ, չի նախատեսվել ավագ դպրոցների համար լաբորատոր սարքավորումների ձեռքբերման գծով 2011 թվականին նախատեսված 99.8 մլն դրամը:

Հանրակրթության գծով ծախսերի հաշվարկներում աշակերտ/ ուսուցչական դրույք և աշակերտ/ ոչ ուսուցչական դրույք հարաբերակցությունները նախատեսվել են, համապատասխանաբար՝ 14.4 և 24.3: Աշխատավարձի գծով ծախսերի հաշվարկներում հիմք



են ընդունվել ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով աշխատողների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձերը, միաժամանակ, հաշվի է առնվել ավագ դպրոցներում մանկավարժական անձնակազմի աշխատավարձի 20% հավելումը:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով հանրակրթության գծով նախատեսված ծախսերում աշխատավարձի գծով հաշվարկված 51805.0 մլն դրամը հնարավորություն կտա մանկավարժական անձնակազմի (26912.5 դրույք՝ ներառյալ զինղեկների, ֆիզղեկների և մանկապատանեկան կոլեկտիվի կազմակերպիչների դրույքները) միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը մեկ դրույքի հաշվով, ներառյալ լրացուցիչ վարձատրությունները, հասցնել 117.9 հազ. դրամի՝ 2011 թվականի 117.5 հազ. դրամի դիմաց (աճը կապված է ավագ դպրոցներում մանկավարժական անձնակազմի աշխատավարձի 20% հավելումը հաշվարկելու հետ), 3838.8 վարչական դրույքների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը՝ 176.2 հազ. դրամի, հաշվապահների 1233.6 դրույքների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը՝ 87.7 հազ. դրամի, 10866.3 ուսումնաօժանդակ ու տնտեսական դրույքներինը՝ 33.1 հազ. դրամի:

Հանրապետության բոլոր պետական հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների ֆինանսավորումը կիրականացվի ըստ աշակերտների թվի՝ հետևյալ բանաձևով.

$$Ըգ = Սթ \times Սգ + Պգ,$$

որտեղ՝

Ըգ-ն մեկ տարվա համար հաստատությանը հատկացվող ընդամենը գումարն է,

Սթ-ն՝ հաստատության սովորողների թիվը,

Սգ-ն՝ մեկ սովորողին ընկնող տարեկան գումարը, որը 2012 թվականին կազմում է 109188 դրամ՝ 2011 թվականի 105775 դրամի դիմաց,

Պգ-ն՝ հաստատության պահպանման ծախսերի նվազագույն գումարը, որը 2012 թվականին կազմում է 16825.0 հազ. դրամ՝ 2011 թվականի 16708.0 հազ. դրամի դիմաց:

Հաշվարկը կատարելիս՝ կիրառվում են գործակիցներ հանրակրթական դպրոցի տարրական, միջին և ավագ մակարդակների համար, մեկ սովորողին ընկնող տարեկան գումարը բազմապատկելով՝ տարրական մակարդակի համար՝ 0.79 գործակցով, միջին մակարդակի համար՝ 1.10 գործակցով, ավագ մակարդակի համար՝ 1.14 գործակցով: Միաժամանակ, կիրառվում են լրացուցիչ գործակիցներ բարձր լեռնային, լեռնային բնակավայրերի և միևնույն բնակավայրում միակ, մինչև 400 աշակերտ ունեցող, ինչպես նաև ավագ դպրոցների համար, մեկ սովորողին ընկնող տարեկան գումարը բազմապատկելով բարձր լեռնային բնակավայրերի դպրոցների համար՝ 1.2 գործակցով, լեռնային բնակավայրերի դպրոցների համար՝ 1.02 գործակցով, միևնույն բնակավայրում միակ, մինչև 400 աշակերտ ունեցող դպրոցների համար՝ 1.2 գործակցով, ավագ դպրոցների համար՝ 1.15 գործակցով :

Ընդ որում, բանաձևի կիրառման արդյունքում, հանրակրթական հաստատություններին հատկացվող բյուջետային ծախսերի համաչափությունն ապահովելու նպատակով, թույլատրվում է պետական կառավարման մարմիններին, ՀՀ կառավարության սահմանած

կարգով, սահմանափակ գումարի չափով իրենց ենթակայության հաստատությունների ծախսերում կատարել վերաբաշխումներ:

Նախագծով միջոցներ են նախատեսվել հանրապետության 8 մարզերում ավագ նախադպրոցական տարիքի 2334 երեխաների կրթության գծով (2011 թվականին նախադպրոցական կրթության գծով միջոցները նախատեսվել էին 4 մարզերի 917 երեխաների հաշվով): Նախադպրոցական կրթության գծով ծախսերը հաշվարկվել են, ելնելով ըստ աշակերտների թվի ֆինանսավորման բանաձևով մեկ սովորողին ընկնող տարեկան գումարի չափից՝ վերջինիս նկատմամբ կիրառելով տարրական մակարդակի համար հաշվարկված գործակիցը:

Բյուջետային ծախսերի գործառական դասակարգման համաձայն՝ նախադպրոցական կրթության գծով ծախսերը նախատեսվել են «01. Նախադպրոցական և տարրական ընդհանուր կրթություն» խմբի «01. Նախադպրոցական կրթություն» դասում 202.1 մլն դրամի չափով, իսկ հանրակրթության գծով ծախսերը նախատեսվել են «01. Նախադպրոցական և տարրական ընդհանուր կրթություն» խմբի «02. Տարրական ընդհանուր կրթություն» դասում 21509.9 մլն դրամի չափով, ինչպես նաև «02. Միջնակարգ ընդհանուր կրթություն» խմբի «01. Հիմնական ընդհանուր կրթություն» և «02. Միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթություն» դասերում, համապատասխանաբար՝ 28543.3 և 19076.3 մլն դրամի չափով:

Պետական ռազմավարությունը *հատուկ կրթության* բնագավառում ուղղված է մի կողմից հատուկ հաստատություններում երեխաների կրթության և խնամքի որակի բարելավմանը, մյուս կողմից՝ այլընտրանքային ծառայությունների ձևավորմանը, ինչը հնարավորություն կտա աստիճանաբար բեռնաթափել հատուկ դպրոցները: Այս ոլորտում կարևորվում է նաև ներառական դպրոցների ցանցի զարգացումը, կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների՝ հանրակրթական դպրոցում կրթության կազմակերպումը:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով «Ներառական կրթություն» ծրագրի գծով նախատեսվել է 884.0 մլն դրամ՝ հանրապետության 64 հանրակրթական դպրոցներում կրթության առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող 1659 երեխաների ուսուցման կազմակերպման գծով: Ընդ որում, նշված ծախսերում ներառված չէ Տավուշի մարզի 14 հանրակրթական դպրոցներում ներառական կրթության մեջ ընդգրկված 347 երեխաների ուսուցման գծով ծախսը, որը, փորձնական կարգի իրականացման հետ կապված, նախատեսվել է «Հանրակրթական ուսուցում» ծրագրով (2011 թվականին նշված երեխաների գծով ծախսերը նախատեսվել էին «Ներառական կրթություն» ծրագրում):

Բյուջետային ծախսերի գործառական դասակարգման համաձայն՝ ներառական կրթության գծով ծախսերը նախատեսվել են «01. Նախադպրոցական և տարրական ընդհանուր կրթություն» խմբի «02. Տարրական ընդհանուր կրթություն» դասում՝ 387.6 մլն դրամի չափով, ինչպես նաև «02. Միջնակարգ ընդհանուր կրթություն» խմբի «01. Հիմնական ընդհանուր կրթություն» և «02. Միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթություն» դասերում, համապատասխանաբար՝ 429.9 և 66.5 մլն դրամի չափով:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով հատուկ կրթության գծով նախատեսվել է 4872.3 մլն դրամ: ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ ծախսերն աճել են 246.4 մլն դրամով կամ 5.3 տոկոսով, որը հիմնականում պայմանավորված է երեխաների թվաքանակի 275-ով ավելացմամբ, ինչպես նաև պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխություններով՝ 68.1 մլն դրամի չափով:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով հատուկ կրթության գծով նախատեսված ծախսերում աշխատավարձի գծով հաշվարկված 2773.9 մլն դրամը հնարավորություն կտա 1427.0 մանկավարժական դրույքների (ներառյալ գինղեկների, ֆիզղեկների և մանկապատանեկան կուլեկտիվի կազմակերպիչների դրույքները) միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը մեկ դրույքի հաշվով, ներառյալ լրացուցիչ վարձատրությունները, հասցնել 114.8 հազ. դրամի, 117.5 վարչական դրույքներինը՝ 170.3 հազ. դրամի, հաշվապահների 34 դրույքների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը՝ 87.6 հազ. դրամի, իսկ 1261.6 ուսումնասօժանդակ և տնտեսական դրույքների միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը՝ 35.2 հազ. դրամի:

Բյուջետային ծախսերի գործառական դասակարգման համաձայն՝ հատուկ կրթության գծով ծախսերը նախատեսվել են «01. Նախադպրոցական և տարրական ընդհանուր կրթություն» խմբի «02. Տարրական ընդհանուր կրթություն» դասում՝ 1073.3 մլն դրամի չափով, ինչպես նաև «02. Միջնակարգ ընդհանուր կրթություն» խմբի «01. Հիմնական ընդհանուր կրթություն» և «02. Միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթություն» դասերում, համապատասխանաբար՝ 2173.7 և 1625.3 մլն դրամի չափով:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով «Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթություն» դասի գծով նախատեսվել է 2238.9 մլն դրամ, որը ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ աճել է 363.5 մլն դրամով կամ 19.4 տոկոսով: Աճը պայմանավորված է սովորողների թվաքանակի ավելացմամբ, ինչպես նաև պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ՝ 36.2 մլն դրամի չափով:

Նախագծով ծախսերը նախատեսվել են հանրապետության 26 արհեստագործական ուսումնարաններում արհեստագործական կրթության մեջ ընդգրկված 6477 սովորողների ուսուցման գծով՝ 2011 թվականի հաստատված բյուջեի 5465-ի դիմաց : Ընդունելության անվճար ուսուցման տեղերը 2012 թվականին նախատեսվել են 50% աճով կամ՝ 1292-ով ավել, այն է. 3877 տեղ՝ 2011 թվականի 2585-ի դիմաց, համաձայն ՄԿՈՒ ոլորտում իրականացվող բարեփոխումների ծրագրի: Ուսանողների թվաքանակում՝ 6477-ում, հաշվի է առնվել նաև ՀՀ կառավարությանն առընթեր ոստիկանության ուսումնական կենտրոնում սովորողների թիվը՝ 60 ուսանող (Նախագծով ուսումնական կենտրոնի գծով նախատեսվել է 128.9 մլն դրամ, 2011 թվականին նշված կենտրոնի գծով ծախսերը նախատեսվել էին «Հասարակական կարգի ապահովում» ծրագրում), ինչպես նաև ՀՀ առողջապահության նախարարության ենթակայության քոլեջում արհեստագործական կրթության ծրագրով սովորողների թվաքանակը՝ 25 ուսանող

(վերջինս ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված չի եղել և ՀՀ Կառավարության 2011 թվականի հունիսի 23-ի N864-Ն որոշմամբ ՀՀ առողջապահության նախարարությանը նշված ծրագրով նախատեսվել է ընդունելության 20 անվճար տեղ):

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) հաստատությունների (առանց ուժայինների) ծախսերում աշխատավարձի գծով հաշվարկված 1393.0 մլն դրամը հնարավորություն կտա 799.3 մանկավարժական դրույքների (ներառյալ գինղեկների, ֆիզղեկների և մանկապատանեկան կոլեկտիվի կազմակերպիչների դրույքները) միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը մեկ դրույքի հաշվով, ներառյալ լրացուցիչ վարձատրությունները, հասցնել 104.8 հազ. դրամի, 68.5 վարչական դրույքներինը՝ 157.6 հազ. դրամի, հաշվապահների 27 դրույքներինը՝ 79.7 հազ. դրամի, 579.8 ուսումնաօժանդակ ու տնտեսական դրույքներինը՝ 33.4 հազ. դրամի:

«Միջին մասնագիտական կրթություն» դասի գծով ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվել է 3437.6 մլն դրամ: Աձը ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ կազմում է 273.2 մլն դրամ կամ 8.6 տոկոս: Այն պայմանավորված է սովորողների թվաքանակի ավելացմամբ, պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխությամբ, ինչպես նաև քոլեջներում իրականացվող վերակազմակերպումներով (ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունիսի 10-ի N781-Ն որոշմամբ ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության ենթակայության Սպիտակի գյուղատնտեսական քոլեջը միացվել է ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության ենթակայության Սպիտակի պետական քոլեջին):

Նախագծով ծախսերը նախատեսվել են միջին մասնագիտական կրթության մեջ ընդգրկված 8168 սովորողների ուսուցման գծով՝ 2011 թվականի հաստատված բյուջեի 7458-ի դիմաց : Ընդունելության անվճար ուսուցման տեղերը 2012 թվականին նախատեսվել են 50% աճով կամ՝ 1259-ով ավել, այն է. 3777 տեղ՝ 2011 թվականի 2518-ի դիմաց, համաձայն ՄԿՈՒ ոլորտում իրականացվող բարեփոխումների ծրագրի: Նախագծով 72.8 մլն դրամ է նախատեսվել ՀՀ կառավարությանն առընթեր ոստիկանության քոլեջում 87 ուսանողի ուսուցման գծով (վերջինս ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված չի եղել):

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների (առանց ուժայինների) մանկավարժական անձնակազմի միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը կազմում է շուրջ 63.7 հազ. դրամ, վարչական անձնակազմինը՝ 59.6 հազ. դրամ, ուսումնաօժանդակ ու տնտեսական անձնակազմինը՝ 34.4 հազ. դրամ:

Բարձրագույն կրթության գծով ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվել է 7732.5 մլն դրամ, որը ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի համապատասխան ծախսերի նկատմամբ աճել է 16.1 մլն դրամով կամ 0.2 տոկոսով, չնայած ուսանողների թվաքանակի 1,9 հազարով նվազմանը (Նախագծի հաշվարկներում ծախսերը հաշվարկվել են 15,2 հազար ուսանողի հաշվով՝ 2011 թվականի 17,1 հազարի դիմաց): Նախագծով բուհական

կրթության գծով հաշվարկներում մեկ ուսանողի գծով ծախսը կազմել է 364.5 հազ.դրամ՝ 2011 թվականի 309.0 հազ.դրամի դիմաց:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով բարձրագույն կրթական հաստատությունների (առանց ուժայինների) դասախոսական անձնակազմի միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը կազմում է 39,2 հազ. դրամ, վարչական անձնակազմինը՝ 35.5 հազ. դրամ, ուսումնաօժանդակ ու տնտեսական անձնակազմինը՝ 32.5 հազ. դրամ:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով «Արտադպրոցական դաստիարակություն» դասի գծով նախատեսվել է 2589.5 մլն դրամ, որը ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ աճել է 100.0 մլն դրամով կամ 4.0 տոկոսով:

Աձը հիմնականում աշխատավարձերի և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով է՝ 84.8 մլն դրամ, որից 4.5 մլն դրամը՝ «Սևան» գյուղական մարզական ընկերության աշխատողների աշխատավարձի ֆոնդի գծով, իսկ 4.8 մլն դրամը՝ Երևանի ծանրամարտի մարզադպրոցի համար նախատեսված լրացուցիչ հաստիքների աշխատավարձի ֆոնդի գծով: Միաժամանակ, Նախագծով 10.0 մլն դրամ է նախատեսվել «Սևան» գյուղական մարզական ընկերությանը՝ սպորտային միջոցառումների գծով, և 5.2 մլն դրամ՝ մարզադպրոցների կոմունալ ծախսերի գծով:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով արտադպրոցական դաստիարակության հաստատությունների մանկավարժական անձնակազմի միջին ամսական հաշվարկային աշխատավարձը կազմում է 51.0 հազ. դրամ, վարչական անձնակազմինը՝ 62.9 հազ. դրամ, ուսումնաօժանդակ ու տնտեսական անձնակազմինը՝ 38.7 հազ. դրամ:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով «Լրացուցիչ կրթություն» դասի գծով նախատեսվել է 1232.3 մլն դրամ, որը ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշի նկատմամբ աճել է 78.2 մլն դրամով կամ 6.8 տոկոսով, որը հիմնականում պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների փոփոխություններով, «ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի ուսումնական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի գծով ծախսերի նախատեսմամբ: Միաժամանակ, հաշվարկներում հաշվի է առնվել նաև վերապատրաստվողների թվաքանակի փոփոխությունը:

Մասնավորապես. Նախագծով հարկային և մաքսային ծառայողների վերապատրաստման ծառայությունների գծով ՀՀ կառավարությանն առընթեր պետական եկամուտների կոմիտեի ուսումնական կենտրոնին նախատեսվել է 91.2 մլն դրամ, ՀՀ ազգային անվտանգության խորհրդի աշխատակազմին՝ աշխատակիցների վերապատրաստումների գծով՝ 0.3 մլն դրամ (նշվածները ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված չեն եղել), Դիվանագիտական դպրոցի գծով ծախսերն աճել են 15.0 մլն դրամով, իսկ ՀՀ առողջապահության նախարարությանը վերապատրաստումների գծով նախատեսված ծախսերը՝ 3.7 մլն դրամով:

Միաժամանակ, վերապատրաստվողների թվաքանակի նվազմամբ պայմանավորված, «Դատախազության դպրոց» և «Դատական դպրոց» ՊՈԱԿ-ների գծով ծախսերը պակասեցվել

են, համապատասխանաբար՝ 20.5 և 1.7 մլն դրամով, ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարությանը համայնքային ծառայողների վերապատրաստումների գծով նախատեսված ծախսերը՝ 9.8 մլն դրամով:

Բյուջետային ծախսերի գործառական դասակարգման համաձայն՝ հանրակրթական ծրագրերի իրականացմանն օժանդակության շրջանակներում իրականացվող մի շարք ծրագրեր, ինչպես նաև մասնագիտական կրթության գծով որոշ ծրագրեր նախատեսվել են «Կրթությանը տրամադրվող օժանդակ ծառայություններ» դասում:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով զգալի միջոցներ են նախատեսվել ներքոհիշյալ ծրագրերի գծով, այսպես.

- տարրական դասարանների աշակերտներին անվճար դասագրքերով և ուսումնական գրականությամբ ապահովում՝ 764.6 մլն դրամ, որից 94,7 մլն դրամը շախմատի դասագրքերի հրատարակման գծով ծախսն է, իսկ 175.5 մլն դրամը՝ տարրական ընդհանուր կրթական ծրագրերով սովորող բոլոր երեխաներին օտար լեզվի և երաժշտության դասագրքերով անվճար ապահովման ծախսը: Միաժամանակ, «Սոցիալապես անապահով ընտանիքների երեխաների դասագրքերի վարձավճարների փոխհատուցում» ծրագրով նախատեսվել է 120.0 մլն դրամ:

- համակարգչային և ինտերնետային կապի ծառայություններ՝ 699.5 մլն դրամ (հաշվարկներում միջոցներ են նախատեսվել հանրապետության դպրոցների ինտերնետային ցանցի սպասարկման և համակարգչային սարքավորումների պահպանման, շարժական ինտերնետային կայանի շահագործման, Մայքրոսոֆթի համակարգչային ծրագրերի արտոնագրման նպատակով: 2012 թվականի սեպտեմբերից Հայաստանի դպրոցների ինտերնետային ցանցում կընդգրկվեն 459 դպրոց կամ՝ 2012 թվականին արդեն նշված ցանցում ընդգրկված կլինի 1403 դպրոց):

- ավարտական փաստաթղթերի, գովասանագրերի, դասամատյանների, մեդալների, ծրարների, ուսումնական ծրագրերի, մանկավարժական պարբերականների և ուսումնադիտողական պարագաների ձեռքբերում՝ 327,1 մլն դրամ,

- դպրոցականների սպարտակիադայի և օլիմպիադաների անցկացում՝ համապատասխանաբար, 35.0 և 41.6 մլն դրամ,

- փոխհատուցում ՀՀ հեռավոր, սահմանամերձ, լեռնային և բարձր լեռնային բնակավայրերի պետական հանրակրթական դպրոցների մանկավարժներին՝ 63.2 մլն դրամ,

- կրթության բովանդակային և մեթոդական սպասարկում ու հանրապետության հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների վերապատրաստում՝ 499.6 մլն դրամ,

- գնահատման և թեստավորման ծառայություններ՝ 451.1 մլն դրամ (հաշվարկներում միջոցներ են նախատեսվել 2012 թվականին 37.6 հազար շրջանավարտի հաշվով ավարտական քննությունների անցկացման գծով, միաժամանակ, նախագծով չեն նախատեսվել PIRLS միջազգային ստուգատես-հետազոտությանը ՀՀ մասնակցության վճարի, ինչպես նաև TIMSS և PIRLS ստուգատեսների անցկացման ազգային (ներքին) ծախսերը:

- սփյուռքի հայկական կրթական հաստատություններին ուսումնական գրականության և օժանդակ նյութերի մշակում և տրամադրում, ինչպես նաև Ջավախքի դպրոցներին գույքի տրամադրում, համապատասխանաբար, 80.0 մլն և 30.0 մլն դրամ,

- հանրակրթական դպրոցների մանկավարժներին և դպրոցահասակ երեխաներին տրանսպորտային ծառայությունների մատուցում՝ 52.4 մլն դրամ:

- «Մենամարտ» վարժասարքի ձեռքբերում՝ 111.0 մլն դրամ, «Ուսում-2» համակարգի ներդրում՝ 51,0 մլն դրամ, «Հայ ասպետ» հեռուստամրցաշարի անցկացում՝ 68.7 մլն դրամ, ուսուցիչների ատեստավորման գծով ծախսեր՝ 13.3 մլն դրամ, ատեստավորման միջոցով որակավորում ստացած ուսուցիչներին հավելավճարների տրամադրում՝ 710,1 մլն դրամ:

Նախագծով 13,0 մլն դրամ է նախատեսվել Համահայկական կրթական խորհրդատվորվի անցկացման գծով (նշված խորհրդատվորվի անցկացվում է 2 տարին մեկ):

Միաժամանակ, 69,2 մլն դրամ է նախատեսվել «Դպրոցահասակ երեխաներին սննդով ապահովում» նոր ծրագրի գծով: Նշված ծրագիրն իրականացվելու է ՄԱԿ-ի Պարենի համաշխարհային ծրագրի շրջանակներում, որով նախատեսվում է սննդամթերքի ցամաքային փոխադրման, պահեստավորման, պահպանման և բեռնման-բեռնաթափման ծախսերի իրականացում ՀՀ պետական բյուջեից՝ 190.3 հազար դոլարի չափով: Նախագծով 10.0 մլն դրամ էլ նախատեսվել է «Կրթական նոր տեխնոլոգիաների ներդրման ծրագրի իրականացում» նոր ծրագրի գծով:

Վերոնշյալներից բացի, ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով զգալի միջոցներ են նախատեսվել կրթական օբյեկտների հիմնանորոգման և շինարարության գծով:

Բացի այդ, կրթության ոլորտում 2012 թվականին շարունակվելու է իրականացվել Կրթության որակի և համապատասխանության երկրորդ (Համաշխարհային բանկ) վարկային ծրագիրը:

Ծրագրի հիմնական նպատակն է Հայաստանի կրթական համակարգի զարգացումն ուղղորդել դեպի գիտելիքահենք տնտեսության պահանջները՝ ապահովելով հասարակության սոցիալ-տնտեսական պահանջներին համապատասխան հանրակրթության և բարձրագույն մասնագիտական կրթության որակի աճ: Ծրագրով իրականացվող բարեփոխումները նպատակաուղղված են՝ մի կողմից կրթության որակի շարունակական բարձրացման միջոցով հանրակրթության բնագավառում առկա ձեռքբերումների պահպանմանն ու զարգացմանը, ներառելով նաև նախադպրոցական կրթության հիմնախնդիրները, մյուս կողմից՝ աջակցելու բարձրագույն կրթության մատչելիության, հավասարության, որակի և համապատասխանության ապահովման խնդիրների լուծմանը:

2012 թվականից սկսած նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները՝

ա) դպրոցին երեխաների պատրաստվածության մակարդակի բարձրացման և կրթության հավասար մեկնարկային հնարավորությունների ապահովման ուղղությամբ՝

ՀՀ Շիրակի, Լոռու և Տավուշի մարզերի համայնքներում մոտ 70 միկրոծրագրերի իրականացում, դրանց գծով 140 դաստիարակների վերապատրաստում,

մարզային խորհրդատուների աջակցությամբ 70 միկրոծրագրերի տեխնիկական օժանդակության կազմակերպում,

միկրոծրագրեր իրականացնող հաստատություններում ընդգրկված երեխաների զարգացման դինամիկայի հետազոտության իրականացում,

ուսուցիչ վերապատրաստող երաշխավորված կազմակերպությունների ցանկում ընդգրկված կազմակերպությունների միջև անցկացվող մրցույթի արդյունքում հաղթած կազմակերպություններին 10 դրամաշնորհների տրամադրում,

դրամաշնորհների միջոցով ուսուցիչ վերապատրաստող կազմակերպությունների կողմից հերթական ատեստավորման ենթակա ուսուցիչների վերապատրաստումների իրականացում,

մրցույթով անցած և նոր ընտրված կամ վերընտրված դպրոցների տնօրեններից շուրջ 400 տնօրենի վերապատրաստում՝ առաջիկա 5 տարիներին պաշտոնավարելու համար,

ուսուցիչների մասնագիտական զարգացման ծրագրերին աջակցություն 12 տեղական խորհրդատուների կողմից,

դպրոցական ցանցի ընդլայնում «Հարմոնիա» հիմնադրամի հետ 2011 թվականին կնքված պայմանագրի շրջանակներում (Հայաստանի դպրոցների ինտեռնետային ցանցում կներառվեն 459 նոր դպրոցներ, որոնք հիմնականում տեղակայված են երկրի դժվար հասանելի և հեռավոր գյուղական վայրերում),

դպրոցի վարչակառավարման համար համակարգչային սարքավորումների տրամադրում (ՀՀ պետական հանրակրթական 1360 դպրոցներ կստանան համակարգչային սարքավորումներ՝ դպրոցի վարչակառավարչական գործառույթների իրականացման համար),

SՀS ներդրման ծրագրի միջնաժամկետ ուսումնասիրություն (նախատեսվում է իրականացնել ծրագրի միջնաժամկետ գնահատում, որը թույլ կտա հասկանալ արդեն կատարված աշխատանքների արդյունավետությունը, հետագա աշխատանքների մեջ հնարավոր փոփոխություններ կատարելու անհրաժեշտությունը, ծրագրի առաջընթացը՝ SՀS ներդրման ուղղությամբ: Հետագայում ծրագրի միջնաժամկետ արդյունքները կհամադրվեն ծրագրի վերջնական գնահատման արդյունքների հետ և թույլ կտան տեսնել ծրագրի իրականացման և ազդեցության դինամիկան),

բ) Որակի ապահովման ազգային համակարգի ստեղծման և ամրապնդման ուղղությամբ՝

Մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ազգային կենտրոնի համար գույքի և համակարգչային սարքավորումների ձեռքբերում,

որակի ապահովման ներբուհական համակարգի ներդրման նպատակով՝ 5 ոչ պետական և մոտ 13 պետական բուհերի հետ պայմանագրերի կնքում և իրականացում,

որակի ապահովման գործընթացների վերաբերյալ լուսաբանման ծրագրի իրականացում,

որակի ապահովման չափանիշների, հավատարմագրման գործընթացների վերաբերյալ բուկլետների տպագրություն,



մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների որակի ներքին ապահովման մոտ 150 մասնագետների վերապատրաստում՝ որակի ներքին ապահովման համակարգի ներդրման, ընթացակարգերի և մեխանիզմների վերաբերյալ:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով միջոցներ են նախատեսվել նաև մասնագիտական կրթության ոլորտում իրականացվող մի շարք ծրագրերի գծով, մասնավորապես.

- բարձրագույն մասնագիտական կրթության գնահատման համակարգի բարեփոխումներ՝ 90.0 մլն դրամ,

- մասնագիտական կրթության որակի ապահովման ծառայություններ՝ 66.2 մլն դրամ,

- նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթության և ուսուցման (ՄԿՈՒ) բարեփոխումներ՝ 165.7 մլն դրամ,

- Հալեպի և Բուխարեստի համալսարաններում հայոց լեզվի դասավանդման կազմակերպում, համապատասխանաբար՝ 4.4 և 7,4 մլն դրամ,

- Աջակցություն արտասահմանում սովորող ուսանողներին՝ 100.0 մլն դրամ:

**Կրթության բնագավառի ծախսերի** համեմատությունը՝ նախորդ տարվա (2010 թվական) փաստացի և ընթացիկ (2011 թվական) բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 12 աղյուսակում:

**Գիտությունը**, որպես տնտեսության զարգացման, երկրի անվտանգության ապահովման, կրթության, մշակույթի և հասարակական առաջընթացի բացառիկ կարևոր գործոն գտնվում է պետության հովանավորության ներքո: Հիմք ընդունելով 2007 թվականի հուլիսի 11-ի ՀՀ վարչապետի կողմից վավերացված «Գիտության ոլորտի բարեփոխումների հայեցակարգային դրույթները», 2012 թվականին ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսված գիտության ծախսերը կուղղվեն ոլորտում առկա հետևյալ առաջնահերթ խնդիրներին.

- գիտության ոլորտի պետական կառավարման արդյունավետ համակարգի ձևավորմանը,
- գիտության ոլորտում համապատասխան ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների իրականացմանը,
- գիտական կազմակերպությունների գործունեության արդյունավետության բարձրացմանը,
- գիտության ոլորտի ենթակառուցվածքի, նյութատեխնիկական բազայի արդիականացմանը,
- գիտական ոլորտի գիտական փորձաքննության անկախ համակարգի ստեղծմանը,
- գիտության և տեխնոլոգիաների զարգացման գերակա ուղղությունների հստակեցմանը,
- գիտության և կրթության ինտեգրման ապահովմանը,
- գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության պայմանագրային (թեմատիկ) ֆինանսավորման վերածումը իրական դրամաշնորհային համակարգի
- գիտական ներուժի վերարտադրությանը և երիտասարդացմանը,
- գիտական արդյունքի ապրանքայնացմանն ու դուրսբերմանը ներքին և արտաքին շուկա:

Գիտության ոլորտի հիմնական նպատակն է Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման մեջ գիտության գործուն դեր ունենալը, գիտական հետազոտությունների արդյունքները տնտեսության մեջ արդյունավետ օգտագործելը:

Գիտության զարգացումը ուղղորդվելու է «Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության մասին» ՀՀ օրենքի և գիտության ու գիտատեխնիկական քաղաքականության հիմնադրույթներով, ըստ որի պետության կողմից գիտության ֆինանսավորումն կիրականացվի.

- բազային,
- պայմանագրային (թեմատիկ) ,
- նպատակային-ծրագրային ֆինանսավորման ձևերով:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեով գիտության բնագավառի ծախսերը կազմում են **10167.5** մլն դրամ:

Գիտության ծախսերն ամբողջովին արտացոլված են «Հայաստանի Հանրապետության 2012 թվականի պետական բյուջեի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի N 1 հավելվածի NN 22-2, 22-3 աղյուսակներում, և ըստ ուղղությունների նախատեսվում են.

- Բազային ֆինանսավորում ստացող կազմակերպությունների համար ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվել է **7498.1** մլն դրամ՝ 2011 թվականի հաստատված բյուջեի **6833.7** մլն դրամի դիմաց, այդ թվում՝

Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության հիմնարար և կարևորագույն նշանակություն ունեցող կիրառական հետազոտությունների իրականացման գծով նախատեսվում է 160.7 մլն դրամ՝ 2011 թվականի հաստատված բյուջեի 177.6 մլն դրամի դիմաց:

Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ենթակառուցվածքի պահպանման ու զարգացման ծրագրերի իրականացման համար նախատեսվում է 5983.4 մլն դրամ՝ 2011 թվականի հաստատված բյուջեի 6264.5 մլն դրամի դիմաց:

ՀՀ կառավարության 01.09.2011թ. N 1301-Ն որոշմամբ «Ա. Ի. Ալիխանյանի անվան ազգային գիտական լաբորատորիա» ՊՈԱԿ վերակազմավորվել է ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության կազմում հիմնադրամի և 2012 թվականից առանձնանալով վերոհիշյալ ծրագրից, ՀՀ պետական բյուջեում կներկայացվի նոր՝ «Ա. Ի. Ալիխանյանի անվան ազգային գիտական լաբորատորիա. հիմնադրամի գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության ենթակառուցվածքի պահպանում և ֆիզիկայի բնագավառում գիտական ներուժի արդիականացում» ծրագրով, 672.3 մլն դրամ գումարով:

Ազգային արժեք ներկայացնող գիտական օբյեկտների պահպանման ծրագրի գծով նախատեսվել է 599.3 մլն դրամ, 2011 թվականի 309.1 մլն դրամի դիմաց:

Գիտական կադրերի պատրաստման պետական ծրագրի գծով նախատեսվում է 82.4 մլն դրամ, պահպանելով 2011 թվականի մակարդակը:

- Պետական նպատակային-ծրագրային ֆինանսավորման համար նախատեսվում է **1372.3** մլն դրամ՝ 2011 թվականին 1249.1 մլն դրամի դիմաց: Իրականացվող 6 ծրագրերից 5

ծրագրերը կշարունակվեն. դրանք են՝ ՀՀ պաշտպանության նախարարության պատվերով կատարվող հատուկ գիտահետազոտական և փորձակոնստրուկտորական աշխատանքները, որի համար նախատեսվել է 1240.1 մլն դրամ՝ 2011 թվականի 1122.7 մլն դրամի դիմաց, իսկ «ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ» ՊՈԱԿ-ի միջոցով կատարվող «Սեփական և այլազգի միջավայրում հայերի համեմատական հետազոտության հիմնական ուղղությունները, ուսումնասիրության խնդիրները ու հեռանկարները» ծրագիրը, որի համար նախատեսվում է 10.0 մլն դրամ և «ՀՀ ԳԱԱ Էկոլոգոնոսֆերային հետազոտությունների կենտրոնին» ՊՈԱԿ-ի միջոցով կատարվող «Սննդի որակի և անվտանգության ապահովման գիտամեթոդական հիմունքների մշակում» ծրագիրը, որի համար նախատեսվում է 15.3 մլն դրամ, «Մ. Մաշտոցի անվան հին ձեռագրերի ինստիտուտ – թանգարան («Մատենադարան»)» ՊՈԱԿ-ի միջոցով կատարվող «Մայր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց» բազմահատորյակի ստեղծում և հրատարակում» ծրագրի գծով՝ 21.6 մլն դրամ, «ՀՀ ԳԱԱ ինֆորմատիկայի և ավտոմատացման պրոբլեմների ինստիտուտ» ՊՈԱԿ-ի միջոցով կատարվող «Հայկական ազգային ԳՐԻԴ միջավայրի ստեղծում» ծրագրի գծով՝ 25.6 մլն դրամ, ՀՀ մշակույթի նախարարության Պատմամշակութային ժառանգության ԳՀԿ-ի միջոցով կատարվող «Շենգավիթ» ծրագրի գծով 29.0 մլն դրամ: Ինչպես նաև կկատարվի մեկ նոր ծրագիր՝ ««Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ջրամբարների տեխնիկական վիճակի հետազոտում եւ անվտանգության հայտարարագրերի մշակում», ծրագիրը, որի համար նախատեսվում է 30.6 մլն դրամ:

- Պայմանագրային (թեմատիկ) ֆինանսավորման համար նախատեսվում է **877.1** մլն դրամ՝ 2011 թվականի 820.4 մլն դրամի դիմաց, և 56.6 մլն դրամի աճը պայմանավորված է գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության պայմանագրային /թեմատիկ/ հետազոտությունների գծով նոր թեմաների մրցույթի անցկացմամբ, այդ թվում՝ հատուկ երիտասարդական դրամաշնորհային մրցույթ հայտարարելու համար, ինչը կնպաստի գիտական ներուժի երիտասարդացմանը և որոշակիորեն կմեղմի երիտասարդ կադրերի արտահոսքը գիտության ոլորտից, այդ թվում՝ նաև արտերկիր:

- ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով, առանձին ծրագրով նախատեսվում է նաև **420.0** մլն դրամ՝ գիտաշխատողների գիտական աստիճանների համար հավելավճարներ տրամադրելու համար, ընթացիկ տարվա համեմատ նախատեսվել են 109.9 մլն դրամի չափով պակաս միջոցներ, որը պայմանավորված է 2012թ. ՀՀ պետական բյուջեի միջոցներով իրականացվող գիտական ծրագրերում ընդգրկված գիտական աստիճաններ ունեցող գիտաշխատողների փոփոխական թվով, պահպանելով հավելավճարների գործող չափերը, համապատասխանաբար՝ գիտության դոկտորների համար 20 հազ. դրամ, իսկ թեկնածուների համար՝ 10 հազ. դրամ:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջով գիտության ոլորտի ծախսերում ներառված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների ավելացումը:

Գիտության բնագավառի ծախսերի համեմատությունը՝ նախորդ տարվա (2010 թվական) փաստացի և ընթացիկ (2011 թվական) բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 13 աղյուսակում: Հայաստանի Հանրապետության 2012 թվականի պետական բյուջեում ընդգրկելու նպատակով գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության պետական ծրագրերի ցանկը ներկայացված է սույն բացատրագրի N 7 հավելվածում:

**Սոցիալական պաշտպանության** ոլորտի համար նախատեսվող միջոցառումներն ուղղվելու են բնակչության սոցիալական պաշտպանության քաղաքականության հիմնական և գերակա ուղղությունների՝ պետական կենսաթոշակային ապահովության, սոցիալական աջակցության, աշխատանքի, բնակչության զբաղվածության, ընտանիքի, հաշմանդամների և տարեցների սոցիալական պաշտպանության, փախստականների սոցիալական խնդիրների լուծման, օրենսդրության կատարելագործման ու դրա իրականացման ապահովմանը, ինչպես նաև անհատական ծածկագրային համակարգի ներդրման գործընթացի շարունակությանը:

2012 թվականին սոցիալական պաշտպանության ոլորտի ծախսերը (առանց ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության, ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության պետական ծառայության և ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության միգրացիոն պետական ծառայության պահպանման ծախսերի) կկազմեն 303 736. 9 մլն դրամ կամ 2012 թվականի պետական բյուջեի ծախսերը 2011 թվականի հաստատված պետական բյուջեի նկատմամբ աճում են 35303. 7 մլն դրամով (2011թ.՝ 268433.2 մլն դրամ) (ստորև ներկայացված տեքստում համեմատությունը կատարվում է 2011 թվականի հաստատված պետական բյուջեի նկատմամբ):

Սոցիալական պաշտպանության ոլորտի ծախսերը ըստ խմբերի և դասերի բնութագրվում են հետևյալ կերպ.

#### **Վատառողջություն**

- «Աշխատողների աշխատանքային պարտավորությունների կատարման հետ կապված խեղման, մասնագիտական հիվանդության և առողջության այլ վնասման հետևանքով պատճառված վնասի փոխհատուցում» ծրագրի գծով նախատեսվում է 78.2 մլն. դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 89.9 մլն դրամ): 2011թ. նկատմամբ ծախսերի նվազումը պայմանավորված է թվաքանակի 105 մարդով նվազմամբ (2011թ. 763 մարդ):

- «Բժշկա-սոցիալական վերականգնման ծառայություններ» ծրագրի գծով նախատեսվում է 102.4 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը): Ծրագրով նախատեսվում է մեկ հիվանդի բուժման միջին գինը սահմանել առողջապահության ոլորտում մեկ օրվա բուժման միջին գնի չափով՝ 13650 դրամ, իսկ անվճար բուժօգնություն ստացողների թիվը կկազմի 643 մարդ:

#### **Անաշխատունակություն**

- «Հոգեկան առողջության վերականգնման ծառայություններ» ծրագրի գծով նախատեսվում է 64.8 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը): Ծրագրով նախատեսվում է մեկ հիվանդի բուժման միջին գինը սահմանել առողջապահության ոլորտում մեկ օրվա բուժման միջին գնի չափով՝ 13650 դրամ, իսկ անվճար բուժօգնություն ստացողների թիվը կկազմի 336 մարդ:

- «Հաշմանդամներին պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներով, վերականգնման, տեխնիկական միջոցներով ապահովում և դրանց վերանորոգում» ծրագրի գծով ծախսը կազմում է 858.6 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը): 2012 թ. նախատեսվում է արտադրել և բաշխել պրոթեզաօրթոպեդիկ, վերականգնողական և վերանորոգման պարագաներ, ընդամենը՝ 13945 պարագա: Այսպիսով.

ա) 12498 պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաների գծով (5099 պրոթեզաօրթոպեդիկ և 7399 վերականգնողական)՝ 748.8 մլն դրամ,

բ) 1257 պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագայի վերանորոգման գծով՝ շուրջ 69.0 մլն դրամ,

գ) ձայնաստեղծ սարքերի գծով՝ 100 հատ՝ 35.0 մլն դրամ,

դ) 90 աչքի պրոթեզների գծով՝ 5.9 մլն դրամ:

-«Հաշմանդամներին սայլակներով և լսողական սարքերով ապահովում» ծրագրի գծով նախատեսվում է 110.7 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը): 2012 թ. նախատեսվում է .

ա) բաշխել 1300 լսողական սարք: Համաձայն ՀՀ Կառավարության 2007 թ. ապրիլի 12-ի N 453-Ն որոշման՝ ռուսական արտադրության լսողական սարքերը հատկացվում են երեք տարին մեկ անգամ, իսկ վրոպական արտադրության՝ հինգ տարին մեկ անգամ, ինչպես նաև առաջին անգամ լսողական սարքի կարիք ունեցող և հաջորդ տարվա 1-ին եռամսյակում լսողական սարք ստացող հաշմանդամներին ապահովելու նպատակով, այսպիսով.

- ռուսական արտադրության լսողական սարքերի պահանջը կկազմի 1100 հատ՝ 36.3 մլն դրամ,

- եվրոպական արտադրության լսողական սարքերի պահանջը կկազմի 200 հատ՝ շուրջ 16.0 մլն դրամ և 200 հատ ներդիր մինչև 12 տարեկան երեխաների համար 2.5 մլն դրամ (19-25 տարեկան հաշմանդամ երիտասարդներին և առաջին անգամ ստացողներին նրանցով ապահովելու համար):

բ/ 2012 թ. սայլակների թվի պահանջը կկազմի 400 հատ՝ 56.0 մլն դրամ: Համաձայն ՀՀ Կառավարության N 453-Ն որոշման սայլակները տրվում են երեք տարիին մեկ անգամ, առաջին անգամ սայլակի կարիք ունեցող հաշմանդամներին, ինչպես նաև հաջորդ տարվա 1-ին եռամսյակում սայլակ ստացող հաշմանդամներին ապահովելու նպատակով: Նշված

չափաքանակով սայլակների առկայությունը հնարավորություն կտա հաշմանդամներին սայլակները ստանալ անմիջապես՝ առանց հերթերի:

- «Դպրոցն ավարտած, ինչպես նաև ուշ տարիքում տեսողությունը կորցրած հաշմանդամների համար հատուկ տառատեսակներով գրքերի տպագրության, տետրերի պատրաստման և «խոսող գրքերի» ծայնագրության ծառայություններ» ծրագրի գծով ծախսը կազմում է 10.5 մլն դրամ (պահպանվել է 2011 թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

-«Տեսողությունից հաշմանդամություն ունեցող անձանց «Արև» համակարգով ուսուցում» ծրագրի գծով նախատեսվում է 3.9 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011 թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը): Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է ծառայություն մատուցել 10 մարդու համար:

-«Տեսողությունից հաշմանդամություն ունեցող անձանց համակարգչային տեխնիկայով և այլ օժանդակ սարքերով ապահովում» ծրագրի գծով նախատեսվում է 4.3 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011 թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը): Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է ծառայություն մատուցել 10 մարդու համար:

-«Մտավոր խնդիրներ ունեցող հաշմանդամ դեռահասների և երիտասարդների սոցիալ-վերականգնողական ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 17.1 մլն դրամ (2011 թ.՝ 16.5 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 0.6 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

### **Ծերություն**

- «Սպայական անձնակազմի և նրանց ընտանիքների անդամների կենսաթոշակներ» ծրագրով, առանց կենսաթոշակին տրվող հավելումների և թաղման նպաստի, նախատեսվում է 18 179.8 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 20 616.43 մլն դրամ - առանց կենսաթոշակին տրվող հավելումների և թաղման նպաստի): Ծախսերի նվազումը 2011 թվականի նկատմամբ կազմում է շուրջ 2 436.5 մլն դրամ, որը պայմանավորված է բոլոր ուժային կառույցներում երկարամյա ծառայության, հաշմանդատության 1-ին և 2-րդ խմբի հաշմանդամ կենսաթոշակառուների, կերակրողին կորցնելու գծով նշանակված կենսաթոշակառուների ընտանիքների անդամների թվաքանակներում առ 01.07.2011թ. դրությամբ ճշտված ցուցանիշներով, ինչպես նաև կենսաթոշակների տարբեր չափերի տեսակարար կշիռների փոփոխությամբ, կենսաթոշակին տրվող հավելումների և թաղման նպաստի համար նախատեսված ծախսերը այլ առանձին ծրագրերում ներառմամբ («ՀՄՊ մասնակիցներին, ՀՄՊ և այլ պետություններում մարտական գործողությունների ընթացքում զոհված զինծառայողների ընտանիքներին տրվող և 25.11.1998թ. ՀՕ-258 օրենքի 34.1 հոդվածով սահմանված դրամական օգնության տրամադրում» և «Կենսաթոշակառուների մահվան դեպում տրվող թաղման նպաստ»), 2012թ-ի հունվարի 1-ից հիմնական կենսաթոշակի չափի 2 500 դրամով բարձրացման պայմաններում, արդյունքում միջին ամսական կենսաթոշակի չափը նվազում է 6 650.9 դրամով (2011թ.՝ 46 182.3 դրամ), իսկ կենսաթոշակառուների միջին տարեկան թիվը՝ աճում է 1 123 մարդով (2011թ.՝ 3 7201 մարդ):

**-«Շարքային զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների կենսաթոշակներ»** ծրագրով (առանց կենսաթոշակին տրվող հավելումների և թաղման նպաստի), նախատեսվում է 1 341.9 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 2 363.2 մլն դրամ–կենսաթոշակին տրվող հավելումների): Ծախսերի նվազումը 2011թ. նկատմամբ շուրջ 1 021.3 մլն դրամով, որը պայմանավորված է հաշմանդառության 1-ին և 2-րդ խմբի հաշմանդամ կենսաթոշակառուների, կերակրողին կորցնելու գծով նշանակված կենսաթոշակառուների ընտանիքների անդամների թվաքանակներում առ 01.07.2011թ. դրությամբ ճշտված ցուցանիշներով, կենսաթոշակների տարբեր չափերի տեսակարար կշիռների փոփոխությամբ, ինչպես նաև կենսաթոշակին տրվող հավելումների և թաղման նպաստի համար նախատեսված ծախսերը այլ առանձին ծրագրերում ներառմամբ, 2012թ-ի հունվարի 1-ց հիմնական կենսաթոշակի չափի 2 500 դրամով բարձրացման պայմաններում, արդյունքում միջին ամսական կենսաթոշակի չափը նվազում է 9 448.2 դրամով (2011թ.՝ 25 961.3 դրամ), կենսաթոշակառուների միջին տարեկան թվի՝ 814 մարդով նվազման պայմաններում (2011թ.՝ 7 586 մարդ):

**-«Սոցիալական կենսաթոշակներ»** ծրագրով նախատեսվում է 10 070.4 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 8 075.6 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ կազմում է շուրջ 1994.8 մլն. դրամ, որը պայմանավորված է 2012թ-ի հունվարի 1-ց հիմնական կենսաթոշակի չափի 2 500 դրամով բարձրացմամբ և թվաքանակի աճով՝ 724 մարդ (2011թ.՝ 50 995 մարդ, միաժամանակ հաշվի է առնվել այն հանգամանքը, որ վերջին երեք տարիներին դադարեցված կենսաթոշակների վճարում կատարվել են միջին տարեկան կտրվածքով շուրջ 44 կենսաթոշակառուների, արդյունքում սոցիալական կենսաթոշակի միջին ամսական չափը կկազմի 16 226.1 դրամ 2011թ. 13 196.7 դրամի դիմաց:

**-«Աշխատանքային կենսաթոշակներ»** ծրագրով նախատեսվում է 169 124.1 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 158 614.1 մլն. դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 10 510.0 մլն դրամով, պայմանավորված է ըստ առանձին միջակայքերի միջին աշխատանքային ստաժ ունեցող կենսաթոշակառուների կենսաթոշակների չափերի հաշվարկման բանաձևով հաշվարկված հավելման միջին չափերի, մինչև 25 և 25-ից ավել տարվա ապահովագրական ստաժ ունեցող, ինչպես նաև հաշմանդառության 1-ին և 2-րդ խմբի հաշմանդամ կենսաթոշակառուների թվաքանակներում առ 01.07.2011թ. դրությամբ ճշտված ցուցանիշներով կենսաթոշակների տարբեր չափերի տեսակարար կշիռների փոփոխությամբ, 2012թ-ի հունվարի 1-ց հիմնական կենսաթոշակի չափի 2500 դրամով բարձրացմամբ, ինչպես նաև թաղման նպաստի վճարման համար նախատեսված ծախսերը այլ առանձին ծրագիր տեղափոխմամբ («Կենսաթոշակառուների մահվան դեպում տրվող թաղման նպաստ»), 2012թ-ի հունվարի 1-ց և բացի այդ կանխատեսվում է կենսաթոշակառուների թվաքանակի նվազում 16 154 մարդով (2011թ՝ 465 509 մարդ), միաժամանակ հաշվի է առնվել այն հանգամանքը, որ վերջին երեք տարիներին դադարեցված կենսաթոշակների վճարումը կատարվել են միջին տարեկան կտրվածքով շուրջ 4444 կենսաթոշակառուների, արդյունքում աշխատանքային կենսաթոշակի միջին ամսական չափը կկազմի 31 254.5 դրամ 2011թ. 28 396.6 դրամի դիմաց:

-«ՀՀ օրենքներով նշանակված կենսաթոշակներ և կենսաթոշակին տրվող հավելում» ծրագրով նախատեսվում է 344.0 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 432.9 մլն. դրամ): Ծախսերը 2011 թվականի համեմատությամբ նվազել են 88.8 մլն դրամով (առանց վճարման ծառայության), որը պայմանավորված է դատավորի կենսաթոշակի նկատմամբ սահմանվող ամենամսյա հավելվածար հաշվարկելու, (վերահաշվարկելու), նշանակելու և վճարելու հետ կապված ՀՀ կառավարության 24.02.2011թ N 166--Ն որոշման ընդունմամբ և կատարված հաշվարկների ճշտմամբ, կենսաթոշակառուների միջին տարեկան թվի՝ 3 մարդով ավելացման պայմաններում:

Ծրագրում ընդգրկված են դատավորների կենսաթոշակներին տրվող հավելման ծախսերը, ինչպես նաև «ՀՀ Նախագահի, Ազգային ժողովի պատգամավորների, վարչապետի, կառավարության անդամների, սահմանադրական դատարանի անդամների, Ազգային ժողովի վերահսկիչ պալատի նախագահի և դատավորների կողմից իրենց պաշտոնեական պարտականությունները կատարելիս կամ դրանք կատարելու առընչությամբ զոհվելու կամ աշխատունակությունը լրիվ կորցնելու դեպքում նրանց ընտանիքների սոցիալական պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենքով նշանակված կենսաթոշակների ծախսերը:

-«Տարեցների շուրջօրյա խնամքի ծառայություններ ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի աճ 66.9 մլն դրամի չափով (2011թ.՝ 1 483.1 մլն դրամ): Ծախսերի աճը պայմանավորված է.

ա) Վարդենիսի նյարդահոգեբանական տուն-ինտերնատի համար 40 խնամվողների (2011թ.՝ 1050 մարդ) և հաստիքների՝ 30 մարդով (2011թ.՝ 648 հաստիքային միավոր) ավելացմամբ (հիմք՝ ՀՀ կառավարության 30.06.2011թ. N 950-Ն որոշումը) և առանձին տնտեսագիտական դասակարգման հոդվածների գծով ծախսերի ճշտմամբ (մասնավորապես. վառելիքի, էլեկտրաէներգիայի և ջրի գծով ծախսերի նվազմամբ՝ տոնական և հիշատակի օրերին կատարած աշխատանքի համար (հիմք՝ ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքի 185 հոդվածի 2-րդ կետի փոփոխությունը), ինչպես նաև կենցաղային, մաքրիչ և հիգիենիք նյութերի գծով ծախսերի ավելացման պայմաններում), արդյունքում ծախսերը կաճեն 58.5 մլն դրամի չափով,

բ) պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի՝ 8.8 մլն դրամ ավելացմամբ (յուրաքանչյուր աշխատողի համար ամսական 2.0 հազ. դրամի չափով),

գ) լիցենզավորման գծով ծախսերի նվազմամբ՝ 0.4 մլն դրամ (հիմք՝ «Լիցենզավորման մասին» ՀՀ օրենքի փոփոխությունը):

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի չորս տուն-ինտերնատներում 2012 թ. կխնամվեն տարեկան 1090 միայնակ ծեր և հաշմանդամ կենսաթոշակառու: 2012թ. համար մեկ օրվա սննդի գումարը մեկ շահառուի հաշվով կկազմի 1436 դրամ 2011թ. 1430.5 դրամի դիմաց:

-«Տնային պայմաններում միայնակ տարեցների սոցիալական սպասարկում» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախս 94.2 մլն. դրամի չափով (2011թ.՝ 91.5 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 2.7 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական



ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ՝ լիցենզավորման գծով 0.1 մլն դրամի չափով ծախսերի նվազման պայմաններում:

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի «Միայնակ տարեցների սոցիալական սպասարկման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից Երևան քաղաքում 2012 թվականին կսպասարկվի տարեկան 1500 միայնակ ծեր ու հաշմանդամ կենսաթոշակառու:

**-«Հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց ցերեկային խնամքի ծառայություններ»** ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախս 15.9 մլն դրամի չափով (2011 թ.՝ 15.7 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.2 մլն. դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի «Վարդենիսի նյարդահոգեբանական տուն-ինտերնատ» ՊՈԱԿ-ի կողմից կսպասարկվի տարեկան 50 մարդ:

**-«ՀՀ մարզերում միայնակ տարեցներին, հաշմանդամներին տնային պայմաններում և տարեցների ցերեկային խնամքի կենտրոններում սոցիալական սպասարկում»** ծրագրի ծախսը կազմում է 169.4 մլն դրամ (2011թ.՝ 197.1 մլն դրամ): 2012 թ. ծախսերի նվազումը 27.7 մլն. դրամով պայմանավորված է.

ա) շահառուների թվի՝ 1300 մարդ նվազման արդյունքում աշխատողների թվի պակասեցմամբ 66 մարդով (2011թ.՝ 5500 շահառու, 279 աշխատող, համաֆինանսավորման սկզբունքով՝ աշխատավարձի, պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարի և սննդի գծով ծախսերի փոխհատուցում), արդյունքում ծախսերը նվազում են 32.8 մլն դրամի չափով:

բ) պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի՝ 5.1 մլն. դրամ ավելացմամբ:

**-«Վանաձորի տարեցների տանը խնամվողներին շուրջօրյա խնամք և սոցիալական սպասարկում»** ծրագրի ծախսը կազմում է 15.0 մլն դրամ (2011թ.՝ 14.4 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.6 մլն. դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

### ***Հարազատին կորցրած անձինք***

**-«Հայաստանի գոհված ազգային հերոսի կամ Մարտական խաչ շքանշանով հետմահու պարգևատրված անձի ընտանիքներին նպաստ»** ծրագրի ծախսը կազմում է 154.8 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը): Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է նպաստ տրամադրել 98 մարդու, այդ թվում Հայաստանի ազգային հերոսի ընտանիքին՝ 9 մարդ, 250.0 հազ. դրամ նպաստի չափով, Առաջին աստիճանի Մարտական խաչ շքանշան ունեցող ընտանիքին՝ 35 մարդ, 150.0 հազ. դրամ նպաստի չափով և Երկրորդ աստիճանի Մարտական խաչ շքանշան ունեցող ընտանիքին՝ 54 մարդ, 100.0 հազ. դրամ նպաստի չափով:

-«Բնակչության զբաղվածության և գործազրկության դեպքում սոցիալական պաշտպանության մասին» ՀՀ օրենքի (25.05.2005թ. ՀՕ-206-Ն) 36-րդ հոդվածով նախատեսված նպաստի վճարում» ծրագրով (գործազուրկների մահվան դեպքում հուղարկավորությունը կատարած անձնաց տրվող թաղման նպաստ) նախատեսվում է 6.8 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

-«Կենսաթոշակառուի մահվան դեպքում տրվող թաղման նպաստ» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 4 503.0 մլն դրամ: Ծախսերի նվազումը 2011թ. բյուջեի նկատմամբ կազմում է 2 252.1 մլն դրամ, որը պայմանավորված է նրանով, որ 2011թ. բյուջեի հաշվարկներում մահացող կենսաթոշակառուների համար տրվող թաղման նպաստը հաշվարկվել էր պետական կենսաթոշակ ստացողների մասով՝ հիմնական կենսաթոշակի 25-ապատիկ չափով, իսկ զինծառայողների մասով՝ հաշվարկված կենսաթոշակի 15-ապատիկ չափով, իսկ 01.11.2010թ. բոլոր մահացող կենսաթոշակառուներին՝ 200.0 հազ. դրամի չափով, մահացող կենսաթոշակառուների թվի՝ 2467 մարդով նվազման պայմաններում (2011թ.՝ 24892 մարդ) և կկազմի 22515 մարդ:

### ***Ընտանիքի անդամներ և զավակներ***

-«Ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի աճ 1 649.6 մլն. դրամի չափով (2011թ.՝ 35 497.1 մլն. դրամ): Ծախսերի աճը պայմանավորված է հետևյալով.

ա) 2010թ. ընթացքում իրականացվել են ընտանեկան նպաստի հասցեականությանն ուղղված միջոցառումներ, մասնավորապես ընտանեկան նպաստի տեղեկատվական բազայի տվյալները համադրվել են հարակից մի շարք այլ տեղեկատվական բազաներում առկա տվյալների հետ, արդյունքում համակարգից դուրս են բերվել նպաստառության ոչ ենթակա ընտանիքներ և կրճատվել է նպաստառու ընտանիքների թիվը՝ 2010թ. ընթացքում ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված 138.0 հազ. ընտանիքներից ընտանեկան նպաստ ստացել են միջինում 105.0 հազ. ընտանիք:

բ) «ՀՄ պատերազմի վետերաններին, ՀՄՊ և այլ պետություններում մարտական գործողությունների ընթացքում զոհված զինծառայողների ընտանիքներին տրվող և 25.11.1998թ. ՀՕ-258 օրենքի 34.1 հոդվածով սահմանված դրամական օգնության տրամադրում» ծրագրի ծախսերում կներառվեն նաև ՀՀ կառավարության 29.12.2005 թ. N 2317-Ն որոշման հիման վրա սահմանների պաշտպանության ժամանակ զոհված զինծառայողների ընտանիքներին (շուրջ 5.2 հազ. ընտանիք) նշանակված ընտանեկան նպաստի միջոցները: Արդյունքում 2012թ. նպաստառուների թիվը կկազմի 104 800 ընտանիք (2011 թ.՝ 110.2 հազ. ընտանիք):

գ/ նպաստի միջին ամսական չափի 10% բարձրացմամբ, արդյունքում այն 2012 թ. կկազմի 29 537.8 դրամ 2011 թ. 26 853 դրամի դիմաց:

-«Մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի նպաստ» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի աճ 36.0 մլն. դրամի չափով (2011թ.՝ 2 340.0 մլն դրամ): Ծախսերի աճը պայմանավորված է

կանխատեսվող նպաստառուների թվի աճով՝ 167 մարդ 2011թ. 10833 մարդու դիմաց (նպաստի ամսական չափը պահպանվել է 2011 թվականի համար նախատեսված չափով՝ 18.0 հազ. դրամ):

-«**Երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստ**» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի նվազում 113.1 մլն. դրամի չափով (2011թ.՝ 4 675.0 մլն դրամի դիմաց): Ծախսերի նվազումը պայմանավորված է կանխատեսվող նպաստառուների թվի պակասեցմամբ 377 մարդով, որից 3-րդ և ավելի երեխաների մասով՝ 248 մարդով (2011թ. համապատասխանաբար 44260 մարդ և 6479 մարդ), պահպանելով 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված նպաստի չափերը՝ 1-ին և 2-րդ երեխայի ծննդյան դեպքում 50.0 հազ. դրամ, իսկ 3-րդ և ավելի երեխայի ծննդյան դեպքում 430.0 հազ. դրամ (հաշվարկներում հաշվի է առնվել ՀՀ ԱԿԾ տվյալները՝ 01.07.2011 թ. փաստացի ծնվածների թիվը՝ 20102 երեխա կամ 01.07.2010 թ. նկատմամբ 927-ով պակաս (01.07.2010թ. փաստացի ծնվածների թիվը՝ 21029 երեխա): Արդյունքում 2012 թ. կանխատեսվում է, որ ծնունդների թիվը կկազմի 43883 երեխա, իսկ 3-րդ և ավելի երեխաների թվի նկատմամբ կիրառվել է վերջին երկու տարվա ծնված երեխաների աճի միջին տեմպը՝ 14.2% ընդհանուր թվի նկատմամբ կամ 6231 երեխա):

-«**Հիության և ծննդաբերության նպաստ**» ծրագրով նախատեսվում է 3 096.5 մլն դրամի չափով ծախս: Ծախսերի աճը 2011 թ. բյուջեի նկատմամբ կազմում է 849.2 մլն. դրամ, որը պայմանավորված է բյուջեով նախատեսվածի նկատմամբ միջին օրական նպաստի չափի աճով՝ 793.6 դրամ, արդյունքում միջին օրական նպաստի չափը կկազմի 2 906.4 դրամ (2011թ.՝ 2112.7 դրամ):

-«**Երեխաների շուրջօրյա խնամքի ծառայություններ**» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի նվազում 71.7 մլն դրամի չափով (2011թ. 1 802.3 մլն. դրամ): Ծախսերի նվազումը պայմանավորված է.

ա) ծրագրի շրջանակներում «Երևանի «Զատիկ» մանկատուն» ՊՈԱԿ-ի վերանվանմամբ, որպես մանկատուն, երեխաների աջակցության կենտրոն (ՀՀ կառավարության 24.03.2005թ. N381-Ն որոշմամբ, որպես երեխաների խնամք և պաշտպանություն իրականացնող հաստատության նոր տիպ սահմանվել է երեխաների աջակցության կենտրոն), որի արդյունքում 2012թ. խնամվողների թիվը կկազմի 790 երեխա (2011թ.՝ 860 երեխայի դիմաց), հաստիքների թիվը՝ 785 մարդ (2011թ.՝ 839 հաստիքային միավորի դիմաց) և առանձին տնտեսագիտական դասակարգման հոդվածների գծով ծախսերի ճշտմամբ (մասնավորապես. վառելիքի և էլեկտրաէներգիայի գծով ծախսերի նվազմամբ՝ տոնական և հիշատակի օրերին կատարած աշխատանքի համար ծախսերի ավելացման պայմաններում), արդյունքում ծախսերը կնվազեն 80.5 մլն. դրամի չափով:

բ) պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի՝ 9.5 մլն դրամ ավելացմամբ,

գ) լիցենզավորման գծով ծախսերի նվազմամբ՝ 0.7 մլն դրամ:

«Հ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի 7 մանկատներում 2012 թ. կխնամվեն տարեկան 790 երեխա՝ պահպանելով 2011թ. համար նախատեսված մեկ օրվա սննդի գումարը մեկ շահառուի հաշվով՝ 1334.5 դրամ:

**«Երեխաների տուն-ինտերնատներում խնամվող դպրոցական տարիքի երեխաներին դրամական աջակցության տրամադրում»** ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի նվազում 1.3 մլն դրամի չափով (2011թ.՝ 9.0 մլն դրամ): Ծախսերի նման դինամիկան պայմանավորված է շահառուների թվի փոփոխությամբ, 2012 թվականին նախատեսվում է անձնական մանր ծախսերի համար գումար տրամադրել 264 երեխայի (154-ը՝ 2000 դրամ՝ 7-12 տարեկան և 110-ը՝ 3000 դրամ՝ 13-18 տարեկան) 2011թ.՝ 300 երեխայի փոխարեն:

**«ՀՀ մանկական խնամակալական կազմակերպությունների շրջանավարտներին աջակցություն և խորհրդատվություն»** ծրագրի ծախսը կազմում է 35.7 մլն. դրամ (2011թ.՝ 36.1 մլն դրամ): Ծախսերի նվազումը կազմում է 0.4 մլն դրամ, որը պայմանավորված է ծրագրի շրջանակներում առանձին բաղադրիչի (պետական աջակցություն ՀՀ մանկական խնամակալական կազմակերպությունների շրջանավարտներին» 2010թ. ծրագրի շահառուների հետագա կյանքի պայմանների վերահսկողության գծով) շահառուների թվի 5 մարդով նվազմամբ (2011թ.՝ 45 շահառու):

**«ՀՀ մանկական խնամակալական կազմակերպությունների շրջանավարտներին կրթաթոշակի և միանվագ դրամական օգնության տրամադրում»** ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախս 3.8 մլն դրամի չափով (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը): Ծրագրի շրջանակներում մանկատան շրջանավարտների՝ միանվագ դրամական օգնություն և կրթաթոշակ ստացողների թիվը կկազմի 40 և 15 շահառու:

**«ՀՀ մանկական խնամակալական կազմակերպություններում խնամվող երեխաներին ընտանիքներ վերադարձնելու ծառայություններ (բեռնաթափում)»** ծրագրի ծախսը կազմում է 11.8 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

**«Կենսաբանական ընտանիք տեղափոխված երեխաների ընտանիքներին դրամական օժանդակության փաթեթի տրամադրում»** ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախս 9.7 մլն դրամի չափով (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը): Ծրագրի շրջանակներում յուրաքանչյուր երեխայի համար նախատեսվող օժանդակության փաթեթը կկազմի տարեկան 194.0 հազ. դրամ Լոռու մարզում ընտրված 50 ընտանիքների համար:

**«Ռիսկի գոտում հայտնված երեխաներին սոցիալական հոգածության ծառայություններ»** ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի աճ 1.5 մլն դրամի չափով (2011թ.՝ 144.7 մլն դրամ): Ծախսերի աճը պայմանավորված է.

ա) առանձին տնտեսագիտական դասակարգման հոդվածների գծով ծախսերի ճշտմամբ (մասնավորապես. վառելիքի և էլեկտրաէներգիայի գծով ծախսերի նվազմամբ՝ տոնական և հիշատակի օրերին կատարած աշխատանքի համար, ինչպես նաև կենցաղային, մաքրիչ և հիգենիք նյութերի գծով ծախսերի ավելացման պայմաններում), արդյունքում ծախսերը կնվազեն 0.5 մլն դրամի չափով.

բ) պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի՝ 2.2 մլն դրամ ավելացմամբ,

գ) լիցենզավորման գծով ծախսերի նվազմամբ՝ 0.2 մլն դրամ:

2012 թվականին կպահպանվի 2 հոգածության կենտրոնների ծառայություններից օգտվողների թիվը՝ 200 երեխա, ինչպես նաև մեկ օրվա սննդի գումարը մեկ շահառուի հաշվով՝ 605.8 դրամ:

**-«Երեխաների գիշերօթիկ խնամքի և պաշտպանության ծառայություններ»** ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի աճ 6.2 մլն դրամի չափով (2011թ.՝ 1 009.7 մլն դրամ): Ծախսերի աճը պայմանավորված է.

ա) առանձին տնտեսագիտական դասակարգման հոդվածների գծով ծախսերի ճշտմամբ (մասնավորապես. վառելիքի և էլեկտրաէներգիայի գծով ծախսերի նվազմամբ՝ տոնական և հիշատակի օրերին կատարած աշխատանքի համար, ինչպես նաև կենցաղային, մաքրիչ և հիգենիք նյութերի գծով ծախսերի ավելացման պայմաններում), արդյունքում ծախսերը կնվազեն 8.9 մլն դրամի չափով,

բ) պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի՝ 15.9 մլն դրամ ավելացմամբ,

գ) լիցենզավորման գծով ծախսերի նվազմամբ՝ 0.8 մլն դրամ:

2012 թ. նախատեսվում է 8 գիշերօթիկ խնամքի և պաշտպանության հաստատություններում խնամել 800 երեխա (պահպանվել է սննդի մեկ օրվա ծախսը մեկ շահառուի հաշվով՝ 1335.4 դրամ):

**-«Երեխաների խնամքի ցերեկային կենտրոնների կողմից դժվար իրավիճակներում գտնվող երեխաների սոցիալական հոգածության ծառայություններ»** ծրագրի ծախսը կազմում է 53.4 մլն դրամ (2011թ.՝ 51.3 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 2.0 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

**-«Հայաստանի Հանրապետությունում խնամատար ընտանիքի ինստիտուտի ներդրման ծառայություններ»** ծրագրի ծախսը կազմում է 28.8 մլն դրամ (2011թ.՝ 28.2 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.6 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ: Ծրագրի շրջանակներում պահպանվել է 2011թ. խնամատար ընտանիքների թիվը՝ 23 ընտանիք և ընտանիքներ տեղափոխվող երեխաների թիվը՝ 25 երեխա:

**- «Անօթևան երեխաների համար ժամանակավոր օթևանի տրամադրման ծառայություններ»** ծրագրով նախատեսվում է ծախս 26.2 մլն դրամի չափով:

«Երևանի «Զատիկ» մանկատուն» ՊՈԱԿ-ի վերանվանման արդյունքում նախատեսվում է ստեղծել երեխաների աջակցության կենտրոն (հաշվարկի հիմքում դրվել է մանկատուններում մեկ շահառուի հաշվով նախատեսված հաշվարկի սկզբունքը):

Ծրագրի հիմնական նպատակը կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխաների ժամանակավոր խնամքի ապահովումն է, որի գործունեությունն ուղղված է լինելու կյանքի դժվարին իրավիճակներում հայտնված երեխաների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալիզացիայի վերականգնողական աշխատանքների իրականացմանը, նրանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանությանն աջակցելը, խնամքի և դաստիարակության ապահովմանը՝ մինչև երեխային ծնողին վերադարձնելը կամ երեխայի նկատմամբ խնամակալ կամ հոգաբարձու նշանակելը, իսկ դրա անհնարինության դեպքում՝ մանկատանը տեղավորելը:

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի «Երևանի «Զատիկ» մանկատուն» ՊՈԱԿ-ի կողմից 2012 թ. նախատեսվում է խնամել 20 երեխա:

- «ՀՀ քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարանի 05-1680 գործով 15.07.2005թ. վճռի համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կողմից կերակրողը կորցնելու կապակցությամբ կրած վնասի փոխհատուցում» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 1.1 մլն դրամ (պահպանվել է 2011 թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

- «ՀՀ քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարանի 07-3832 գործով 03.11.2007թ. վճռի համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կողմից կերակրողը կորցնելու կապակցությամբ կրած վնասի փոխհատուցում» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 1.9 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011 թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

### ***Գործազրկություն***

-«Երիտասարդների մասնագիտական կողմնորոշման և խորհրդատվական ծառայություններ» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախս 24.4 մլն. դրամի չափով (2011թ.՝ 20.7 մլն. դրամ): Ծխասերի աճը 3.7 մլն. դրամի չափով պայմանավորված է.

ա) Վայոց Ձորում կենտրոնի հարավային ներկայացուցչության աշխատանքների իրականացման նպատակով 3 հաստիքային միավորի (2011թ.՝ 13 հաստիքային միավոր) և դրա հետ կապված ուղեկցող ծախսերի՝ 3.3 մլն. դրամ ավելացմամբ:

բ) պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի 0.4 մլն դրամի չափով ավելացմամբ:

-«Ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու նպատակով պետական գրանցման համար գործազուրկներին և աշխատանք փնտրող չզբաղված հաշմանդամներին տրամադրվող ֆինասական աջակցություն» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 2.4 մլն դրամի չափով ծախս: Ծրագրով նախատեսվել է 140 անհատ ձեռներեցի ցուցաբերել աջակցություն (անհատ ձեռնարկատեր գրանցվելու դեպքում մեկ անձի համար պահանջվում է բազային տուրքի եռապատիկի, առևտրային կազմակերպության դեպքում՝ բազային տուրքի 12-ապատիկի, կնիքի և դրոշմակնիքի պատրաստման թույլտվություն տալու համար՝ բազային տուրքի 6-ապատիկի, ֆիրմայի անվանումը գրանցելու համար՝ բազային տուրքի 6-ապատիկի, կնիք

ծեռքերելու համար՝ կնիք պատրաստող պետական մասնագիտացված կազմակերպության կողմից սահմանված գների սանդղակի նվազագույն գնի չափով աջակցություն, միջին գումարը կազմում է 17.2 հազ.դրամ:

-«Աշխատաշուկայում անընդունակ անձանց աշխատանքի ընդունելիս աշխատավարձի մասնակի փոխհատուցում գործատուին» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 70.2 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 89.8 մլն դրամ): Ծախսերի նվազումը կազմում է շուրջ 19.6 մլն դրամ, որը պայմանավորված է հաշվարկների ճշտմամբ (230 շահառուի համար):

-«Ապահովագրական ստաժ չունեցող կամ մինչև մեկ տարվա ապահովագրական ստաժ ունեցող աշխատանք փնտրող չգբաղված հաշմանդամների մասնագիտական ուսուցման և աշխատանքային ունակությունների վերակազմման կազմակերպում» ծրագրով նախատեսվում է 13.1 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011թ. նախատեսված չափը՝ մեկ հաշմանդամի մասնագիտական ուսուցման, աշխատանքային ունակությունների վերականգնման (ներառյալ կրթաթոշակը) համար 2011 թվականին կնքված պայմանագրերով միջին ծախսը 170. 0 հազ.դրամ x 77 շահառու):

- «Գործազրկության նպաստ» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 4503.6 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ. 4878.9 մլն դրամ): Ծախսերի նվազումը 2011թ պետական բյուջեի նկատմամբ կազմում է 375.2 մլն.դրամ, որը պայմանավորված է գործազրկության ամսական չափի ճշտորկմամբ, թվաքանակը պահպանվել է 2011թ. մակարդակով՝ 20850 մարդ:

- «Գործազուրկների, աշխատաշուկայում անընդունակ խմբերի և երկարամյա ծառայության ու արտոնյալ պայմաններով կենսաթոշակ ստացող աշխատանք փնտրող չգբաղված անձանց մասնագիտական ուսուցում» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 228.9 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011թ. նախատեսված չափը՝ ծրագրում ընդգրկված շահառուների թվաքանակը՝ 1346 մարդ, մասնագիտական ուսուցման համար մեկ շահառուի 2011 թվականին կնքված պայմանագրերով միջին ծախսը՝ 170. 0 հազ.դրամ):

- «Այլ վայր աշխատանքի գործուղվող գործազուրկների նյութական ծախսերի հատուցում» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 13.4 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 15.9 մլն դրամ): Ծախսերի նվազումը 2011թ. բյուջեի նկատմամբ կազմում է 2.5 մլն դրամ, պայմանավորված է այլ վայր գործուղվող գործազուրկների հատուցման միջին ծախսի ճշտորտմամբ: 2012 թվականին նախատեսվում է այլ վայր աշխատանքի գործուղել 30 գործազուրկի: Ըստ ՀՀ ազգային վիճակագրական ծառայության տվյալների ընտանիքի անդամների միջին թիվը հաշվարկվում է 4 անձ:

- «Երկարամյա ծառայության և արտոնյալ պայմաններով կենսաթոշակ ստացող աշխատանք փնտրող չգբաղված անձանց վերամասնագիտացում» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 2.3 մլն դրամ:

-«Աշխատաշուկայի հետազոտման և կանխատեսման աշխատանքների կազմակերպում» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 5.0 մլն դրամի չափով ծախս (պահպանվել է 2011թ. նախատեսված չափը): Սույն ծրագրի նապատակն է աշխատաշուկայի հետազոտման և կանխատեսման աշխատանքների կազմակերպման համար կատարել ուսումնասիրություն

նախնական (արհեստագործական) ուսումնական հաստատություններում անվճար ուսուցանվող մասնագիտությունների վերաբեյալ և աշխատաշուկայում զբաղվածության խնդիրները վեր հանելուն ուղղված նպատակային հետազոտություններ՝ մեկ հետազոտություն:

-«**Թափուր աշխատատեղերի տոնավաճառի կազմակերպման ծառայություններ**» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 4.2 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. նախատեսված չափը): Սույն ծրագրով նախատեսվում է 2011թ. 5 մարգում և Երևան քաղաքում՝ յուրաքանչյուրում կազմակերպել մեկ աշխատանքի տոնավաճառ:

-«**Աշխատանք փնտրող հաշմանդամների աշխատանքային վերականգնման, մասնագիտական վերապատրաստման և խորհրդատվության ծառայություններ**» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախս 16.0 մլն դրամի չափով (2011թ.՝ 15.8 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.3 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ: Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է ծառայություն մատուցել 720 շահառուի համար:

- «**Մասնագիտություն ունեցող, սակայն աշխատանքային փորձ չունեցող գործազուրկների և աշխատանք փնտրող չզբաղված հաշմանդամների աշխատանքային պրակտիկայի կազմակերպումը գործատուի մոտ**» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 58.5 մլն դրամ: Ծախսերի աճը կազմում է շուրջ 22.9 մլն դրամ (2011թ.՝ 35.6 մլն. դրամ), որը պայմանավորված է միջին տարեկան գնի՝ 16.8 հազ. դրամ և թվաքանակի՝ 100 մարդ, աճով՝ (2011թ.՝ 200 մարդ, միջին տարեկան գինը՝ 178.2 հազ. դրամ, նպատակն է մասնագիտություն ունեցող, սակայն աշխատանքային փորձ չունեցող գործազուրկների և հաշմանդամների համար կազմակերպել աշխատանքային պրակտիկա գործատուի մոտ, աշխատանքային պրակտիկայի կազմակերպման միջին տարեկան գինը՝ 195.0 հազ. դրամ: Շահառուն ձեռք բերելով իր մասնագիտական որակավորմանը համապատասխան աշխատանքային փորձ, աշխատաշուկայում կդառնա առավել մրցունակ և կտեղավորվի աշխատանքի): Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է նրանում ընդգրկված անձին տրամադրել աշխատավարձ՝ ամսական նվազագույն աշխատավարձի չափով, ուսուցանող անձին՝ փոխհատուցում միջին ամսական աշխատավարձի 20%-ի չափով, իսկ գործատուին տրամադրվում է գումար՝ սոցվճարի չափով:

- «**Կազմակերպություններում հաշմանդամների համար աշխատատեղերի հարմարեցում**» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 11.0 մլն դրամ: Ծախսերի աճը կազմում է շուրջ 7.0 մլն դրամ (2011թ.՝ 4.0 մլն դրամ, 20 շահառու, 200.0 հազ. դրամ՝ միջին տարեկան գինը (այս ծրագրով նախատեսվում է զբաղվածության պետական ծառայությունում հաշվառված թվով 55 հաշմանդամների աշխատանքի տեղավորման նպատակով աշխատատեղերի հարմարեցում գործատուի մոտ, որը նպաստելու է հաշմանդամություն ունեցող անձանց հասարակություն ինտեգրմանը՝ նրանց համար հավասար պայմանների ապահովմանը, աշխատատեղերի միջին տարեկան գինը՝ 200.0 հազ. դրամ)

*Սոցիալական հատուկ արտոնություններ (այլ դասերին չպատկանող)*



- «Անօթևան մարդկանց համար ժամանակավոր օթևանի տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախս 59.4 մլն դրամի չափով (2011թ.՝ 58.9 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.6 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

Երևանի թիվ 1 տուն-ինտերնատին կից անօթևանների ժամանակավոր կացարանում կսպասարկվի տարեկան 60 անօթևան մարդ մինչև 60 օր տևողությամբ (մեկ շահառուի գծով մեկ օրվա սննդի գծով ծախսը պահպանվել է 2011 թ. համար նախատեսված չափով՝ 1335.4 դրամ):

-«Բռնադատված քաղաքացիներին պատճառված վնասի դիմաց միանվագ դրամական փոխհատուցում» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախս 0.1 մլն դրամի չափով (2011թ.՝ 0.5 մլն դրամ): Ծախսերի նվազումը 0.4 մլն դրամով պայմանավորված է միանվագ դրամական փոխհատուցում ստացող անծանց թվի նվազմամբ 30 մարդով (2011թ.՝ 40 բռնադատված)՝ անփոփոխ թողնելով փոխհատուցման չափը՝ 12.0 հազ. դրամ:

-«ԿՏԲ-Հայաստան» ՓԲԸ-ում ավանդատու հանդիսացող քաղաքացիների, որպես նախկին ԽՍՀՄ Խնայքանկի ՀԽՍՀ հանրապետական բանկում մինչև 1993 թվականի հունիսի 10-ը ներդրված դրամական ավանդների դիմաց փոխհատուցում» ծրագրի գծով ծախսը կազմում է 1.7 մլրդ. դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

-«Փախստականների սոցիալական խնդիրների լուծման միջոցառումներ» ծրագրով ծախս է նախատեսվում 19.0 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 17.1 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 1.9 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

- «Փախստականների կեցության խնդիրների լուծման միջոցառումներ» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 15.0 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 11.9 մլն. դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 3.2 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

-«Վետերանների պատվովձարներ» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 748.5 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ.՝ 700.8 մլն դրամ): Ծախսերը աճում են 47.7 մլն դրամի չափով, որը պայմանավորված է պատվովձարի ամսական չափի 5000.0 դրամով բարձրացմամբ (2011 թ.՝ 20000 դրամ, ՀՀ կառավարության 28.07.2011թ. N 1089 որոշմամբ 01.09.2011թ.-ից՝ 25000 դրամ), թվաքանակի՝ 373 մարդով նվազման պայմաններում (2011թ.՝ 2920 մարդ):

- «ՀՊ մասնակիցներին, ՀՊ և այլ պետություններում մարտական գործողությունների ընթացքում զոհված զինծառայողների ընտանիքներին տրվող և 25.11.1998թ. ՀՕ-258 օրենքի 34.1 հոդվածով սահմանված դրամական օգնության տրամադրում» ծրագրով ծախս է նախատեսվել շուրջ 8 280.0 մլն դրամ (2011թ.՝ 2 972.9 մլն դրամ): Ծախսերի աճը կազմում է շուրջ 5 307.0 մլն դրամ (ծախսերը համադրելի չեն, քանի որ 2011թ. ծախսերում ընդգրկված չեն զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների զինվորական կենսաթոշակներին տրվող հավելումների համար սահմանված միջոցները): Նախատեսվել է դրամական օգնություն տրամադրել 35387

անձանց: Սահմանվել է նաև հատուցում ստացողների միասնական համակարգ՝ ըստ առանձին կատեգորիաների համար ամսական հատուցման նոր չափեր (<< կառավարության 05.05.2011թ. N 668 որոշում և 28.08.2011թ. N 1091 որոշում՝ 01.09.2011թ. փոփոխություններ):

Դրամական օգնության միջին ամսական չափը կկազմի շուրջ 19493 դրամ:

***Սոցիալական պաշտպանությանը տրամադրվող օժանդակ ծառայություններ (այլ դասերին չպատկանող)***

-«Հաշմանդամների տվյալների տեղեկատվական համակարգի վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 21.2 մլն դրամ (2011թ.՝ 18.1 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011 թ. նկատմամբ 3.0 մլն դրամի չափով պայմանավորված է.

ա/ ԲՍՓՀ գործակալության, նրա տարածքային ստորաբաժանումների և «Նորք» տեղեկատվավերլուծական կենտրոնի միջև միասնական ինտրանետ համակարգի շահագործման համար լրացուցիչ ծախսի՝ 2.8 մլն դրամ ներառմամբ:

բ/ պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի 0.2 մլն դրամի չափով ավելացմամբ:

-«ԲՍՓ ձևաթղթի տպագրության ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 8.1 մլն դրամ (2011թ.՝ 8.8 մլն դրամ): Ծախսերի նվազումը 0.7 մլն դրամի չափով պայմանավորված է հաշվարկների ճշտմամբ:

-«Գործազուկների տվյալների տեղեկատվական համակարգի («Գործ» համակարգ) վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 25.1 մլն դրամ (2011թ.՝ 24.9 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.2 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

-«Սոցիալական ապահովության քարտերի համակարգի վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 150.1 մլն դրամ (2011թ.՝ շուրջ 148.0 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 2.2 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

-«Երեխաների տվյալների «Մանուկ» տեղեկատվական համակարգի վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 15.5 մլն դրամ (2011թ.՝ 15.3 մլն. դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.2 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

-«Սոցիալական ապահովության առանձին ծրագրերի վճարման հետ կապված ծառայություններ» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի աճ 13.9 մլն դրամով (2011թ.՝ 595.5 մլն դրամ), որը պայմանավորված է նպաստներին ուղղվող ծախսերի փոփոխությամբ:

-«Կենսաթոշակային ապահովության, դրամական օգնությունների, պատվովձարների և այլ ծրագրերի վճարման հետ կապված ծառայություններ» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախսերի նվազում 543.3 մլն դրամով (2011թ.՝ 2591.3 մլն դրամ), որը պայմանավորված է կենսաթոշակներին ուղղվող ծախսերի փոփոխությամբ և վճարման ծառայության գնի իջեցմամբ (հաշվարկվել է շուրջ 1% չափով, 2011թ.՝ 1.4%):

-«Ընտանեկան նպաստի և դրամական օգնության տրամադրման հետ կապված վարչարարական ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 19.0 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

-«Նախկին ԽՍՀՄ Խնայքանկի ՀԽՎ հանրապետական բանկում մինչև 10.06.1993թ. ներդրված դրամական ավանդների դիմաց փոխհատուցման տեղեկատվական համակարգի վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է շուրջ 15.0 մլն դրամ (2011թ.՝ 14.8 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.2 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

-«Ընտանեկան նպաստի տվյալների տեղեկատվական համակարգի վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 45.3 մլն դրամ (2011թ.՝ 31.3 մլն դրամ): Ծխսերի աճը շուրջ 14.0 մլն դրամի չափով պայմանավորված է.

ա/ ծրագրի շրջանակներում ստեղծված և շահագործվող նոր ինտերնետային (ինտրանետ) համակարգի հետ կապված լրացուցիչ՝ 13.4 մլն դրամ ծախսերի ներառմամբ:

բ/ պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի 0.5 մլն դրամի չափով ավելացմամբ:

-«ՍԾՏԳ ձևաթղթի տպագրության ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 16.9 մլն դրամ (2011թ.՝ 17.4 մլն դրամ): Ծախսերի նվազումը 0.4 մլն դրամի չափով պայմանավորված է հաշվարկների ճշտմամբ:

-«Երեխայի ծննդյան և խնամքի համար տրամադրվող նպաստների համակարգի վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 9.6 մլն դրամ (2011թ.՝ 9.5 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.09 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

- «Մեթոդաբանական ձեռնարկների մշակում, հետազոտությունների անցկացում և սոցիալական ապահովության ոլորտի կադրերի վերապատրաստում» ծրագրի գծով նախատեսվում է ծախս 85.8 մլն դրամ (2011թ.՝ 84.8 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 1.0 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

- «Հանրային իրազեկման միջոցառումների իրականացում» ծրագրի ծախսը կազմում է 26.1 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

- «Փախստականների և նրանց ընտանիքների վերաբերյալ տեղեկատվության կուտակում» ծրագրի ծախսը կազմում է 44.9 մլն դրամ (2011 թ.՝ 44.0 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.9 մլն դրամի չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

-«Ժամանակավոր անաշխատունակության դեպքում նպաստի վճարում» ծրագրով նախատեսվում է 2 599.4 մլն դրամի չափով ծախս (2011թ. 2 562.9 մլն դրամ): Ծախսերի աճը կազմում է շուրջ 36.6 մլն դրամ, որը պայմանավորված է.

ա) միջին օրական նպաստի չափի 182.4 դրամով բարձրացմամբ (2011թ.՝ 2722.2 դրամ,

բ) անաշխատունակության նպաստի օրերի թվի՝ 46527 օր նվազման պայմաններում (2011թ.՝ 941468 օր):

-«Կենսաթոշակների նշանակման ու վճարման «Արաքս» համակարգչային համակարգի ծրագրային սպասարկման ապահովման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 18.0 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

Կենսաթոշակների՝ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով նշանակումը, վերահաշվարկումը և վճարումը իրականացվում է «Արաքս» տեղեկատվական համակարգի միջոցով, ինչն ապահովում է կենսաթոշակառուների և կենսաթոշակի իրավունք տվող տվյալների հաշվառումը, կենսաթոշակի վճարման ցուցակների տպագրությունը և այլն:

-«Անհատական (անձնավորված) հաշվառման «Պարնաս» համակարգչային համակարգի ծրագրային սպասարկման ապահովման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 36.0 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

Քաղաքացիների կենսաթոշակային իրավունքները հաշվառելու նպատակով վարվում է նաև «Պարնաս» տեղեկատվական համակարգը, ինչը տվյալներ է ներառում պարտադիր կենսաթոշակային ապահովագրության ենթակա անձանց, նրանց աշխատանքային կենսագործունեության և կատարած պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների չափի մասին: «Պարնաս» տեղեկատվական համակարգի գործառնային նպատակները, խնդիրները, ներառվող տեղեկատվությունը սահմանված են «Պետական կենսաթոշակների մասին» ՀՀ օրենքով և ՀՀ կառավարության 2005 թվականի մայիսի 12-ի N 938-Ն որոշմամբ:

-«Ժամանակավոր անաշխատունակության թերթիկների տպագրություն» ծրագրի ծախսը կազմում է 21.6 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

-«Կենսաթոշակի նշանակման և վճարման համար անհրաժեշտ ձևաթղթերի տպագրություն» ծրագրի ծախսը կազմում է 2.0 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

-«Բարեգործական ծրագրերի հաշվառման տեղեկատվական համակարգի վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 5.30 մլն դրամ (2011թ.՝ 5.26 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 0.05 մլն դրամի

չափով պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով ծախսերի ավելացմամբ:

-«ՀՀ աշխատանքի պետական տեսչության տեղեկատվական համակարգի վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 6.9 մլն դրամ (2011թ.՝ 5.7 մլն դրամ): Ծախսերի աճը 2011թ. նկատմամբ 1.2 մլն դրամի չափով պայմանավորված է:

ա/ ՀՀ աշխատանքի պետական տեսչության 11 տարածքային ստորաբաժանումների և «Նորք» տեղեկատվավերլուծական կենտրոնի միջև միասնական ինտերանետ համակարգի շահագործման համար լրացուցիչ ծախսի՝ 1.16 մլն դրամ ներառմամբ:

բ/ պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների գծով՝ 0.06 մլն դրամ ծախսերի ավելացմամբ:

-«Թրաֆիկինգի զոհերին սոցիալ-հոգեբանական վերականգնողական ծառայություններ» ծրագրի գծով ծախսերը կազմում են 6.6 մլն դրամ (2011թ.՝ 32.9 մլն դրամ): Ծախսերի նվազումը պայմանավորված է նրանով, որ հաշվարկներում հաշվի է առնվել 2011 թ. համար ծրագրի գծով ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության, որպես Պատվիրատուի և ԱՄՆ-ի «Միավորված մեթոդիստների օգնության կոմիտե» հասարակական կազմակերպության Հայաստանյան մասնաճյուղի միջև կնքված սուբսիդիայի տրամադրման պայմանագիրը, որում նշված է, որ Պատվիրատուի կողմից մատուցվող ծառայության տարեկան գինը (կազմակերպության տարածքի վարձակալության դիմաց փոխհատուցման ենթակա վարձավճճարի գումարը) կազմում է 6.6 մլն դրամ:

2012 թվականին կենտրոնի կողմից նախատեսվում է ծառայություն մատուցել 8 մարդու համար (թրաֆիկինգի զոհերի ժամանակավոր տեղավորման ժամկետները որոշվելու են խիստ անհատապես, բայց ոչ ավել, քան 60 օր):

- «Սոցիալական ապահովության քարտերի համակարգի հետ կապված վարչարարական ծառայություններ» ծրագրի ծախսը կազմում է 6.5 մլն դրամ (պահպանվել է 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված չափը):

-«Զինվորական կենսաթոշակառուների տեղեկատվական համակարգի ներդրման, վարման, սպասարկման և տեղեկատվության տրամադրման ծառայություններ» ծրագրով նախատեսվում է հատկացնել 11.9 մլն դրամ: Ծախսերի նվազումը հաստատված բյուջեի նկատմամբ կազմում է 0.8 մլն դրամ, որը պայմանավորված է նրանով, որ տեղեկատվական համակարգի լրամշակման, նոր օրենսդրության կիրառման և 7 մարմիններում տեղադրման համար ծախսեր չեն նախատեսվել՝ դրանց կարիքը չլինելու պատճառով:

Սույն ծրագրով նախատեսվում է պահպանել 2011 թ. ներդրված համակարգչային համակարգը, որն ապահովվելու է «Զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի հիման վրա գինվորական կենսաթոշակ (հաշվարկելը, վերահաշվարկելը, վճարելը) և դրամական օգնություն նշանակելու վերաբերյալ ստացող անձանց կենտրոնացված հաշվառում:

Համակարգը բաղկացած է երեք ենթահամակարգերից՝

- «Կենսաթոշակ» այս ենթահամակարգը նախատեսված է կենսաթոշակի նշանակման, հաշվարկի, վերահաշվարկի համար,

- «Վճարումներ և հաշվետվություններ» այս ենթահամակարգը նախատեսված է իրականացնելու նշանակված կենսաթոշակների վճարումները, ստանալու անհրաժեշտ ֆինանսական և այլ տիպի հաշվետվություններ, ձևավորելու վճարման ցուցակներ, հաշվառելու վճարման ռեեստրները, սահմանված կարգով դադարեցնելու (կասեցնելու) կենսաթոշակների վճարումները,

- «Կենտրոնացված տվյալների բազա» այս ենթահամակարգը նախատեսված է իրականացնելու միասնական վերահաշվարկներ տարբեր մարմիններում շահագործվող տվյալների բազանների համար, ստանալու տարբեր պայամներին բավարարող վիճակագրական ցուցակներ:

- «Հայաստանի Հանրապետությունում ապաստան հայցողների կողմից ներկայացվող փաստաթղթերի և նրանց հետ անցկացվող հարցազրույցների թարգմանչական աշխատանքների և տպագրական ծախսերի ծեռք բերում» ծրագրի ծախսը կազմում է 2.0 մլն դրամ («Փախստականների և ապաստանի մասին» ՀՀ օրենքին համապատասխան ապաստան հայցողների հետ անցկացվում երկու հարցազրույց: Օրենքի պահանջներից ելնելով հարցազրույցը կանցկացվի ապաստան հայցողին հասկանալի լեզվով, որի համար կներգրավեն թարգմանիչներ: Հարցազրույց կանցկացվի 30 մարդու հետ և կթարգմանվի ու կտպագրվի շուրջ 250 էջ: Յուրաքանչյուր մեկ ապաստան հայցողի հետ կանցկացվի է երկու հարցազրույց, յուրաքանչյուրը 2 ժամ տևողությամբ):

- «Պետական հիմնարկների և կազմակերպությունների աշխատողների սոցիալական փաթեթով ապահովում» ծրագրի ծախսը կազմում է 18 000.0 մլն դրամ, որի նպատակն է առանձին ոլորտների պետական հիմնարկների և կազմակերպությունների վարչական և մասնագիտական պաշտոն զբաղեցնող աշխատողների սոցիալական խնդիրների լուծումը:

Սոցիալական պաշտպանության ոլորտի ծախսերի համեմատությունը՝ նախորդ տարվա (2010 թվական) փաստացի և ընթացիկ (2011 թվական) բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 14 աղյուսակում:

Հայաստանի Հանրապետության 2012 թվականի պետական բյուջեում ընդգրկելու նպատակով զբաղվածության կարգավորման, երեխայի իրավունքների պաշտպանության և հաշմանդամների սոցիալական պաշտպանության տարեկան ծրագրերի ցանկը ներկայացված է սույն բացատրագրի N N 4-6 հավելվածներում:

ՀՀ պետական բյուջեի նախագծում ընդգրկված և ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից իրականացվող ծախսային ծրագրերի համար (առանց նպատակային վարկային ծրագրերի շրջանակներում հատկացվող միջոցների և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի) ՀՀ 2012 թ. պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվում է հատկացնել **807.9** մլն

դրամ և կանխատեսվող բյուջետային հատկացումները նախատեսվում է ուղղել Նախագծում ընդգրկված տնտեսության հետևյալ ոլորտների ծախսային ծրագրերին, այդ թվում՝

**«Աջակցություն ՓՄՁ սուբյեկտներին»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել **151.2** մլն դրամ՝ 2011թ. պետական բյուջեով սահմանված **150.0** մլն դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ: Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է իրականացնել ծրագրային միջոցառումների գծով հետևյալ աշխատանքների ֆինանսավորումը՝

- «ՓՄՁ սուբյեկտներին աջակցության համապատասխան ենթակառուցվածքների պահպանում և ամրապնդում» - **50.0** մլն դրամ,

- «Ծրագիրն իրականացնող անձնակազմի և փորձագետների վարձատրությանն ուղղված ծախսերին» - **101.2** մլն դրամ:

Ծրագրի նպատակն է ՓՄՁ սուբյեկտներին տեխնիկական, ֆինանսական և ներդրումային աջակցության ցուցաբերումը:

**«Ձբոսաշրջության աջակցության ծառայություններ»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել **50.0** մլն դրամ, որի շրջանակներում նախատեսվում է իրականացնել զբոսաշրջային ոլորտի ծրագրային միջոցառումների հետևյալ ծախսերը.

1) «Ձբոսաշրջության ոլորտի գովազդատեղեկատվական ապահովման համակարգի զարգացում» - **23.2** մլն դրամ, այդ թվում.

ա) «Գովազդային նյութերի մշակում, պատրաստում, տպագրում և բաշխում ու թարմացում» - **7.3** մլն դրամ,

բ) «Մասնակցություն զբոսաշրջային ցուցահանդեսներին» - **13.0** մլն դրամ,

գ) «Օտարերկրյա մասնագիտացված ՋԼՄ-ների ներկայացուցիչների Հայաստան այցելությունների կազմակերպում» - **2.9** մլն դրամ:

2) «Ավանդական տոնակատարությունների կազմակերպում և անցկացում» - **9.8** մլն դրամ,

3) «Ձբոսաշրջային հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված միջոցառումներ» - **3.9** մլն դրամ,

4) «Ձբոսաշրջության բնագավառում միջազգային համագործակցության ծավալում» - **13.1** մլն դրամ:

Ծրագրի նպատակն է Հայաստանը դարձնել միջազգային շուկայում հաճախելի երկրներից մեկը:

**«Ստանդարտների մշակման ծառայություններ»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել **14.2** մլն դրամ՝ 2011թ. պետական բյուջեով սահմանված **14.0** մլն դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ: Գումարը նախատեսվում է ուղղել ծրագրի հետևյալ բաղադրիչների նախահաշվային ծախսերի իրականացմանը.

1) «Ազգային ստանդարտների մշակում» - **7.1** մլն դրամ,

2) «Միջպետական և եվրոպական ստանդարտացման կազմակերպությունների հետ համագործակցություն և աշխատանքների կազմակերպում» - **3.55** մլն դրամ,

3) «Ստանդարտացման ազգային ֆոնդի վարման և տեղեկատվական սպասարկման աշխատանքների կազմակերպում» - 3.55 մլն դրամ:

Ծրագրի նպատակն է ՀՀ ստանդարտացման բնագավառը միջազգային և եվրոպական համակարգերին ինտեգրումը, որը կնպաստի սպառողների շահերի պաշտպանությանը անվտանգ ապրանքների ձեռքբերման հարցերում, կապահովի հայրենական արտադրողների կողմից մրցունակ ապրանքների արտադրմանը և ծառայությունների մատուցմանը:

«Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի խթանման ծառայություններ» ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 80.0 մլն դրամ, որը նախատեսվում է ուղղել ծրագրի հետևյալ միջոցառումների նախահաշվային ծախսերի իրականացմանը.

1) «Հայաստանի SS ոլորտի ներկայացում և խթանում Հայաստանում և արտերկրում հետազոտություն, հասարակական իրազեկում» - 45.0 մլն դրամ,

2) «Միջազգային համագործակցություն» - 35.0 մլն դրամ:

Ծրագրի նպատակն է ստեղծել Տեղեկատվական և գիտելիքի վրա հիմնված առաջադեմ հասարակություն՝ ՏՀՏ կատարելագործված ենթակառուցվածքներով, համակարգչային բարձր գրագիտությամբ, համակարգչային հագեցվածության և ինտերնետ հասանելիության բարձր աստիճանով:

«Գյումրու տեխնոպարկի գործունեության իրականացում» ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 163.2 մլն դրամ՝ 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված 200.0 մլն դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ և ՀՀ կառավարության 27.01.2011թ. N43-Ն, 17.06.2011թ. N821-Ն, 04.08.2011թ. N 1136-Ն, 01.09.2011թ. N1306-Ն որոշումներով: Գումարն ուղղվելու է ծրագրային հետևյալ միջոցառումների իրականացմանը.

1) «Տեխնոպարկի գործունեության կառավարում (Գյումրու տնտեսական զարգացման հիմնադրամ) » - 50.4 մլն դրամ,

2) «Նորարարությունների ու ժամանակակից տեխնոլոգիաների ներդրման աջակցությանն ուղղված ծրագրերի իրագործում» - 78.0 մլն դրամ,

3) «Համաշխարհային բանկի տեխնոլոգիայի մրցունակության բարձրացման ծրագրի նախապատրաստում» - 22.6 մլն դրամ,

4) «Ծրագրային ապահովման, դիզայնի, մուլտիմեդիայի լաբորատորիայի համալրում և պահպանում» - 12.2 մլն դրամ:

Ծրագրի նպատակն է Գյումրու Տեխնոպարկի ներքո ինովացիոն համակարգի ձևավորումը:

«Պետական աջակցություն «Հայաստանի ազգային մրցունակության հիմնադրամի կանոնադրական խնդիրների իրականացմանը» ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 264.7 մլն դրամ՝ 2011թ. պետական բյուջեով սահմանված 264.0 մլն դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին



օրենսդրության փոփոխությամբ: Գումարը նախատեսվում է ուղղել ծրագրի բաղադրիչ հանդիսացող հետևյալ 6 ենթածրագրերի նախահաշվային ծախսերի իրականացմանը.

- Հիմնական գրասենյակ ենթածրագիր - 127.7 մլն դրամ ,
- Զբոսաշրջության ենթածրագիր - 52.2 մլն դրամ ,
- Առողջապահության ենթածրագիր - 34.0 մլն դրամ,
- Կրթության ենթածրագիր - 13.5 մլն դրամ,
- Ոլորտները հատող ենթածրագիր - 19.4 մլն դրամ,
- Ֆոնդահայթայթման ենթածրագիր - 17.9 մլն դրամ:

Ծրագրի նպատակն է ՀՀ տնտեսության տարբեր ճյուղերը հասցնել երկարաժամկետ մրցունակության առավելագույն աստիճանի:

**«Պետական կարիքների համար ապրանքների, աշխատանքների (ծառայությունների) կողմնորոշիչ գների մեթոդաբանական, վերլուծական և տեղեկատվական ծառայություններ»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 50.6 մլն դրամ՝ 2011թ. պետական բյուջեով սահմանված 50.0 մլն դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծրագրի նպատակը ՀՀ մարզերում մոնիտորինգի ձևավորումն և ընդլայնումն է, ինչը հնարավորություն կտա հստակ պատկերացում ստանալ տվյալ ժամանակահատվածում ՀՀ շուկայում գործող ընդհանուր ապրանքների գների, աշխատանքների արժեքների միջինացված գների վերաբերյալ:

**«Տեխնիկական կանոնակարգի պահանջների և չափագիտական կանոնների ու նորմերի պահպանման վերահսկողության պետական ծրագիր»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 30.0 մլն դրամ, որը նախատեսվում է ուղղել նախահաշվային ծախսերի հետևյալ միջոցառումներին՝

1. «Վիրձանմուշների ձեռքբերման ծախսեր» - 8.9 մլն դրամ,
2. «Վիրձանմուշների փորձարկման ծախսեր» - 15.9 մլն դրամ,
3. «համակարգչային և այլ սարքավորումների ձեռքբերման ծախսեր» - 5.2 մլն դրամ:

Ծրագրի նպատակն է ՀՀ-ում ապրանք արտադրողների և ծառայություն մատուցողների կողմից սպառողներին իրացվող արտադրանքի նկատմամբ պետական վերահսկողության իրականացումը՝ ստանդարտացման և չափագիտական նորմերի ապահովման միջոցով:

**«ՀՀ ներմուծված արտադրանքի համապատասխանության պարտադիր հավաստման աշխատանքների ծառայություններ»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 4.0 մլն դրամ:

Ծրագրի նպատակն է մարդասիրական օգնության նպատակով Հայաստանի Հանրապետություն ներմուծվող արտադրանքի համապատասխանության պարտադիր հավաստման աշխատանքների ֆինանսավորումը:

Նախագծով այս ոլորտների նախատեսված ծախսերի համեմատությունը 2010թ. բյուջետային տարվա փաստացի և 2011թ. բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված են սույն բացատրագրի N 3 աղյուսակում (առանց վարկային ծրագրերի):

Բացի այդ, Բելգիական ՔԵՅ ԲԻ ՍԻ ԵՆ ՎԻ բանկի աջակցությամբ նախատեսվում է իրականացնել ռադիո-իզոտոպների արտադրության արտադրամասի ստեղծման վարկային ծրագիր, որի շրջանակներում նախատեսվում է ստեղծել ցիկլոտրոնի միջոցով ռադիո-իզոտոպների արտադրության արտադրամաս (ՓԲԸ) հնարավորություն ստեղծելով այդ բնագավառում զարգացնել կարողությունները: Ծրագրի շրջանակներում նախատեսված են կապիտալ բնույթի աշխատանքներ (շենքային պայմաններ), ինչպես նաև համապատասխան սարքավորումների և ապրանքների ձեռքբերումներ:

**ՀՀ պետական բյուջեի նախագծում ընդգրկված և ՀՀ ԿԱ պետական գույքի կառավարման վարչության կողմից իրականացվող ծախսային ծրագրերի համար (առանց նպատակային վարկային ծրագրերի շրջանակներում հատկացվող միջոցների և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի) ՀՀ 2012 թ. պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվում է հատկացնել 57.5 մլն դրամ:**

2012թ. համար կանխատեսվող բյուջետային հատկացումները նախատեսվում է ուղղել Նախագծում ընդգրկված տնտեսության հետևյալ ծախսային ծրագրերին, այդ թվում.

**Պետական գույքի կառավարման ոլորտի «Աձուրդների կազմակերպման և անցկացման աշխատանքներ»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 21.7 մլն դրամ՝ 2011թ. պետական բյուջեով սահմանված 21.1 մլն դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծրագրի նպատակն է պետական կառավարչական հիմնարկներին ամրացված, պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների սեփականությունը հանդիսացող և դրանց ամրագրված գույքի օտարման գործընթացի կազմակերպումը:

**Պետական գույքի կառավարման ոլորտի «Պետական գույքի հաշվառման, գույքագրման, ուսումնասիրությունների և գնահատման աշխատանքների իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 35.8 մլն դրամ՝ 2011թ. պետական բյուջեով սահմանված 35.0 մլն դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծրագրի նպատակն է ՀՀ պետական սեփականություն հանդիսացող գույքի արդյունավետ կառավարման ու հաշվառման կազմակերպումը:

Այս ոլորտի համար նախատեսված ծախսերի համեմատությունը 2010թ. բյուջետային տարվա փաստացի և 2011թ. բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված են սույն բացատրագրի N 3 բ աղյուսակում (առանց վարկային ծրագրերի):

**ՀՀ պետական բյուջեի նախագծում ընդգրկված և ՀՀ կառավարության աշխատակազմի կողմից իրականացվող «Զարգացման հայկական գործակալության» «Տնտեսական գործունեության արդյունավետ վարման և աջակցման միջոցառումների իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 121.998.0 հազ. դրամ՝ 2011թ. պետական բյուջեով սահմանված 125.000.0 հազ. դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական

ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ և ՀՀ կառավարության 03.03.2011թ. N 203-Ա որոշմամբ:

Ծրագրի նպատակն է ՀՀ տնտեսական աճի խթանումը (օտարերկրյա ներդրումների ներգրավում, արտահանման խթանում, ՀՀ գործարար և ներդրումային միջավայրի բարելավմանն աջակցում, SS ոլորտի բարելավմանն ու զարգացմանն աջակցում):

Այս ոլորտի համար նախատեսված ծախսերի համեմատությունը 2010թ. բյուջետային տարվա փաստացի և 2011թ. բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված են սույն բացատրագրի N 3գ աղյուսակում (առանց վարկային ծրագրերի):

**ՀՀ պետական բյուջեի նախագծում ընդգրկված և ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության կողմից իրականացվող «Տեխնիկական անվտանգության կանոնակարգման» ոլորտի «Տեխնիկական անվտանգության կանոնակարգման ծառայություններ»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 42.8 մլն դրամ՝ 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված 50.4 մլն դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ և ՀՀ կառավարության 28.07.2011թ. N 1132-Ն որոշմամբ:

**Ծրագրի նպատակն է** Հայաստանի Հանրապետության տարածքում տեխնածին վթարների կանխարգելումը, դրանց հետևանքների վերացումը, նման վթարների հետևանքով հասարակությանը և տնտեսությանը հասցվող վնասների ռիսկի նվազեցումը, ինչպես նաև բնակչության և շրջակա միջավայրի պաշտպանությունը:

Նախագծով նախատեսված ծախսի համեմատությունը 2010թ. բյուջետային տարվա փաստացի և 2011թ. բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված են սույն բացատրագրի N 3ա աղյուսակում (առանց ծառայությունների մատուցումից ստացվելիք այլ եկամուտների):

**Գյուղատնտեսության ոլորտի** համար ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով (առանց նպատակային վարկային ծրագրերի շրջանակներում ստացվող միջոցների և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի) նախատեսվել է հատկացնել 3972.793 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 3467.256 մլն դրամի դիմաց:

Գյուղատնտեսության բնագավառում հատկացումներն ուղղվելու են ներքոհիշյալ ծրագրերին.

**«Հողերի ագրոքիմիական հետազոտության և բերրիության բարձրացման միջոցառումներ»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 49.498 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 48.130 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծրագրի իրականացումն ուղղված է հողերի բերրիության պահպանման և բարձրացման ընդհանուր նպատակի կատարմանը՝ պարարտանյութերի խնայողաբար, արդյունավետ և էկոլոգիապես անվտանգ օգտագործման միջոցով:

Ծրագրի գծով կանխատեսվող գումարը նախատեսվում է նպատակաուղղել գյուղատնտեսական նշանակության հողատարածությունների ագրոքիմիական դաշտային հետազոտությունների, հողանմուշների և պարարտանյութերի լաբորատոր փորձաքննությունների, 141 համայնքներում ագրոքիմիական քարտեզների և մշակաբույսերի պարարտացման գիտականորեն հիմնավորված երաշխավորագրերի կազմման աշխատանքների իրականացմանը:

**«Անասնաբուժասանիտարիայի, սննդամթերքի անվտանգության և բուսասանիտարիայի ոլորտներում ծառայությունների մատուցում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 124.788 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 72.100 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 05.05.2011թ. թիվ 637-Ն որոշմամբ:

Ծրագրի գծով կանխատեսվող գումարը նախատեսվում է նպատակաուղղել 225312 հեկտարի վրա բույսերի առավել վնասակար և գրանցված սահմանափակ տարածում ունեցող կարանտին օրգանիզմների տարածման արեալը ճշտելու և նոր օջախներ հայտնաբերելու հետազոտություններին և թվով 915 համայնքներում գյուղատնտեսական կենդանիների հիվանդությունների կանխարգելիչ միջոցառումների իրականացմանը:

**«Բույսերի պաշտպանության միջոցառումների իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 150.0 մլն դրամ: Ծրագրի գծով կանխատեսվող գումարը նախատեսվում է նպատակաուղղել հանրապետությունում առավել զանգվածային տարածված և վնասակար օրգանիզմների դեմ բույսերի պաշտպանության միջոցառումներին, այդ թվում պայքար մկնանման կրծողների դեմ՝ 59248 հեկտարի վրա, պայքար մորեխների դեմ՝ 3800 հեկտարի վրա, պայքար անտառի վնասակար օրգանիզմների դեմ՝ 9000 հեկտարի վրա:

**«Գյուղատնտեսական կենդանիների հիվանդությունների լաբորատոր ախտորոշման և կենդանական ծագում ունեցող հումքի և նյութի, բույսերի կարանտինի, գյուղմշակաբույսերի և բույսերի պաշտպանության միջոցների լաբորատոր փորձաքննությունների իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 224.318 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 190.898 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 05.05.2011թ. թիվ 631-Ն որոշմամբ:

Ծրագրի գծով կանխատեսվող գումարը նախատեսվում է նպատակաուղղել գյուղատնտեսական կենդանիների հիվանդությունների թվով 900148 լաբորատոր ախտորոշիչ միջոցառումների, կենդանական հումքին ու մթերքին վերաբերվող լաբորատոր փորձաքննությունների իրականացմանը, դաբաղի և խոզերի ժանտախտի սերոնոնիտորինգին, ինչպես նաև իրականացնել կարանտին, առավել վտանգավոր վնասակար օրգանիզմների, թաքնված վարակի հայտնաբերման և թունանյութերի ազդող նյութի որոշման թվով 6600 փորձանմուշների լաբորատոր փորձաքննություններ:

**«ՀՀ կառավարությանն առընթեր ոստիկանության անասնաբուժական կարանտինային սահմանափակումների իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 40.778 մլն դրամ` ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 40.154 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծրագրով կանխատեսվող գումարը նախատեսվում է նպատակաուղղել հանրապետության տարածքում կենդանիների ինֆեկցիոն հիվանդությունների բռնկման օջախների վերացմանը, հիվանդության հետագա տարածման կանխարգելմանը, կարանտինային սահմանափակումների իրականացմանը, բնակչության պարենային անվտանգության մակարդակի բարձրացմանը: Պայմանագրային հիմունքներով պահպանության, անվտանգության ապահովման ծառայությունների իրականացման ծախսերի նորմատիվները սահմանվել են ՀՀ կառավարության 2009թ. հունիսի 4-ի N 625-Ն որոշմամբ:

**«Սերմերի որակի ստուգման և պետական սորտափորձարկման միջոցառումներ»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 52.289 մլն դրամ` ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 51.137 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կտա բարձրակարգ սերմերով ապահովելու գյուղացիական և ֆերմերային տնտեսություններին ու անհատներին: Նշված գումարների հաշվին նախատեսվում է իրականացնել բույսերի նոր սորտերի արտոնագրման և օգտագործման գործընթացի կանոնակարգում, սելեկցիոն նվաճումների պաշտպանության ապահովում, բույսերի սորտային կազմի ընդլայնում, ցանքատարածությունների ֆիտոսանիտարական վիճակի վատթարացման, հիվանդությունների, մոլախոտերի և վնասատուների զանգվածային բազմացման կանխարգելում:

**«Գյուղատնտեսական կենդանիների արհեստական սերմնավորման միջոցառումների իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 5,722 մլն դրամ` ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 6.333 մլն դրամի դիմաց: Նվազեցումը պայմանավորված է կովերի արհեստական սերմնավորման նպատակով հանրապետությունում առկա խորը սառեցման եղանակով պահպանվող սերմնահեղուկի (308.79 հազ. չափաբաժին) նվազեցմամբ:

**«Գյուղական խորհրդատվական ծառայությունների իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 298.616 մլն դրամ` ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 293.145 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ: Ծրագիրը նպատակաուղղվելու է ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության համակարգում գործող թվով 10 ԳԱՄԿ-ների և ԳԱՀԿ-ի գործունեության միջոցով մարզերում խորհրդատվական ծառայությունների մատուցմանը:

Ծրագրի իրականացումը կնպաստի գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության ծավալների ավելացմանը, գյուղատնտեսության վարման արդյունավետության բարձրացմանը`

արդյունքում գյուղական բնակչության եկամուտների ավելացմանը և աղքատության նվազեցմանը:

**«Պետական աջակցություն գյուղատնտեսական հողօգտագործողներին»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 625.0 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 550.0 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 04.08.2011թ. թիվ 1062-Ն որոշմամբ, համաձայն որի տեղական սերմարտադրողներից 2012թ. ձեռք բերվող 1500 տոննա էլիտային վերարտադրության սերմացուի 1 կգ գինը 160 դրամի դիմաց սահմանվել է 210 դրամ: Բացի այդ 2012թ. նախատեսվում է արտերկրից ներկրել մինչև 600 տոննա էլիտային վերարտադրության սերմացու (ընդամենը 2100 տոննա) և իրականացնել ցանք շուրջ 7500 հեկտար տարածության վրա:

Ծրագրով կանխատեսվող գումարը նախատեսվում է նպատակաուղղել հանրապետության ագրարային ոլորտի առաջնահերթ կարևորություն ունեցող ենթաճյուղերից մեկում՝ սերմնաբուծության բնագավառում պետական աջակցության մեխանիզմների կիրառմանը՝ նպաստելով ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործմանը, հացահատիկային մշակաբույսերի տեղական արտադրության ավելացմանը, ներմուծման փոխարինմանը և ինքնաբավության մակարդակի բարձրացմանը:

**«Սննդամթերքի լաբորատոր փորձաքննությունների իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 10.0 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 5.0 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է «Սննդամթերքի անվտանգության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներով և ՀՀ կառավարության 28.12.2006թ. «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002 թվականի սեպտեմբերի 5-ի N 1516-Ն և 2002 թվականի նոյեմբերի 21-ի N 1915-Ն որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 1898-Ն որոշմամբ:

Ծրագրի նպատակն է տեսչական ստուգումների միջոցով կատարել սննդամթերքի, սննդային հավելումների, սննդամթերքի հետ շփվող նյութերի նմուշառում և լաբորատոր փորձաքննություններ:

**«Գյուղատնտեսական կենդանիների պատվաստում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 1020.4 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 1000.0 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Հատկացվող գումարը նպատակաուղղվելու է հանրապետությունում անասնահամաճարակային կայուն իրավիճակ ստեղծելու և պահպանելու նպատակով կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների, այդ թվում նաև կենդանիների և մարդու համար ընդհանուր առավել վտանգավոր հիվանդությունների (դաբաղ, սիբիրախտ, խոզերի ժանտախտ, բրուցելյոզ, տուբերկուլյոզ, պաստերելյոզ, խշխշան պալար (էմկար), բրադզոտ, կեղծ ժանտախտ և մեղուների վարոատոզ) կանխարգելմանն ու վերացմանն ուղղված

միջոցառումների իրականացման համար կենսապատրաստուկների ձեռքբերմանը և անասնաբուժական մասնագետների վարձատրությանը:

**«Բուսասանիտարական համակարգի բարելավման և մասնագիտական գիտելիքների բարձրացմանն աջակցություն»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 5.8 մլն դրամ:

Հատկացվող գումարը նպատակաուղղվելու է բուսասանիտարական վերահսկողության կատարելագործմանը, կարանտին վնասակար օրգանիզմների ներթափանցման կանխարգելմանը, արտադրվող բուսական մթերքի որակի բարձրացմանը: Նախատեսվում է 20 կարանտին վնասակար օրգանիզմների մեթոդական ուղեցույցների մշակում և տպագրություն, մասնագիտական վերապատրաստման ամենամյա դասընթացների կազմակերպում:

**«Գյուղատնտեսության ոլորտին տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 578.0 մլն դրամ:

Հատկացվող գումարը նպատակաուղղվելու է գյուղական համայնքներում գյուղատնտեսության համար առաջնահերթ համարվող ոլորտներում զբաղված ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքի մասնակի սուբսիդավորման միջոցով վարկավորման մատչելիության մակարդակի բարձրացմանը: Ծրագրի իրականացման հիմքն է ՀՀ կառավարության 31.03.2011թ. թիվ 349-Ն որոշմամբ հաստատված «Գյուղատնտեսության ոլորտին տրամադրվող վարկերի տոկոսադրույքների սուբսիդավորման» կարգը, որով նախատեսվել է սուբսիդավորել գյուղացիական տնտեսությունների տրամադրված վարկերի տոկոսադրույքները 4-6 տոկոսի չափով:

**Անտառային տնտեսության բնագավառում** հատկացումներն ուղղվելու են ներքոհիշյալ ծրագրերին.

**«Անտառպահպանական ծառայություններ»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 733.06 մլն դրամ` ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 708.7 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծրագրի նպատակն է «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի տնօրինությանը հանձնված 344.2 հազ. հեկտար տարածքի վրա 19 անտառտնտեսության մասնաձյուղերի միջոցով իրականացնել անտառտնտեսվարում:

**«Անտառային պետական մոնիտորինգի իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է հատկացնել 54.52 մլն դրամ` ՀՀ 2011թ. համար նախատեսված 53.97 մլն դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Հատկացվող գումարը նպատակաուղղվելու է ապօրինի հատումների ու բնափայտի տեղափոխման, իրացման, անտառածածկ տարածքների և բնափայտի պաշարների քանակական ու որակական փոփոխությունների և այլ բացասական գործողությունների կանխարգելման աշխատանքներին: Այդ նպատակով նախատեսվում է ընդլայնել համապատասխան դիտարկումների ու ուսումնասիրությունների քանակը և կատարել

պետական անտառային մոնիտորինգ ինչպես անտառային տարածքների, այնպես էլ ազգային պարկերի և պետական արգելոցների տարածքների վրա:

Այս ոլորտում ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվող բյուջետային ծախսերի (առանց նպատակային վարկային ծրագրերի շրջանակներում ստացվող միջոցների և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի) համեմատությունը 2010 թվականի բյուջետային տարվա փաստացի և 2011 թվականի հաստատված պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 4 աղյուսակում:

Բացի այդ, գյուղատնտեսության ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է շարունակել և իրականացնել նաև հետևյալ նպատակային վարկային ծրագրերը.

**1. Շուկայավարման հնարավորություններ ֆերմերներին ծրագիր (Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամ)**

Ծրագրի հիմնական նպատակն է բարելավել Հայաստանի Հանրապետության գյուղական բնակչության սոցիալ-տնտեսական վիճակը:

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականին նախատեսվում է իրականացնել, ներդրումային վարկերի տրամադրում, շինարարության գծով չվճարված պարտքերի մարում, ինչպես նաև FREDA-ի պահպանման ծախսերի վճարում:

**2. Գյուղական կարողությունների ստեղծում ծրագիր (Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամ)**

Ծրագրի նպատակն է նվազեցնել գյուղական աղքատությունը Հայաստանում, ինչպես նաև ստեղծել պտղի և ընկուզեղենի արտադրության համար անհրաժեշտ ծառայությունների մատուցման նպատակով կառույց, որը գյուղաբնակների համար կապահովի ավելի բարեկարգ սոցիալական և տնտեսական ենթակառուցվածքներից օգտվելու հնարավորություն:

2012 թվականին ըստ բաղադրիչների նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները`

ա) Աջակցություն պտղի և ընկուզեղենի արտադրությանը - «Հայկական միրգ» բաժնետիրական ընկերության հիմնում, այգիների ստեղծում, ֆերմերների հետ պայմանագրերի կնքում (նախատեսվում է կնքել պայմանագրեր 250 մանրածավալ արտադրողների հետ և հիմնադրել 300 հա ինտենսիվ այգիներ),

բ) Գյուղական ենթակառուցվածքներ - գյուղերում կենսամակարդակի բարձրացում, հասարակական ենթակառուցվածքների ներդրում (ջրագծերի կառուցում, վերականգնում, գազաֆիկացում, հեղեղաջրերի հեռացում) և գյուղական տրանսպորտային ներդրումներ (ճանապարհների, կամուրջների կառուցում և վերականգնում):

**2. Գյուղական կարողությունների ստեղծում ծրագիր (Նավթ արդյունահանող երկրների կազմակերպության միջազգային զարգացման հիմնադրամ)**

Ծրագրի նպատակն է նվազեցնել գյուղական աղքատությունը Հայաստանում:



2012 թվականին ըստ բաղադրիչների նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները՝

- ա) Այգեգործական արտադրության հավելյալ արժեքի շղթայի ստեղծում՝
  - պայմանագրային այգեգործություն և տեխնոլոգիաների փոխանցում,
  - արտահանման խթանում, ստանդարտների, որակի փորձաքննության և սերտիֆիկացիա,
  - այգեգործության ֆինանսավորում:
- բ) Գյուղական վայրերի ֆինանսավորում - փոքր և միջին ծավալի արտադրության համար ֆինանսավորման մատչելիություն,
- գ) Գյուղական ենթակառուցվածքներ - կենսամակարդակի բարձրացում գյուղերում, հանրային ենթակառուցվածքների ներդրում (ջրագծերի կառուցում, վերականգնում, գազաֆիկացում, հեղեղաջրերի հեռացում), և գյուղական ճանապարհների բարեկարգման ներդրումներ:
- դ) Ծրագրի կառավարում:

**3. Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության ծրագիր (Համաշխարհային բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է աջակցել անասնապահական ուղղվածություն ունեցող համայնքներին արոտաօգտագործման/անասնապահական առավել մրցունակ և կայուն համակարգերի ստեղծման հարցում:

2012 թվականին ըստ բաղադրիչների նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները՝

- ա) Համայնքների արոտավայրերի/անասնապահության կառավարման համակարգ-նախատեսվում է նախնական ընտրված համայնքների դրամաշնորհային ծրագրերի իրականացում, միջազգային և տեղական փորձագետների, աշխատակազմի աշխատավարձի և գործառնական ծախսերի, ինչպես նաև մարզային աջակցող թիմերի աշխատավարձի և գործառնական ծախսերի վճարում,
- բ) Գյուղատնտեսությանն աջակցող ծառայությունների հզորացում - գյուղմթերքների արտադրողականության բարձրացում և կենդանիների առողջության ապահովման ծառայություններ, գյուղացիների վերպատրաստում, ուսուցումների կազմակերպում, ԳԱՄԿ-երի (գյուղատնտեսական աջակցության մարզային կենտրոն) և ԳԱՀԿ-երի (գյուղատնտեսական աջակցության հանրապետական կենտրոն) տեխնիկական աջակցություն,
- գ) Մրցակցային դրամաշնորհների ծրագիր-գյուղմթերքի որակի բարձրացում, իրացման խնդրի լուծում, կոոպերացիայի ստեղծում, ՀՀ մարզերում նոր արտադրանքների և նոր տեխնոլոգիաների ներդրում,
- դ) Ծրագրի իրականացում, մոնիթորինգ և գնահատում:

**Միաժամանակ գյուղատնտեսության ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է շարունակել և իրականացնել նաև հետևյալ դրամաշնորհային ծրագրերը.**

- Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող «Շուկայավարման հնարավորությունն է ֆերմաներին» դրամաշնորհային ծրագիր,
- Դանիական Թագավորության աջակցությամբ իրականացվող «Շուկայավարման հնարավորությունն է ֆերմաներին» դրամաշնորհային ծրագիր,
- Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող «Գյուղական կարողությունների ստեղծում» դրամաշնորհային ծրագիր,
- Դանիական Թագավորության աջակցությամբ իրականացվող «Գյուղական ֆինանսավորումների կարողությունների բարելավման» դրամաշնորհային ծրագիր:

**Ջրային տնտեսության ոլորտի** համար ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով (առանց նպատակային վարկային ծրագրերի շրջանակներում ստացվող միջոցների և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի) նախատեսվել է հատկացնել 7,142.8 մլն դրամ՝ 2011 թվականի հաստատված պետական բյուջեի 7,805.8 մլն դրամի դիմաց:

**«Ոռոգում ջրառ իրականացնող կազմակերպություններին ֆինանսական աջակցության տրամադրում» (583.7 մլն դրամ)** ծրագրով նախատեսվում է ոռոգում ջրառ իրականացնող կազմակերպությունների ընթացիկ ֆինանսական ձեռքվածքի ծածկման նպատակով պետական աջակցություն տրամադրում՝ վերջիններիս համար հաստատված սակագնի և նվազագույն շահավետ գնի տարբերության չափով:

Գումարի հաշվարկման համար հիմք է հանդիսացել ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի կողմից 2007թ. սահմանված ոռոգման ջրի սակագների հաշվարկները և 2010թ. համար վերանայված տարբերակները:

**«Ոռոգման ծառայություններ մատուցող ընկերություններին ֆինանսական աջակցության տրամադրում» (3934.4 մլն դրամ)** ծրագրով նախատեսվում է ոռոգման համակարգում ստեղծված 44 ջրօգտագործողների ընկերությունների (այսուհետ՝ ՋՕԸ) ընթացիկ ֆինանսական ձեռքվածքի ծածկման նպատակով պետական աջակցություն տրամադրելու համար: ՀՀ կառավարության 08.02.2007թ.  Ջրօգտագործողների ընկերությունների պետական ֆինանսական աջակցության բարեփոխումների հիմնադրույթները և մատակարարված ոռոգման ջրի կորուստների նորմաները հաստատելու մասին  N188-Ն, 25.10.2007թ.  Ոռոգման ծառայություններ մատուցող ընկերություններին ֆինանսական աջակցություն տրամադրելու պայմանագրի օրինակելի ձևը հաստատելու և ՀՀ կառավարության 2007թ. փետրվարի 8-ի N188-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին  N1334-Ն և 10.03.2011թ.  2012-2016 թվականներին ջրօգտագործողների ընկերություններին ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով պետական ֆինանսական աջակցության տրամադրման գործընթացը կանոնակարգելու մասին  N398-Ն որոշումներով ՋՕԸ-երին ՀՀ պետական բյուջեից ֆինանսական աջակցությունը սկսած 2008թ., տրամադրվում է առանձին ՋՕԸ-ների հետ կնքված դրամաշնորհային պայմանագրերի հիման վրա:

ՀՀ 2011թ. նկատմամբ 2012թ. բյուջեի նախագծով նախատեսված գումարի 245.1 մլն դրամի չափով նվազումը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 10.03.2011թ. №2012-2016 թվականներին ջրօգտագործողների ընկերություններին ընթացիկ դրամաշնորհների տեսքով պետական ֆինանսական աջակցության տրամադրման գործընթացը կանոնակարգելու մասին №N398-Ն որոշմամբ:

**«Խմելու ջրի մատակարարման ծառայությունների սուբսիդավորում» («Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածք) (1060.98 մլն դրամ)** ծրագրով նախատեսվող գումարը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 14.07.2011թ. «Հայջրմուղկոյուղի» փակ բաժնետիրական ընկերությունում մասնավոր կառավարման գործընթացի շարունակությունն ապահովելու մասին» N972-Ա որոշմամբ, համաձայն որի ընկերության գործադիր մարմնի լիազորությունները մասնավոր կառավարչին՝ ֆրանսիական «SAUR S.A» կազմակերպությանը փոխանցելու կառավարման պայմանագրի գործողության ժամկետը նախատեսվել է երկարաձգել մինչև 2013թ. դեկտեմբերի 31-ը:

Վերոհիշյալ կառավարման պայմանագրի համաձայն կանխիկ դրամի բոլոր կարիքները հոգալու համար (որոնք չեն կարող ծածկվել հավաքագրված հասույթներից) կտրամադրվեն գործառնական սուբսիդիաներ՝ կառավարչի կողմից ներկայացված համապատասխան հիմնավորումների հիման վրա:

Սուբսիդիայի գումարից 811.6 մլն դրամը նախատեսվում է ուղղել ընկերության գործառնական գործունեության արդյունքում առաջացող ֆինանսական ճեղքվածքի ծածկմանը, իսկ 249.38 մլն դրամը (հիմք ընդունելով ՀՀ կառավարության 12.06.2008թ. N580-Ն որոշումը)՝ Վերակառուցման և Ջարգացման Եվրոպական Բանկի աջակցությամբ իրականացվող «Սևանա լճի բնապահպանական ծրագրի» շրջանակներում կնքված ենթավարկային պայմանագրով նախատեսված ենթավարկի մայր գումարի մարմանը:

**«Խմելու ջրի մատակարարման ծառայությունների սուբսիդավորում («Նոր Ակունք» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածք)» (233.3 մլն դրամ)** ծրագրով նախատեսվող սուբսիդիայի գումարը կուղղվի KFW բանկի աջակցությամբ իրականացված «Արմավիրի մարզի մի շարք բնակավայրերի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի վերականգնում» ծրագրի գծով 28.02.2010թ. կնքված «ենթավարկային պայմանագրում փոփոխություններ կատարելու մասին» ենթավարկային պայմանագրով տրամադրված վարկի մայր գումարի մարմանը:

**«Կոլեկտորադրենաժային ցանցի մաքրում և ընթացիկ նորոգում» (225.0 մլն դրամ)** ծրագրով 1045.5 կմ կոլեկտորադրենաժային ցանցի ընդհանուր երկարությունից նախատեսվում է մաքրել և վերանորոգել 174.14 կմ կամ 16.7%-ը, որի արդյունքում կանխատեսվում է գերխոնավ հողերի մակերեսը պահպանել շուրջ 19000 հա:

**«Կոլեկտորադրենաժային ցանցի պահպանում և շահագործում, գրունտային ջրերի մակարդակների և որակի որոշման աշխատանքներ» (94.2 մլն դրամ)** ծրագրով նախատեսվում է իրականացնել:

- հանրապետության գրունտային ջրերի մակարդակների և որակի որոշում,
- կոլեկտորադրենաժային ցանցերի տեխնիկական վիճակի պահպանում և շահագործում,
- ցանցերի մաքրման և նորոգման աշխատանքների որակի տեխնիկական հսկման աշխատանքներ:

**«Զրատեխնիկական կառույցների ուսումնասիրություններ» (11.1 մլն դրամ)** ծրագրի համար նախատեսվել է 11.144 մլն. դրամ` ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 11.0 մլն. դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Հատկացվող գումարը նախատեսվում է ուղղել ՀՀ ջրային օրենսգրքի 86-րդ հոդվածի, ՀՀ կառավարության 08.05.03թ. «Հիդրոտեխնիկական կառուցվածքների անվտանգության հսկողության և զննման կարգը հաստատելու մասին» N-686 որոշման համաձայն ՀՏԿ-ների զննման, ջրային համակարգերի անվտանգության ապահովման, արդյունավետ օգտագործման և պահպանության ծրագրերի ուսումնասիրության և տվյալ ոլորտում իրականացվող միջոցառումների վերաբերյալ մասնագիտական եզրակացություններ տալու նպատակով, որպես մշտապես գործող մարմին ստեղծված հանձնաժողովի գործունեության ապահովման ծախսերի ֆինանսավորմանը:

**«Ոռոգման համակարգերի հիմնանորոգում» (1,000.0 մլն դրամ)** ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է ոռոգման ոլորտի կազմակերպությունների (ջրօգտագործողների ընկերություններ, ոռոգում-ջրառ իրականացնող կազմակերպություններ) կողմից շահագործվող տնտեսության համար կարևոր նշանակություն ունեցող ջրային համակարգերի (այդ թվում` ջրամբարների, գլխամասային կառուցվածքների, ջրանցքների, պոմպակայանների և այլն) կապիտալ նորոգման աշխատանքներ:

Այս ոլորտում ՀՀ 2012թ. պետական բյուջեի նախագծով նախատեսված բյուջետային ծախսերի համեմատությունը 2010թ. բյուջետային տարվա փաստացի և ՀՀ 2011թ. հաստատված պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 5 աղյուսակում (առանց վարկային ծրագրի և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի):

Բացի այդ, ջրային տնտեսության ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է շարունակել և իրականացնել նաև հետևյալ նպատակային վարկային ծրագրերը.

**1. Շիրակի (Գյումրի) մարզի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի վերականգնման վարկային ծրագիր` II փուլ (Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկ)**

II-րդ փուլում նախատեսված աշխատանքների իրականացման արդյունքում ամբողջությամբ կավարտվի Գյումրի քաղաքի ջրամատակարարման համակարգի վերակառուցման աշխատանքները, որի շնորհիվ քաղաքում կապահովվի 24 ժամյա ջրամատակարարման ռեժիմ: Գյուղերում կկառուցվի 3 և կվերանորոգվեն 7 ջրամբարներ, կիրականացվի Ջուլգաղբյուր կապտածնների վերանորոգում:

**2. Լոռու (Վանաձոր) մարզի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի վերականգնման վարկային ծրագիր՝ II փուլ (Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկ)**

Նախատեսված աշխատանքների իրականացման արդյունքում ամբողջովին կավարտվի Վանաձոր քաղաքի ջրամատակարարման համակարգի վերակառուցման աշխատանքներն ու քաղաքում ամբողջովին կապահովվի 24 ժամյա ջրամատակարարում: Կկառուցվեն ջրամբարներ Ամրակից, Ձորագետավան, Անտառամուտ գյուղերում, կիրականացվի Սովոսեյցովայի կապտաժների վերանորոգում և այլն:

Ծրագրով նախատեսված է՝

- Վանաձոր քաղաքի ճնշումային գոտիների կառուցում,
- ջրատարների վրա ջրաչափերի տեղադրում,
- կոյուղու հորերի կառուցում,
- Վանաձոր քաղաքի կոյուղագծերի կառուցում և վերականգնում:

**3. Երևանի ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագիր (Երևան համայնքի ղեկավարին պետության կողմից պատվիրակված լիազորություն, Համաշխարհային բանկ)** Ծրագրի

նպատակն է Երևան քաղաքին ապահովել շուրջօրյա հուսալի ջրամատակարարմամբ՝ միաժամանակ նվազեցնելով կեղտաջրերի բացթողումներից առաջացող շրջակա միջավայրի աղտոտումը, ինչպես նաև քաղաքի ընդհանուր ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգի սկսած բարելավումների շարունակական իրականացում և ընդհանուր արդյունավետության բարձրացումը:

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականին նախատեսվում է ծրագրի 2011 թվականի ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտ, ինչպես նաև անհրաժեշտության դեպքում ծրագրի իրականացման ընթացքից ելնելով արտոնյալ ժամանակահատվածում հնարավոր վճարումները:

**4. Համայնքային ջրամատակարարման և ջրահեռացման III վարկային ծրագիր (Համաշխարհային բանկ)**

Ծրագիրը համայնքային նախորդ երկու ծրագրերի տրամաբանական շարունակությունն է, որը նպաստելու է ինչպես «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ տեխնիկական և կազմակերպական կարողությունների կատարելագործմանը (ջրաչափման համակարգերի ներդնում, պոմպակայանների ավտոմատացում և այլն), այնպես էլ «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ սպասարկման գոտում գտնվող Մասիս, Էջմիածին, Աշտարակ քաղաքներում, Այնթափ գյուղում և շրջակա այլ համայնքներում ջրամատակարարման և ջրահեռացման բարելավմանը:

**5. Ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագիր (Ասիական զարգացման բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է համայնքային ջրամատակարարման ենթակառուցվածքների վերանորոգումը, ջրահեռացման համակարգերի և շրջակա միջավայրի բարելավումը, որի շրջանակներում 2012 թվականին նախատեսվում է մի շարք մարզերում շարունակել

իրականացնել ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի վերականգնման գծով շինարարական աշխատանքներ, ինչպես նաև կրճատել ջրի կորուստները և բարելավել ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծառայությունների որակը:

#### **6. Զրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագիր (II փուլ, Ասիական զարգացման բանկ)**

Ծրագրի իրականացման արդյունքում էապես կբարելավվի «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ գործունեության տարածքում ջրամատակարարումը և ջրահեռացումը, կընդլայնվեն «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ տեխնիկական և կազմակերպական կարողությունները:

#### **7. Ոռոգման համակարգերի վերականգնման հրատապ ծրագրի լրացուցիչ ֆինանսավորում (Համաշխարհային բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է բարձրացնել ջրի արդյունավետությունը ընտրված ոռոգման համակարգերում և նպաստել ուղղակի գյուղացիական զբաղվածության ստեղծմանը:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է վերականգնել Արագածոտնի, Կոտայքի, Շիրակի, Լոռու, Արարատի ու Արմավիրի մարզերում մայր և միջտնտեսային ջրանցքները, Լոռու, Շիրակի, Գեղարքունիքի ու Արմավիրի մարզերի համայնքներում ներտնտեսային ոռոգման ցանցերը, ինչպես նաև Մեղրիի շրջանում ինքնահոս համակարգի շինարարության ուսումնասիրությունների վերաբերյալ տրամադրել տեխնիկական աջակցություն:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է նաև լրացուցիչ գործառնական ծախսերի տրամադրում ԾԻԳ-ին և ԶՕԸ-ների օժանդակության խմբին ծրագրի իրականացման և կառավարման, տեխնիկական աջակցություն՝ վերապատրաստման, ինչպես նաև ֆինանսավորում՝ ծրագրի աուդիտի և ջրառների ու ԶՕԸ-ների աուդիտների գծով:

#### **8. Արփա-Սևան թունելի հիմնանորոգման ծրագիր (Աբու-Դաբիի Զարգացման հիմնադրամ)**

Ծրագրի նպատակն է գետերից ջրի մակարդակի բարձրացման և բնապահպանական կայունության պահպանման նպատակով, Սևանա լիճ ջուր տեղափոխող 48.8 կմ երկարությամբ Արփա-Սևան հիդրո համակարգային թունելի որոշ հատվածների վերականգնումը, վերանորոգումը և շինարարությունը:

Ծրագրով նախատեսված է՝

- Արփա-Սևան թունելով ջրի տեղափոխման ապահովումը դեպի Սևանա լիճ,
- «ՈԱՍԹՇՎ» պետական հիմնարկի պահպանումը,
- Որոտան-Արփա-Սևան թունելների պահպանումը և շահագործումը,
- Արփա-Սևան թունելի հիմնանորոգման աշխատանքները:

**9. Երևանի ջրամատակարարման և ջրահեռացման ծրագրին տրամադրվող տեխնիկական աջակցության ծրագիր (Երևան համայնքի ղեկավարին պետության կողմից պատվիրակված լիազորություն, Ֆրանսիայի Հանրապետության կառավարություն)**

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է բարելավել կեղտաջրերի մաքրման կայանը՝ հատկապես առաջնային մաքրումը և տիղմի մշակումը, մեծացնել խմելու ջրի օբյեկտների մատակարարման արդյունավետությունը և անվտանգությունը Երևան քաղաքի հյուսիսային շրջաններում, բարելավել խմելու ջրի ցանցի և հիմնական կեղտաջրերի կոլեկտորները:

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականին նախատեսվում է իրականացնել աշխատանքներ հետևյալ ուղղություններով՝

ա) «Աէրացիա» կեղտաջրերի մաքրման կայանի բարելավում (առաջնային մաքրում և տիղմի խտացում),

բ) Երևան քաղաքի հյուսիսային շրջանում խմելու ջրի մատակարարման ապահովման ամրապնդման հետազոտություն (հետազոտման աշխատանքները այս առաջադրանքում բաղկացած են՝ Շոր-Շորի պոմպակայանի ամրացումից, Կաթնաղբյուրում տնային պոմպի տեղադրումից, Կաթնաղբյուրում և Ապարանում երկու հորանցքների ավտոմատացումից, 100 ղեկավարման կետերով հեռակապառավարման համակարգի տեղադրումից),

գ) խմելու ջրի ցանցի և հիմնական կեղտաջրերի կոլեկտորների բարելավում (ջրային ցանցի վերանորոգման ուսումնասիրությունը կազմված է չորս առանձին մասերից՝ 15 կմ երկարությամբ հիմնական խողովակաշարի վերանորոգումից, ցանցի ընդլայնումից, 10,000 միացումների վերափոխումից, կաթողիկ անվտանգության համակարգի տեղադրումից):

**10. Հայաստանի փոքր համայնքների ջրային վարկային ծրագրեր (Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկ, Եվրոպական ներդրումային բանկ)**

Ծրագրերն ուղղված են ՀՀ թվով 17 համայնքներում (14 քաղաքային և 3 գյուղական) ջրամատակարարման ապահովման և/կամ բարելավմանը, որոնց շրջանակներում նախատեսվում են աշխատանքներ ՀՀ Տավուշ, ՀՀ Լոռի, ՀՀ Շիրակ, ՀՀ Գեղարքունիք, ՀՀ Կոտայք, ՀՀ Սյունիք և ՀՀ Վայոց ձոր մարզերի ընտրված համայնքների ջրամատակարարման բարելավման և Ջերմուկ ու Դիլիջան համայնքների ջրահեռացման համակարգերի և կոյուղու վերականգնման գծով:

**Միաժամանակ ջրային տնտեսության ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է իրականացնել 5 նպատակային դրամաշնորհային ծրագրեր՝**

1) Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող Շիրակի մարզի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի վերականգնման դրամաշնորհային ծրագիր,

2) Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկի աջակցությամբ իրականացվող Շիրակի մարզի, Լոռու մարզի և Արմավիրի մարզերի ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի մասնավոր կառավարման դրամաշնորհային ծրագրի համակարգում և ղեկավարում,

3) Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի աջակցությամբ իրականացվող Սևանա լճի բնապահպանական դրամաշնորհային ծրագիր,

4) Եվրոմիության աջակցությամբ իրականացվող Հայաստանի փոքր համայնքների ջրային դրամաշնորհային ծրագիր

5) Եվրոմիության աջակցությամբ իրականացվող Հայաստանի փոքր համայնքների ջրամատակարարման ծրագիր-Դոնորային ֆինանսավորման ծրագիր:

**ՀՀ էներգետիկայի ոլորտի** համար (առանց նպատակային վարկային ծրագրերի շրջանակներում ստացվող միջոցների և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի) ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվում է հատկացնել **35.8** մլն դրամ՝ 2011 թվականի բյուջեով հաստատված **67.1** մլն դրամի դիմաց՝ հիմնականում պայմանավորված «Սևանա լճի ջրահավաք ավազանում հանքավայրերի շահագործման արդյունքում կուտակված թափոնների գույքագրման ծառայություն» ծախսային ծրագրի ավարտմամբ, «Ռադիոակտիվ թափոնների վնասագերծում» ՓԲԸ-ի համար ռադիոակտիվ թափոններ տեղափոխող մեքենայի ձեռքբերմամբ և «Երկրաբանահետախուզական աշխատանքների աջակցման ծառայություն» ծրագրի շարունակությունը դրամաշնորհային միջոցների հաշվին իրականացնելու առնչությամբ:

2012թ. համար կանխատեսվող բյուջետային հատկացումները նախատեսվում է ուղղել Նախագծում ընդգրկված ոլորտի հետևյալ ծախսային ծրագրերին, այդ թվում՝

➤ **ՀՀ էներգետիկայի ոլորտի «Ռադիոակտիվ թափոնների վնասագերծման ծառայություններ»** ծախսային ծրագրի իրականացման համար նախատեսվել է հատկացնել 29.6 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 29.2 մլն. դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծախսային ծրագիրը շարունակական է, ծրագրի իրականացման նպատակն է միջուկային և ճառագայթային անվտանգության նորմերի ու կանոնների պահպանմամբ ռադիոակտիվ թափոնների կենտրոնացված փոխադրումը, ուսումնասիրումը, պահպանումը, վնասագերծումը, թաղումը՝ մարդկանց և շրջակա միջավայրի իոնացնող ճառագայթման վնասակար ազդեցությունից պաշտպանելու համար:

➤ **Բնական պաշարների կառավարման ոլորտի «Ընդերքի մասին տեղեկատվության տրամադրման ծառայություն»** ծախսային ծրագրի իրականացման համար նախատեսվել է հատկացնել 6.2 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 6.0 մլն. դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծախսային ծրագիրը շարունակական է, ծրագրի իրականացման նպատակն է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ընդերքի վերաբերյալ երկրաբանական և այլ տեղեկատվության հավաքագրումը, պահպանումը և տրամադրումը, ընդերքի պետական



գրանցումը և հաշվառումը, կադաստրի վարումը, հատուկ երկրաբանահետախուզական ծառայությունների իրականացումը, ֆոնդերի պահպանումը:

Այս ոլորտի Նախագծով նախատեսված ծախսերի համեմատությունը 2010թ. բյուջետային տարվա փաստացի և 2011թ. հաստատված պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված են սույն բացատրագրի N 6 աղյուսակում (առանց նպատակային վարկային ծրագրերի շրջանակներում ստացվող միջոցների և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի):

Բացի այդ, էներգետիկայի ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է շարունակել և իրականացնել նաև հետևյալ նպատակային վարկային ծրագրերը.

**1. Համակցված շոգեգազային ցիկլով էներգաբլոկի կառուցման ծրագիր (Միջազգային համագործակցության ճապոնական բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է օժանդակել Հայաստանի էներգահամակարգի արտադրող էլեկտրակայանների արդիականացմանը, որը կնպաստի ՀՀ տնտեսության զարգացմանը: Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականին նախատեսվում է «Երևան ԶԷԿ» ՓԲԸ-ում 271.7 Մվտ ընդհանուր դրվածքային և 241.9 Մվտ դրվածքային էլեկտրական հզորությամբ համակցված շոգեգազային ցիկլով բնական գազով աշխատող նոր էներգաբլոկի շահագործման և ետերաշխիքային սպասարկման ժամանակահատվածի համար կատարել խորհրդատվական ծառայությունների, ինչպես նաև ծրագրի գլխավոր կապալառուին պայմանագրով նախատեսված աշխատանքների իրականացման և պայմանագրային պարտավորությունների ամփոփման վճարումներ:

**2. Գյումրի-2 ենթակայանի վերականգնման ծրագիր (Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է վերականգնել «Գյումրի-2» 220 կվ ենթակայանը:

2012 թվականին ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է խորհրդատվական ծառայությունների և գլխավոր կապալառուին կատարված աշխատանքների դիմաց վճարումներ:

**3. Էլեկտրաէներգիայի տեղափոխման սեկտորի վերակառուցման ծրագիր (Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է «Վանաձոր-1» 110 կվ ենթակայանի ամբողջական վերակառուցումը, ինչպես նաև «Գյումրի», «Լոռի», «Գուգարք 1,2», «Նորադուզ», «Լիճք. օդային գծերի վրա տեղադրված արգելափակիչների և գտիչների նորով փոխարինումը:

2012 թվականին ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է կատարել վճարումներ ծրագրի գլխավոր կապալառուին՝ երաշխիքային ժամկետից հետո ենթակայանի ընդունման վերջնական սերտիֆիկատի ստորագրման համար:

**4. Որոտանի հիդրոէլեկտրակայանների համալիր վերականգնման ծրագիր (Գերմանիայի զարգացման վարկերի բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է «Որոտան» ՀԷԿ ՓԲԸ-ի՝ «Շամբ», «Տաթև», «Սպանդարյան» հիդրոէլեկտրակայանների հնացած, մաշված սարքավորումները փոխարինել և վերագինել նոր, արդիական, միջազգային ստանդարտներին ու նորմերին համապատասխան սարքավորումներով, որի արդյունքում կբարձրանա համակարգի կայաններում արտադրված էլեկտրական էներգիայի հուսալիությունը, քանակն ու որակը:

2012 թվականին ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է խորհրդատվական ծառայությունների համար ծրագրի խորհրդատուին և գլխավոր կապալառուին կատարել վճարումներ:

**5. Էլեկտրամատակարարման հուսալիության ծրագիր (Վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է Հրազդան ԶԷԿ-ից մինչև Շինուհայր ենթակայանի օդային գծերի փոխարինումը նորով, որը հնարավորություն կտա ապահովել անխափան և հուսալի էլեկտրամատակարարում, կորուստների նվազում, էլեկտրաէներգիայի թողունակության բարձրացում:

2012 թվականին ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է խորհրդատվական ծառայությունների համար Ծրագրի խորհրդատուին և գլխավոր կապալառուին կատարել կանխավճարային վճարումներ:

**Միաժամանակ էներգետիկայի ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է իրականացնել Համաշխարհային բանկի աջակցությամբ իրականացվող Երկրաջերմային էներգիայի դրամաշնորհային ծրագիրը:**

**Տրանսպորտի և կապի ոլորտին** 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով (առանց վարկային ծրագրերի և պետական կառավարման ապարատի) նախատեսվում է հատկացնել 17715.7 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011թ. հաստատված պետական բյուջեի 18195.0 մլն դրամի դիմաց, որից 13715.7 մլն դրամն ուղղվելու է ընթացիկ ծախսերին, իսկ 4000.0 մլն դրամը՝ ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերին:

Ընթացիկ ծախսերի գծով հատկացված միջոցները ուղղվելու են հետևյալ ծրագրերի իրականացմանը,

**«Ավտոձանապարհների պահպանում և շահագործում»** ծրագրի համար 2012թ. նախատեսվում է հատկացնել 5549.9 մլն դրամ: Նշված ծրագրով կիրականացվի 3200 կմ միջպետական և հանրապետական նշանակության ավտոձանապարհների ընթացիկ նորոգման և ձմեռային պահպանության, նշագծման աշխատանքները, ինչպես նաև մի շարք կանուրջների և թունելների շահագործումը: Ծախսերը ՀՀ 2011թ. պետական բյուջեի համեմատությամբ ավելացել են 39.5 մլն դրամով՝ պայմանավորված «Հայաստանի ավտոմոբիլային ձանապարհների տնօրինություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությանն գծով ծախսերի ավելացման հետ:

**«Մարզային նշանակության ավտոձանապարհների ձմեռային պահպանում, ընթացիկ պահպանում և շահագործում»** ծրագրով նախատեսվում է իրականացնել 3115.9 կմ մարզային նշանակության ավտոձանապարհների ձմեռային պահպանության, ինչպես նաև

ճանապարհների ընթացիկ նորոգման աշխատանքները, որոնց համար 2012թ. նախատեսվում է հատկացնել 760.0 մլն դրամ:

**«Հեռահաղորդակցության և կապի կանոնակարգման ծառայություններ»** ծրագրով «Հեռահաղորդակցության հանրապետական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի պահպանման համար 2012թ. նախատեսվում է հատկացնել 376.6 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011թ. հաստատված պետական բյուջեի 400.86 մլն դրամի դիմաց: Ծրագրի նպատակն է ապահովել Հայաստանի Հանրապետությունում հեռահաղորդակցության և կապի ծառայությունների որակի կանոնակարգումն ու բարելավումը: Ծախսերի ՀՀ 2011թ. պետական բյուջեի համեմատ փոփոխությունը պայմանավորված է ընկերության եկամուտների և ծախսերի նախահաշվով նախատեսված որոշակի ծախսերի գծով 28.1 մլն դրամ նվազեցմամբ և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ (3.8 մլն դրամ):

**«Տրանսպորտային փոխադրումներ» ՊՈԱԿ-ին** կանոնադրական խնդիրների իրագործման նպատակով 2012 թվականին կհատկացվի 29.3 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011թ. հաստատված պետական բյուջեի 41.5 մլն դրամի դիմաց: ՀՀ 2011թ. պետական բյուջեի համեմատ ծախսերի փոփոխությունը պայմանավորված է ՀՀ կառավարության 31.03.2011թ. N 350-Ն որոշմամբ ՊՈԱԿ-ին վերապահված գործառույթների փոփոխությամբ, որի արդյունքում ծախսերը նվազել են 12.4 մլն դրամով, իսկ պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխության արդյունքում ծախսերն ավելացել են 0.2 մլն դրամով:

**«Հարավկովկասյան երկաթուղի» ՓԲԸ-ին** երկաթուղով ուղևորափոխադրումներից առաջացած վնասի փոխհատուցման նպատակով նախատեսվում է 2012թ. վճարել 155.0 մլն դրամի սուբսիդիա: Սուբսիդիայի գումարը ՀՀ 2011թ. պետական բյուջեի համեմատությամբ նվազել է 12 մլն դրամով՝ Կոնցեսիոն պայմանագրի դրույթներին համապատասխան:

**«ՀՀ համայնքային բյուջեներին նպատակային հատկացումների, սուբվենցիաների տրամադրում»** ծրագրով 2012թ. նախատեսվում է հատկացնել 5293.5 մլն դրամ, որից.

- Երևան քաղաքի փողոցների ընթացիկ նորոգման և ճաքալցման աշխատանքների ֆինանսավորմանը - 3284.0 մլն դրամ,

- Երևան քաղաքի արտաքին լուսավորության ցանցի շահագործման և պահպանման աշխատանքների ֆինանսավորմանը -1696.0 մլն դրամ,

- «Երևանի էլեկտրատրանսպորտ» փակ բաժնետիրական ընկերությանը նվազագույն շահավետ գնից ցածր գնով ծառայությունների մատուցման արդյունքում կրած վնասի փոխհատուցման նպատակով - 313.5 մլն դրամ:

**«Երևանի մետրոպոլիտենի աշխատանքների կազմակերպման բնագավառում պետության կողմից համայնքի ղեկավարին պատվիրակված լիազորությունների իրականացման ֆինանսավորում»** ծրագրով 2012թ. նախատեսվում է հատկացնել 1406.7.0 մլն դրամ, որից.

- 1350.0 մլն դրամը՝ «Երևանի մետրոպոլիտեն» փակ բաժնետիրական ընկերության կողմից նվազագույն շահավետ գնից ցածր գնով ծառայությունների մատուցման արդյունքում ընկերության կրած վնասի փոխհատուցման նպատակով: Սուբսիդավորման գումարը ՀՀ 2011թ.

պետական բյուջեի համեմատությամբ նվազել է 495.0 մլն դրամով՝ պայմանավորված 2011թ. հուլիսի 1-ից ուղևորափոխադրման սակագնի բարձրացման հետ:

- 56.7 մլն դրամը՝ Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի և Եվրոպական ներդրումային բանկի նկատմամբ ունեցած վարկային պարտավորությունների տոկոսների մարման համար:

ՀՀ կառավարության և Ռուսաստանի Ղազնության կառավարության միջև կնքված համաձայնագրերի համաձայն ՀՀ-ում տեղակայված Ռուսաստանի Ղազնության զորամիավորումների հասցեով ՀՀ տարածքում երկաթուղով իրականացվող միջպետական ռազմական փոխադրումների, ՀՀ երկաթուղային կայարաններում կատարվող սպասարկումների ու մատուցվող ծառայությունների ծախսերն այդ սպասարկումները կատարող և ծառայությունները մատուցող կազմակերպություններին փոխհատուցելու նպատակով 2012թ. նախատեսվում է հատկացնել 13.7 մլն դրամ:

ՀՀ կառավարության և Ռուսաստանի Ղազնության կառավարության միջև կնքված համաձայնագրերի համաձայն ՀՀ-ում տեղակայված Ռուսաստանի Ղազնության զորամիավորումների հասցեով ռազմական փոխադրումներ իրականացնող օդանավերի՝ ՀՀ օդանավակայաններում իրականացվող սպասարկումների ու մատուցվող ծառայությունների ծախսերն այդ սպասարկումներն իրականացնող և ծառայությունները մատուցող կազմակերպություններին փոխհատուցելու նպատակով 2012թ. նախատեսվում է հատկացնել 121.0 մլն դրամ:

Մարդասիրական բեռներ փոխադրող օտարերկրյա օդանավերի անբոմավիզացիոն սպասարկման, թռիչք-վայրէջքի, օդանավերի կանգառի և վերգետնյա սպասարկումների ու մատուցված ծառայությունների փոխհատուցման նպատակով 2012թ. նախատեսվում է հատկացնել 10.0 մլն դրամ: Նախատեսված գումարը ՀՀ 2011թ. պետական բյուջեի համեմատությամբ նվազել է 11 մլն դրամով՝ ելնելով փաստացի ցուցանիշներից:

Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով նախատեսվել է 4 000.0 մլն դրամ՝ «Պետական նշանակության ավտոձանապարհների հիմնանորոգում» և «Տրանսպորտային օբյեկտների հիմնանորոգում» ծրագրերով: Այս ուղղությամբ ծրագրավորվել է իրականացնել ՀՀ Նախագահի հանձնարարականներով նախատեսված աշխատանքներ՝ ինչպես նաև ֆինանսավորել ՀՀ կառավարության 20.05.2011թ. N 765-Ա որոշմամբ նախատեսված հրատապ հիմնանորոգում պահանջող և 2011 թվականից փոխանցիկ (շարունակական) ձանապարհահատվածների ու տրանսպորտային օբյեկտների գծով շինվերանորոգման աշխատանքները, որոնք ՀՀ կառավարության 14.07.2011թ. N 975-Ն և 25.08.2011թ. N 1244-Ն որոշումների համաձայն իրականացվելու և ընդունվելու են 2011 թվականին՝ իսկ կատարված աշխատանքների դիմաց վճարումները պետք է նախատեսվեն ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեով:

**«Պետական նշանակության ավտոձանապարհների հիմնանորոգում»** ծրագրի իրականացման համար ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվում է հատկացնել 3,845.6 մլն դրամ: Նշված գումարի շրջանակներում նախատեսվում է իրականացնել աշխատանքներ՝ թվով 26 ձանապարհահատվածներում՝ որից 15-ում՝ 56.1 կմ

ճանապարհների վերանորոգման աշխատանքները իսկ 11-ում՝ հենապատերի սողանքային հատվածների և այլ վերականգնման աշխատանքներ:

«Տրանսպորտային օբյեկտների հիմնանորոգում» ծրագրի իրականացման համար նախատեսվում է հատկացնել 154.4 մլն դրամ: Նախատեսված գումարի շրջանակներում իրականացվելու են մարզային նշանակության ճանապարհներին գտնվող 6 տրանսպորտային օբյեկտների վերանորոգման աշխատանքներ:

Այս ոլորտում 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսված ծախսերի համեմատությունը՝ ՀՀ 2010թ. բյուջետային տարվա փաստացի, ինչպես նաև ՀՀ 2011թ. հաստատված պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 7 աղյուսակում:

Բացի այդ, տրանսպորտի ոլորտում 2012 թվականին նախատեսվում է շարունակել և իրականացնել նաև հետևյալ նպատակային վարկային ծրագրերը.

**1. Գյուղական ճանապարհների վերականգնման ծրագիր (Ասիական զարգացման բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է կենսական նշանակություն գյուղական ճանապարհների վերականգնումը, որոնք հիմնական մայրուղիները կապում են մարզկենտրոնների հետ:

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականին նախատեսված իրականացնել միայն ծրագրի աուդիտը:

**2. Կենսական նշանակության ճանապարհների բարելավման երկրորդ լրացուցիչ ծրագիր (Համաշխարհային բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է բարելավել կենսական նշանակության ճանապարհային ցանցի ընտրված հատվածները և ստեղծել ճանապարհաշինարարության ոլորտում ժամականավոր զբաղվածություն:

2012 թվականին նախատեսվում է իրականացնել 2011 թվականին չիրականացված շուրջ 102 կմ երկարությամբ ճանապարհների վերականգնման աշխատանքներ և խորհրդատվական պայմանագրերի դիմաց վճարումներ:

Նախատեսվում է նաև ճանապարհների վերանորոգման տեխնիկական հսկողության, ճանապարհների հեղինակային հսկողության, ինչպես նաև ծրագրի իրականացման ծախսեր՝ ներառյալ ծրագրի աուդիտը:

**3. Հյուսիս-հարավ տրանսպորտային միջանցքի զարգացման ծրագիր (Ասիական զարգացման բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է Երևան-Աշտարակ չորս շերտանի ճանապարհի մոտ 18.4 կմ հատվածի վերակառուցումը և անվտանգության բարձրացումը, վերահսկողության վերաբերյալ խորհրդատվությունը, ինչպես նաև տրանսպորտային ոլորտի ռազմավարության ներքո ճանապարհային ենթասեկտորային ծրագրին օժանդակության տարամադրումը:

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականին նախատեսվում են իրականացնել հետևյալ աշխատանքները.

ա) Երևան-Աշտարակ 11.4 կմ երկաթուղային հատվածի վերակառուցում, ասֆալտե ծածկի ապամոնտաժում, բետոնե ծածկի տեղադրում, հիմնական հատվածներում և ուղեանցերում լուսավորության բարելավում,

բ) Երևան-Արարատ 37.9 կմ երկաթուղային հատվածի ճանապարհային անվտանգության բարձրացում, բետոնե շերտի տեղադրում, ջրահեռացման համակարգի կառուցում, երթևեկության անվտանգության բարելավում, երթևեկության և ուղղությունների նշանների տեղադրում, հիմնական հատվածներում և ուղեանցերում լուսավորության բարելավում,

գ) Արտաշատ-Արարատ հատվածում երթևեկության անվտանգության բարելավման աշխատանքներ՝ գծանշումներ և ճանապարհային նշանների և ուղղությունների ցուցանակների տեղադրում:

#### **4. Հյուսիս-հարավ տրանսպորտային միջանցքի զարգացման ծրագիր 2-րդ տրանշ (Ասիական զարգացման բանկ)**

Ծրագրի նպատակն է Աշտարակ-Թալին 41.9 կմ հատվածի վերակառուցումը և ներկայումս երկշարք ճանապարհի լայնացումը մինչև քառաշարք ճանապարհի:

Ծրագրի շրջանակներում 2012 թվականին նախատեսվում են իրականացնել հետևյալ աշխատանքները.

ա) Ներկայումս երկշարք ճանապարհի լայնացումը մինչև քառաշարք ճանապարհի,

բ) Ընդհանուր առումով 9 փոխհատումների վերակառուցում, որոնցից 3-ը վերգետնյա անցումներ են, իսկ 6-ը՝ ստորգետնյա,

գ) Ընդհանուր քանակով 15 T-աձև հատումների կառուցում՝ տեղական ճանապարհների համայնքների հետ կապ ապահովելու նպատակով,

դ) 17 գյուղատնտեսական բետոնյա անցումների ուժեղացում, որոնցից 9-ը տեխնիկայի, իսկ 8-ը անցորդների համար, ինչպես նաև 121 ջրահեռացման և ջրամատակարարման համար:

Ծրագրի շրջանակներում իրականացվելու են նաև ներդրումային ծրագրի շրջանակներում ֆինանսավորվող հետագա ծրագրերի մանրամասն նախագծերի ուսումնասիրություններ, շինարարության վերահսկողություն, գնումների և կարողությունների հզորացում:

#### **5. Երևանի մետրոպոլիտենի վերականգնման ծրագրեր (Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկ, Եվրոպական ներդրումային բանկ)**

Ծրագրերի նպատակն է վերականգնել և բարելավել Երևանի մետրոպոլիտենի ենթակառուցվածքները:

2012 թվականին նշված վարկային ծրագրերի շրջանակներում նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները՝

ա) ուղևորների սպասարկման բարձր որակի ապահովում,

բ) մետրոպոլիտենի գծերի, կայարանների, շենքերի, կառույցների, էլեկտրամատակարարման և կապի համակարգերի, շարժակազմեր և տեխնոլոգիական սարքավորումների անխափան շահագործում,

զ) մետրոպոլիտենի օբյեկտներում սանիտարատեխնիկական վիճակի և աղտոտումից շրջակա միջավայրի պահպանության ապահովում,

դ) երթևեկության ավտոմատ կառավարման համակարգի ներդրում, էլեկտրամատակարարման հուսալիության բարձրացում, թունելային ջրատարի նորոգում, շարժասանդուղքների նորոգում:

**6. Քաղաքային ենթակառուցվածքների և քաղաքի կայուն զարգացման ներդրումային ծրագիր (Ասիական զարգացման բանկ, Տրանշ 1)**

Ծրագրի նպատակն է բարելավել Երևանի քաղաքային տրանսպորտի ենթակառուցվածքը և ծառայությունները:

2012 թվականին նշված վարկային ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները՝

ա) Արգավանդի մայրուղի-Շիրակ փող. և Արտաշատի մայրուղի- Շիրակ փող. –Թամանցիներ- ճանապարհահատվածի բարելավում,

բ) Տրանշ 2-ի նախապատրաստական աշխատանքների իրականացում:

Նախատեսվում է նաև իրականացնել ծրագրի կառավարման և կարողությունների զարգացման, մանրամասն նախագծման և շինարարության վերահսկման, շրջակա միջավայրի ազդեցության գնահատման և վերահսկման և այլ խորհրդատվական աշխատանքներ:

**Բնապահպանության ոլորտում** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով (առանց նպատակային վարկային և դրամաշնորհային ծրագրերի շրջանակներում ստացվող միջոցների և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի) նախատեսվել է հատկացնել 881.5 մլն. դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 887.9 մլն. դրամի դիմաց:

Փոփոխությունը պայմանավորված է «Սևանա լճի շրջակայքում նոր անտառաշերտի հիմնման ծառայություններ» ծրագրի ավարտմամբ (15.0 մլն դրամ), «Բնապահպանական ծրագրերի մշակման և իրականացման ծառայություններ» ՊՈԱԿ-ի վերակազմակերպման արդյունքում ծրագրերի իրականացման գրասենյակի ստեղծմամբ (31.1 մլն դրամ) և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ (16.67 մլն դրամ):

«Թափոնների ուսումնասիրության ծառայություններ» ծրագրի համար նախատեսվել է 11.91 մլն. դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 10.3 մլն. դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ և կայուն օրգանական աղտոտիչների անալիտիկ լաբորատորիայի ստեղծման հետ կապված լրացուցիչ ծախսերի նախատեսմամբ:

Ծրագրով իրականացվելու է շրջակա միջավայրի օբյեկտներում /օդ, հող, ջուր/ և կենսամիջավայրում կայուն օրգանական աղտոտիչների (ԿՕԱ) պարունակության անալիտիկ հետազոտություններ և փաստացի մակարդակների ուսումնասիրում, որոնք նախատեսված են ՀՀ բնապահպանության նախարարության և ՄԱԿ-ի արդյունաբերության զարգացման

կազմակերպության /UNIDO/ կողմից համատեղ իրականացվող, ինչպես նաև Կենտրոնական և Արևելյան Եվրոպայի երկրներում ԿՕԱ-ների Գլոբալ մոնիթորինգի ծրագրով, որին մասնակցում է նաև Հայաստանի Հանրապետությունը:

**«Հանրապետության ջրային օբյեկտների և օդային ավազանի աղտոտվածության վիճակի մոնիտորինգի իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է 114.34 մլն. դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 112.3 մլն. դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է իրականացնել օդային ավազանի աղտոտման մոնիտորինգային դիտարկումներ: Մակերևութային ջրերի մոնիտորինգային աշխատանքներն իրականացվելու են հանրապետության 39 գետերի, Ախուրյանի, Արփի լճի, Ապարանի, Ազատի, Կեչուտի ջրամբարների, Երևանյան լճի և Սևանա լճի 130 դիտակետում:

**«Ձկան պաշարների համալրում»** ծրագրի համար նախատեսվել է 60.0 մլն. դրամ, որի հաշվին կիրականացվեն Հայաստանի հազվագյուտ և անհետացող ձկնատեսակների արհեստական վերարտադրությունը և դրանց մանրածկերի վերադարձը Սևանա լիճ:

**«Սևանա լճի ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրում»** ծրագրի համար նախատեսվել է 125.4 մլն. դրամ, որի շրջանակներում նախատեսվում է 201 հա ջրածածկ անտառտնկարկների մաքրում:

**«Սևանա լճում և նրա ջրհավաք ավազանում ձկան և խեցգետնի պաշարների հաշվառման ծառայություններ»** ծրագրի համար նախատեսվել է 7.5 մլն. դրամ: Հատկացվող գումարի շրջանակներում իրականացվելու է Սևանա լճի ջրահավաք ավազանի կենդանական ռեսուրսների (ձկան և խեցգետնի) պաշարների հաշվառման աշխատանքներ, այդ թվում՝ ներկա վիճակի, տարածական տեղաբաշխման, կենսաբանական և էկոլոգիական հատկանիշների բացահայտում:

**Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների գործունեության ապահովմանն ուղղված** ծրագրերի համար նախատեսվել է 519.78 մլն. դրամ՝ ՀՀ 2011թ. պետական բյուջեով նախատեսված 491.1 մլն. դրամի դիմաց, որը պայմանավորված է «Զիկատար» պետական արգելավայրի համար 15.24 մլն. դրամի նախատեսմամբ և պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ: Վերոգրյալ հատկացումների շրջանակներում «Սևան», «Դիլիջան», «Արևիկ» և «Արփի լիճ» ազգային պարկերում, «Խոսրովի անտառ» և «Շիկահող» պետական արգելոցներում, «Սոսու», «Զանգեզուր» և «Զիկատար» արգելավայրերում, ինչպես նաև «Արգելոցապարկային համալիր» ՊՈԱԿ-ի տնօրինության ներքո գտնվող բնության հատուկ պահպանվող տարածքներում կատարվելու են բնական էկոհամակարգերի, լանդշաֆտային ու կենսաբանական բազմազանության, գենոֆոնդի, բնության ժառանգության գիտական ուսումնասիրության, պահպանության, վերականգնման, վերարտադրության, հաշվառման, գույքագրման դիտանցի ապահովումը, ինչպես նաև տնկարկների պահպանության և պաշտպանության իրականացումը:



**«Բնապահպանական ոլորտի գծով վերլուծական-տեղեկատվական ծառայությունների իրականացում»** ծրագրի համար նախատեսվել է 17.33 մլն. դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 17.0 մլն. դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Հատկացվող գումարի շրջանակներում իրականացվելու է՝

- հանրապետությունում շրջակա միջավայրի և բնական ռեսուրսների առանձին բաղադրիչների մասին տվյալների հավաքագրման ու վերլուծության հիման վրա համապատասխան համակարգչային շտեմարանների (բազա) ստեղծումը և վարումը,

- Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով պետական մարմիններին, հասարակական կազմակերպություններին ու հասարակությանն այդ շտեմարաններում պարունակվող տեղեկությունների տրամադրումը,

- շրջակա միջավայրի մասին տեղեկատվության փոխանակման նպատակով արտաքին տեղեկատվական ցանցերի հետ փոխգործակցության կազմակերպումը,

- համակարգչային ծրագրային միջոցների ձեռքբերումը, մշակումը, տեղայնացումը, ներդաշնակեցումն ու ներդրումը, էկոլոգիական գրականության, ուսումնական ձեռնարկների, պարբերականների, տեղեկագրերի, ժողովածուների և տեղեկատվական նյութերի հրատարակումը և տեղեկատվության տարբեր տեսակի կրիչների միջոցով տարածումը:

**«ՀՀ տարածքի ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի հիդրոերկրաբանական մոնիտորինգի վարում»** ծրագրի իրականացման նպատակով նախատեսվել է 18.44 մլն. դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 18.1 մլն. դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Հատկացումների շրջանակում իրականացվելու է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի ստորերկրյա քաղցրահամ ջրերի հիդրոերկրաբանական մոնիտորինգի վարում (այդ թվում՝ ռեժիմային դիտարկումներ, ջրի մակարդակի, ծախսի, ջերմաստիճանի չափում, ջրի նմուշառում և քիմիական անալիզների կատարում):

**«Կովկասի տարածաշրջանային բնապահպանական կենտրոնի հայաստանյան մասնաճյուղի գրասենյակի պահպանման»** ծախսերի (այդ թվում գրասենյակի վարձակալման և կոմունալ ծախսեր) համար նախատեսվել է 6.8 մլն դրամ, որի համար իրավական հիմք է ծառայում ՀՀ Նախագահի 2009 թվականի մայիսի 6-ի ՆԿ-68-Ա կարգադրությամբ հաստատված Եվրոպական հարևանության քաղաքականության Հայաստանի Հանրապետություն-Եվրոպական միություն գործողությունների ծրագրի կատարումն ապահովող 2009-2011 թվականների միջոցառումների ցանկը (7.Ա.7. միջոցառում):

Այս ոլորտում ՀՀ 2012թ. պետական բյուջեի նախագծով նախատեսված բյուջետային ծախսերի համեմատությունը 2010թ. բյուջետային տարվա փաստացի և ՀՀ 2011թ. հաստատված պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 8 աղյուսակում (առանց վարկային ծրագրի և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի):

**Հիդրոոդերևութաբանության ոլորտում** հիդրոոդերևութաբանական ծառայությունների իրականացման համար նախատեսվել է 549.0 մլն դրամ՝ ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով նախատեսված 533.6 մլն. դրամի դիմաց: Ավելացումը պայմանավորված է պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարների մասին օրենսդրության փոփոխությամբ:

Նախատեսված գումարի հաշվին իրականացվելու է ՀՀ պետական իշխանության մարմիններին, ազգաբնակչությանը, տնտեսության տարբեր ճյուղերին հիդրոոդերևութաբանական փաստացի պայմանների և դրանց սպասվող փոփոխությունների, կլիմայի ներկա և հետագա վիճակի վերաբերյալ տեղեկատվության ապահովումը:

Այս ոլորտում ՀՀ 2012թ. պետական բյուջեի նախագծով նախատեսված բյուջետային ծախսերի համեմատությունը 2010թ. բյուջետային տարվա փաստացի և ՀՀ 2011թ. հաստատված պետական բյուջեի համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 8-ա աղյուսակում (առանց վարկային ծրագրի և պետական կառավարման ապարատի պահպանման ծախսերի):

**Քաղաքաշինության ոլորտում** ներկայացված են 2012 թվականի համար նախատեսված կապիտալ շինարարության, շինվերանորոգման աշխատանքների ՀՀ հանրակրթական դպրոցների, մարզադպրոցների հիմնանորոգման, շինարարության և բարելավման, բնակարանային ապահովման, մշակութային օբյեկտների հիմնանորոգման և վերականգնման ծրագրեր:

Այս ոլորտում 2012 թվականի հատկացումները նախատեսվել են՝ հիմնվելով «Քաղաքաշինության մասին» ՀՀ օրենքի, ՀՀ 2012-2014 թթ պետական միջնաժամկետ ծախսային ծրագրի, այլ համապատասխան օրենսդրական և իրավական ակտերի վրա:

Շինարարության բնագավառում 2012 թվականի ընթացքում կարևորվում է կրթական, մարզական և մշակութային օբյեկտների կառուցման, հիմնանորոգման և վերակառուցման աշխատանքների շարունակական բնույթի ապահովումը, ինչը կնպաստի կրթական համալիրի վերազինմանը, ուսման, մշակութային, մարզական կյանքի և անհրաժեշտ ծառայությունների մատուցման մակարդակի էական բարձրացմանը: Գոյություն ունեցող պարտավորությունների շրջանակներում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների համար բնակարանային ապահովման ծրագրերը 2012 թվականի ընթացքում ևս կկրեն շարունակական բնույթ, ապահովվելով աղետի գոտում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների համար բնակարանային շինարարությունը:

ՀՀ կառավարության ստանձնած պարտավորություններն ապահովվելու համար քաղաքաշինության բնագավառի 2012 թվականի համար քաղաքականության հիմնական ուղղություններն են՝

- (i) Կրթական հաստատությունների հիմնանորոգման և բարելավման ծրագրերի իրականացումը,
- (ii) Մշակութային օբյեկտների հիմնանորոգման ու բարելավման ծրագրերի իրականացումը,

- (iii) Երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային ապահովումը,
- (iv) Ջոհված (մահացած) և առաջին, երկրորդ և երրորդ կարգի հաշմանդամ զինծառայողների անօթևան ընտանիքներին բնակարանով ապահովումը և բնակարանային պայմանների բարելավումը,
- (v) Անավարտ շինարարության բնակչինարարական կոոպերատիվների փայատերերի ներդրված միջոցների դիմաց պետական օգնության տրամադրումը:

2012 թվականին այս բնագավառի գծով նախատեսվում է 13.4 մլրդ դրամի ծախսեր՝ 2011 թվականի համար հաստատված 38.0 մլրդ դրամի դիմաց: Հատկացվող միջոցների հաշվին նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ ծրագրերը.

1. Կրթական հաստատությունների օբյեկտների հիմնանորոգման և բարելավման համար նախատեսվել է 7,709.2 մլն դրամ՝ 2011 թվականի համար հաստատված 8,936.2 մլն դրամի դիմաց: Հատկացումները կրկին կնպատակաուղղվեն հանրակրթական և ավագ դպրոցների, միջին մասնագիտական կրթության օբյեկտների և մարզադպրոցների շենքերի ամբողջական հիմնանորոգման և կառուցման աշխատանքներին: Նվազումը պայմանավորված է 2011 թվականին ավագ և հատուկ դպրոցների հիմնանորոգման համար լրացուցիչ նախատեսված 1.2 մլրդ դրամի աշխատանքների ավարտմամբ:

2. Մշակութային հաստատությունների բարելավման գծով նախատեսվել է 631.0 մլն դրամ՝ 2011 թվականի համար հաստատված 1,140.0 մլն դրամի դիմաց: Հատկացումները կնպատակաուղղվեն 3 մշակութային կենտրոնների շենքերի ամբողջական հիմնանորոգմանն ու կառուցմանը:

3. «Հուշարձանների վերանորոգում և վերականգնում» ծրագրի գծով նախատեսվել է 215.0 մլն դրամ՝ 2011 թվականի համար հաստատված ցուցանիշի չափով:

4. Բնակարանային ապահովման և շինարարության նպատակով նախատեսվել է 4,531.9 մլն դրամի ծախս՝ 2011 թվականի համար հաստատված 26,692.1 մլն դրամի դիմաց: Ծախսերի նվազումը պայմանավորված է այն հանգամանքով, որ 2012 թվականին երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային ապահովման խնդիրները նախատեսվում է լուծել բնակարանների գնման վկայագրերի տրամադրման միջոցով: Նշված ծախսերը նախատեսվում է ուղղել հետևյալ ուղղություններով.

4.1) Երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային ապահովման նպատակով՝ 4,031.9 մլն դրամ, որից՝

- «Երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների համար բնակարանային շինարարություն» ծրագրի շրջանակներում ՀՀ Շիրակի մարզի ք. Մարալիկի թվով 9 կիսակառույց շենքերի շինարարական աշխատանքների իրականացման համար՝ 250.0 մլն դրամ,

- «Երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային ապահովում ՌԴ-ի կողմից 2009թ-ին ՀՀ-ին տրամադրված պետական վարկի միջոցների հաշվին» ծրագրի շրջանակներում ՀՀ Արագածոտնի մարզի Ծաղկահովտի թիվ 5

բազմաբնակարան շենքի վերականգնման աշխատանքների ավարտման համար՝ 324.0 մլն դրամ և բնակարանների գնման վկայագրերի տրամադրման միջոցով երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած ընտանիքների բնակարանային ապահովման նպատակով՝ 3,457.9 մլն դրամ:

«Աղետի գոտու բնակավայրերում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած անձանց բնակարանային ապահովում՝ բնակարանների գնման վկայագրերի տրամադրման միջոցով» ծրագիրն ուղղված է ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հունիսի 12-ի N 23 արձանագրային որոշմամբ հավանության արժանացած հայեցակարգով աղետի գոտու բնակավայրերում երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած, սահմանված կարգով հաշվառված ընտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծմանը:

Նշված հայեցակարգով երկրաշարժի հետևանքով անօթևան մնացած և հաշվառված 6965 ընտանիքների բնակարանային խնդիրների լուծման նկատմամբ ձևավորված պարտավորությունների կատարմանն ուղղված ծրագիրը մեկնարկել է 2008 թվականից և ՀՀ 2008-2010 թվականների պետական բյուջեներով նախատեսված հատկացումների հաշվին լուծվել են 1627 ընտանիքների բնակարանային խնդիրները, որոնցից՝

- 61 ընտանիքներինը՝ Վանաձոր և Դիլիջան քաղաքներում, ինչպես նաև ՀՀ Շիրակի ու Լոռու մարզերի 10-ից պակաս անօթևան ընտանիքներ ունեցող գյուղական համայնքներում 2008-2009 թվականներին իրականացված ԲԳՎ ծրագրի շրջանակներում:

- 1566 ընտանիքներինը՝ Գյումրի, Ստեփանավան և Սպիտակ քաղաքներում, ինչպես նաև ՀՀ Լոռու մարզի 10 և ավել անօթևան ընտանիքներ ունեցող գյուղական համայնքներում 2009-2010 թվականներին իրականացված բնակարանային շինարարության ծրագրի շրջանակներում: Ընդ որում, ՀՀ Լոռու մարզի գյուղական համայնքներում իրականացված ծրագրի շահառու են հանդիսացել 2, 3, 4 և 5-սենյականոց բնակելի տուն ստանալու համար հաշվառված ընտանիքները:

Դրա հետ մեկտեղ, ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի՝ աղետի գոտում անօթևան մնացած ընտանիքներին բնակարաններով ապահովելու նպատակով ՌԴ վարկային միջոցների հաշվին անշարժ գույքի ձեռքբերում ծրագրով նախատեսված միջոցների սահմաններում ընթացք է ստացել 3265 բնակարանների (բնակելի տների) շինարարությունը, որոնցից 2011 թվականին նախատեսվում է ավարտել 2010 թվականին շինարարական աշխատանքները սկսած 2131 բնակարանների (բնակելի տների) շինարարությունը: Մնացած 1134 բնակելի տների շինարարական աշխատանքները կավարտվեն 2012 թվականին:

Բացի այդ 345 ընտանիքներ չեն հանդիսանում ծրագրի շահառու՝ ծրագրի չափանիշներին չհամապատասխանելու պատճառաբանությամբ և մահվան կապակցությամբ: Արդյունքում դեռ լուծման կարիք ունեն 1728 ընտանիքների բնակարանային խնդիրները (Գյումրի և Վանաձոր քաղաքներում, Ախուրյան համայնքում, ինչպես նաև ՀՀ Շիրակի, Լոռու և Արագածոտնի մարզերի բնակավայրերում 10-ից պակաս անօթևան մնացած հաշվառված ընտանիքներ):

4.2) Ջոհված (մահացած) և առաջին, երկրորդ և երրորդ կարգի հաշմանդամ զինծառայողների անօթևան ընտանիքներին բնակարանով ապահովման և բնակարանային

պայմանների բարելավման նպատակով՝ 500.0 մլն դրամ, որը ծրագրավորվել է 2011 թվականի հաստատված ցուցանիշի չափով: Այս ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է լուծել 39 անօթևան ընտանիքների բնակարանով ապահովման խնդիրները:

5. «Անավարտ շինարարության բնակշինարարական կոռպերատիվների փայտերերի ներդրված միջոցների դիմաց պետական օգնություն» ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է տրամադրել 200.0 մլն դրամի օգնություն:

Այս ոլորտում 2012 թվականի բյուջետային ծախսերի համեմատությունը՝ 2010 թվականի բյուջետային տարվա փաստացի և 2011 թվականի բյուջետային տարվա համար հաստատված համապատասխան ցուցանիշների հետ արտացոլված է սույն բացատրագրի N 9 աղյուսակում:

**Պաշտպանության բնագավառի** ծախսերը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվել են **153,014.8 մլն դրամի** չափով, որից ռազմական կարիքների բավարարմանը՝ **148,254.7 մլն դրամ**:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով պաշտպանության բնագավառի այլ ծախսերը հաշվարկվել են **4,760.1 մլն դրամ**, որից՝

ա) «Պաշտպանության բնագավառի այլ ծախսեր» ծրագրով՝ **4,609.6 մլն դրամ**,

բ) «Հումանիտար ակննազերծման և փորձագիտական ծառայությունների կազմակերպում» ծրագրով՝ **94.5 մլն դրամ**,

գ) զորակոչիկներին վարորդական իրավունքի վկայականների տրման և քննությունների ընդունման ծախսեր, որի գումարը կազմում է՝ **56.0 մլն դրամ**: Նշված գումարի հաշվարկը կատարվել է 2000 զինվորների հաշվով:

**Հասարակական կարգի պահպանության համակարգի** ծախսերի ֆինանսավորմանը 2012 թվականի պետական բյուջեից նախատեսվում է ուղղել **48,527.8 մլն դրամ**: Նշված ծախսերը ներառում են ՀՀ ոստիկանության, ազգային անվտանգության ծառայության, պետական պահպանության ծառայության, Հայաստանի փրկարար ծառայության և քրեակատարողական համակարգի ծախսերը: Մասնավորապես՝

**ա) ՀՀ Ոստիկանության** 2012 թվականի պահպանման ծախսերը նախատեսվել են **24,096.1 մլն դրամի** չափով, որն ամբողջությամբ ուղղվելու է ընթացիկ ծախսերի ֆինանսավորմանը: ՀՀ Ոստիկանության 2012 թվականի պահպանման ծախսերը 2011 թվականի հաստատված բյուջեի նկատմամբ աճել են **430.8 մլն դրամով**: ՀՀ Ոստիկանության 2012 թվականի պահպանման ծախսերի կառուցվածքը հետևյալն է.

**Աշխատողների աշխատավարձեր և հավելավճարները** 2012 թվականին ծրագրավորվել են **16,907.4 մլն դրամի** չափով, որը 2011 թվականի պետական բյուջեի նկատմամբ աճել է **288.1 մլն դրամով**, որը պայմանավորված է 2012 թվականին ժամկետային զինծառայողների փոխարեն պայմանագրային զինծառայողների աշխատավարձերի նախատեսմամբ:

Հաշվարկը կատարվել է «Ջինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին, ՀՀ վարչապետի 1999 թվականի ապրիլի 16-ի N 226, ՀՀ կառավարության 2005 թվականի հոկտեմբերի 13-ի N 1837-Ն, ՀՀ կառավարության 2007 թվականի դեկտեմբերի 13-ի N 1554-Ն, ՀՀ կառավարության 2007

թվականի նոյեմբերի 15-ի N 1354-Ն և ՀՀ կառավարության 2011 թվականի ապրիլի 21-ի N 469-Ն որոշումներին համապատասխան:

**Այլ վարձատրությունները** հաշվարկվել են **1,158.2 մլն դրամի** չափով, որն ուղղվելու է ՀՀ ոստիկանության համակարգի սպաների և ենթասպաների պարենի փոխհատուցմանը և ՀՀ ոստիկանության համակարգի զինծառայողներին համազգեստի դիմաց դրամական փոխհատուցմանը:

Հաշվարկը կատարվել է ՀՀ կառավարության 2003 թվականի օգոստոսի 21-ի N 1141-Ն որոշմանը համապատասխան:

**Սոցիալական ապահովության վճարները** հաշվարկվել են **456.5 մլն դրամի** չափով:

Հաշվարկը կատարվել է «Պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարների մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքին համապատասխան:

**Շարունակական ծախսերը** ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **2,342.3 մլն դրամի** չափով, որն իր մեջ ներառում է էներգետիկ ծառայությունները` **628.4 մլն դրամ**, կոմունալ ծառայությունները` **77.7 մլն դրամ**, կապի ծառայությունները` **401.9 մլն դրամ**, ապահովագրական ծախսերը` **59.8 մլն դրամ**, գույքի և սարքավորումների վարձակալության ծախսերը` **48.7 մլն դրամ**, ինչպես նաև արտագերատեսչական (ՀՀ կառավարության 2004 թվականի սեպտեմբերի 29-ի N 1008-Ն որոշմամբ հաստատված կարևորագույն նշանակության օբյեկտների պահպանության) ծախսերը` **1,125.8 մլն դրամ**: Նշված ծախսերը հաշվարկվել են «Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքի, ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հուլիսի 26-ի N 643-Ն որոշման, ինչպես նաև ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2009 թվականի փետրվարի 27-ի N 65-Ն, N 71-Ն և N 70-Ն որոշումներով սահմանված սակագներին ու նորմաներին համապատասխան:

**Գործուղումների գծով ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **351.0 մլն դրամի** չափով, որից ներքին գործուղումների գծով` **159.0 մլն դրամ**, արտասահմանյան գործուղումների գծով` **190.6 մլն դրամ** և այլ տրանսպորտային ծախսերի (զինծառայողների` ծառայության նոր վայր տեղափոխվելու) գծով` **1.4 մլն դրամի** չափով: Հաշվարկները կատարվել են ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հոկտեմբերի 16-ի N 1243-Ն որոշմամբ սահմանված նորմատիվներին համապատասխան:

**Պայմանագրային ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **122.4 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել վարչական ծառայությունների (մշակութային միջոցառումների անցկացում, թարգմանչական ծառայություններ, թվով 8 ստորաբաժանումներում ձեռքակալված անձանց պահելու վայրերում ահազանգման համակարգերի տեղադրման և այլ վարչական ծառայություններ) ֆինանսավորմանը` **22.1 մլն դրամ**, համակարգչային ծառայությունների (նախատեսվում է մշակել համակարգչային մի շարք ծրագրեր` ուղղված բնակչության պետական ռեգիստրի

ներդրմանը, ԱՐԾԻՎ-2 համակարգի բոլոր բաղադրիչների և տվյալների բազաների ներդրում և այլն) ֆինանսավորմանը՝ **15.8 մլն դրամ**, տեղեկատվական ծառայությունների (գրականության, թերթերի և ամսագրերի բաժանորդագրություն, հեռուստաալիքների հեռարձակում, ավտոմատ վերահաղորդչի սպասարկում) ֆինանսավորմանը՝ **8.1 մլն դրամ**, կառավարչական ծառայությունների (արվեստաբանական և մշակութաբանական փորձաքննության ծառայություններ) ֆինանսավորմանը՝ **0.7 մլն դրամ**, կենցաղային և հանրային սննդի ծառայությունների (լվացքատների ծառայություններ) ֆինանսավորմանը՝ **10.5 մլն դրամ**, ներկայացուցչական ծախսերի ֆինանսավորմանը՝ **20.0 մլն դրամ**, ընդհանուր բնույթի այլ ծառայությունների («Երեխայի զարգացման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի, «Արշալույս» առողջարարական ձամբարի պահպանման և հակահիդեհային անվտանգության համակարգի ծախսեր և այլն) ֆինանսավորմանը՝ **44,2 մլն դրամ** և մասնագիտական ծառայությունների ֆինանսավորմանը՝ **1.0 մլն դրամ** («Ոստիկանության համակարգի շենքերի և շինությունների գրանցման ծառայությունների ձեռքբերմանը):

**Ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **36.0 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել.

- **5.0 մլն դրամը**՝ ՀՀ ոստիկանության համակարգի շենքերի և կառույցների ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերի (շինանյութերի ձեռքբերում) ֆինանսավորմանը,

- **31.0 մլն դրամը**՝ մեքենաների և սարքավորումների ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերի (ՀՀ ոստիկանության համակարգի մեքենաների ընթացիկ նորոգում և տեխնիկական սպասարկում, գույքի և այլ սարքավորումների վերանորոգում) ֆինանսավորմանը:

**Նյութերի** գծով ծախսերը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **2,081.8 մլն դրամի** չափով: Նշված գումարից **83.7 մլն դրամը** նախատեսվում է ուղղել գրասենյակային պիտույքների ձեռքբերմանը, **484.6 մլն դրամը**՝ ՀՀ ոստիկանության համակարգի զինծառայողների համազգեստի ձեռքբերմանը, **1,141.0 մլն դրամը**՝ տրանսպորտային նյութերի (բենզինի, դիզելային վառելիքի, յուղերի, ավտոպահեստամասերի) ձեռքբերմանը, **292.9 մլն դրամը**՝ կենցաղային և հանրային սննդի նյութերի (որից **271.6 մլն դրամը**՝ ՀՀ ոստիկանության համակարգի զինծառայողների սննդամթերքի, **11.6 մլն դրամը**՝ հիգիենիկ նյութերի և **9.8 մլն դրամը**՝ կենցաղային ապրանքների) ձեռքբերմանը, և **79.5 մլն դրամը**՝ հատուկ նպատակային այլ նյութերի՝ փորձաքննության հետ կապված անհրաժեշտ նյութերի, մեդալների ու կրծքանշանների, ամանորի տոնի կապակցությամբ նվերների և այլ ապրանքների ձեռքբերմանը:

**Ղրամաշնորհները** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **15.8 մլն դրամ**, որից **14.9 մլն դրամը** նախատեսվում է ուղղել «Դինամո» մարզական հասարակական կազմակերպությանը, իսկ **0.9 մլն դրամը**՝ օտարերկրյա պետությունների և միջազգային կազմակերպությունների մարզական միջազգային առաջնություններին մասնակցության համար անդամավճարների գծով ծախսերի ֆինանսավորմանը:

**Սոցիալական նպաստները** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **453.7 մլն դրամի** չափով, որից.

- **12.5 մլն դրամ** - ՀՀ կառավարության 2000 թվականի նոյեմբերի 27-ի N 778 որոշման համաձայն՝ հաշմանդամ զինծառայողների և զոհված զինծառայողների ընտանիքի անդամներին նյութական օգնություն վճարելու համար:

- **11.0 մլն դրամ** - ՀՀ կառավարության 2001 թվականի հունիսի 20-ի N 553 որոշման համաձայն՝ 68 հատ առողջարանային բուժման ուղեգրի ձեռքբերմանը, որից 62-ը՝ ՀՀ Ոստիկանության ծառայողների, իսկ 6-ը՝ Հայրենական Մեծ պատերազմին մասնակցած հաշմանդամների համար:

- **430.2 մլն դրամ** - ՀՀ ոստիկանության համակարգի ծառայողների առողջության, տարիքային ժամկետը լրանալու, հաստիքների կրճատման պատճառով ծառայությունից սահմանված կարգով արձակվելու և կենսաթոշակի անցնելու արձակման նպաստների վճարման, ինչպես նաև ՀՀ Ոստիկանության ծառայողների և նրանց ուղեկցող ընտանիքի անդամների արձակուրդի վայր մեկնելու հետ կապված ճանապարհածախսի փոխհատուցման համար: Հաշվարկները կատարվել են «Զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան: Նշված գումարները 2011 թվականի պետական բյուջեի նկատմամբ աճել են **143.7 մլն դրամով**, որը պայմանավորված է քաղաքացիական հատուկ ծառայության անցման հետևանքով ոստիկանության համակարգի զինծառայողների արձակման նպաստների նախատեսմամբ:

Հարկերի, պարտադիր վճարների և տուրքերի գծով ծախսեր ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **6.1 մլն դրամի** չափով, որից.

- **2.1 մլն դրամ** - ՀՀ ոստիկանության համակարգի շենք-շինությունների և փոխադրամիջոցների գույքահարկի վճարմանը:

- **4.0 մլն դրամ** - ՀՀ ոստիկանության համակարգի տրանսպորտային միջոցների գրանցման, հաշվառման, տեխնիկական անձնագրերի և պետավտոհամարանիշների հատկացման գծով տուրքերի վճարմանը:

Այլ ծախսերը ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **164.6 մլն դրամ**, որն ուղվելու է կենսաթոշակառուների նյութական օգնության, մարզական միջոցառումների անցկացման և այլ ծախսերի ֆինանսավորմանը, ինչպես նաև տարբեր տեսակի ծառայությունների մատուցման ծախսեր:

Բացի այդ, ՀՀ ոստիկանությանը նախատեսվել է **236.2 մլն դրամ**՝ 03 բաժնի 01 խումբի 01 դասի «Պետավտոհամարանիշների ձեռքբերում» ծրագրով, **173.6 մլն դրամ**՝ 03 բաժնի 01 խմբի 01 դասի «ՀՀ անձնագրերի բլանկների տպագրություն» ծրագրով, **73.7 մլն դրամ**՝ 07 բաժնի 01 խմբի 01 դասի «Դեղորայքի տրամադրում ամբուլատոր-պոլիկլինիկական, հիվանդանոցային բուժօգնություն ստացողներին և հատուկ խմբերում ընդգրկված ֆիզիկական անձանց» ծրագրով, **416.6 մլն դրամ**՝ 09 բաժնի 04 խմբի 01 դասի «Բարձրագույն մասնագիտական կրթություն», **26.1 մլն դրամ**՝ 09 բաժնի 04 խմբի 01 դասի «Բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ստացող ուսանողների կրթաթոշակ» ծրագրերով, **125.6 մլն դրամ**՝ 09 բաժնի 03 խմբի 01 դասի «Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) կրթություն» ծրագրերով, **3.3 մլն դրամ**՝ 09 բաժնի 03 խմբի 01 դասի «Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)



կրթություն ստացող ուսանողների կրթաթոշակ» ծրագրով, **67.8 մլն դրամ**՝ 09 բաժնի 03 խմբի 02 դասի «Միջին մասնագիտական կրթության գծով ուսանողական նպաստների տրամադրում» ծրագրով, **4.9 մլն դրամ**՝ 09 բաժնի 03 խմբի 02 դասի «Միջին մասնագիտական կրթություն ստացող ուսանողների կրթաթոշակ» ծրագրով, **248.9 մլն դրամ**՝ 01 բաժնի 06 խմբի 01 դասի «ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորների ընտրություններ» ծրագրով և **248.9 մլն դրամ**՝ 01 բաժնի 06 խմբի 01 դասի «ՀՀ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններ» ծրագրով:

**բ) Հայաստանի փրկարար ծառայության** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվում է **4,085.1 մլն դրամ**, որն ամբողջությամբ ուղղվելու է ընթացիկ ծախսերի ֆինանսավորմանը: Հայաստանի փրկարար ծառայության 2012 թվականի պահպանման ծախսերի կառուցվածքը հետևյալն է.

**Աշխատողների աշխատավարձերի, հավելավճարների և քաղաքացիական ծառայողների պարգևատրումները** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **3,033.7 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել փրկարար ծառայողների, ինչպես նաև փրկարար ծառայության համակարգի քաղաքացիական ծառայողների աշխատավարձերի և նախորդ տարվա արդյունքների համար տարեկան մեկ անգամ պարգևատրումների վճարմանը:

Հաշվարկները կատարվել են «Քաղաքացիական ծառայողների վարձատրության մասին» ՀՀ օրենքի, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 2011 թվականի ապրիլի 21-ի N 446-Ն, ՀՀ կառավարության 2005 թվականի դեկտեմբերի 29-ի N 2318-Ն և N 2323-Ն որոշումներին համապատասխան:

**Այլ վարձատրությունները** հաշվարկվել են **392.9 մլն դրամի** չափով, որն ուղղվելու է փրկարարական ծառայողների պարենի փոխհատուցմանը (յուրաքանչյուր ծառայողին ամսական 10000 դրամ): Հաշվարկը կատարվել է ՀՀ կառավարության 2005 թվականի <sup>դեկտեմբերի</sup> 29-ի N 2323-Ն որոշմամբ սահմանված չափին համապատասխան:

**Սոցիալական ապահովագրության վճարները** հաշվարկվել են **55.1 մլն դրամի** չափով:

Հաշվարկները կատարվել են «Պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարների մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան:

**Շարունակական ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **176.0 մլն դրամի** չափով, որն իր մեջ ներառում է էներգետիկ ծառայությունները՝ **88.0 մլն դրամ**, կոմունալ ծառայությունները՝ **30.9 մլն դրամ**, կապի ծառայությունները՝ **37.2 մլն դրամ**, ապահովագրական ծախսերը՝ **11.5 մլն դրամ** և գույքի ու սարքավորումների վարձակալության ծախսերը՝ **8.4 մլն դրամ**:

Հիշյալ ծախսերը հաշվարկվել են «Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքի, ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2009 թվականի փետրվարի 27-ի N 65-Ն, N 71-Ն և N 70-Ն որոշումներով սահմանված սակագներին համապատասխան:

**Գործուղումների գծով ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել է **34.3 մլն դրամ**, որն ամբողջությամբ ուղղվելու է ներքին գործուղումներին: Հաշվարկը կատարվել է ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հոկտեմբերի 16-ի N 1243-Ն որոշմամբ սահմանված նորմատիվներին համապատասխան:

**Ներկայացուցչական ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **5.0 մլն դրամ**, որն ուղղվելու է թվով 12 միջազգային կազմակերպություններից բնական և տեխնաժին աղետների կանխարգելման և հետևանքների վերացման գծով պատվիրակությունների ընդունելության ժամանակ ծախսերի ֆինանսավորմանը:

**Մասնագիտական ծառայությունները** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել է **6.7 մլն դրամ**, որն ուղղվելու է փրկարար ծառայության համակարգի թվով 197 բեռնատար և թվով 64 մարդատար ավտոմեքենաների տեխնիկական ստուգատեսի, ինչպես նաև հաշվապահական ծրագրերի սպասարկման ծառայությունների ֆինանսավորմանը:

**Մեքենաների ու սարքավորումների ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **54.5 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել Հայաստանի փրկարար ծառայության համակարգում առկա տրանսպորտային միջոցների և հրշեջ մեքենաների ընթացիկ վերանորոգման աշխատանքների ֆինանսավորմանը:

**Նյութերի** գծով ծախսերը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **236.3 մլն դրամի** չափով: Նշված գումարից **12.0 մլն դրամը** նախատեսվում է ուղղել գրասենյակային պիտույքների, **82.7 մլն դրամը`** փրկարարական ծառայողների համազգեստի, **2.2 մլն դրամը`** գյուղատնտեսական ապրանքների (Փրկարար ծառայության թվով 4 գերմանական հովվաշների պահպանման համար), **111.6 մլն դրամը`** տրանսպորտային նյութերի (բենզին, դիզելային վառելիք և յուղեր), **1.0 մլն դրամը`** առողջապահական և լաբորատոր նյութերի (դեղորայք) և **26.8 մլն դրամը`** հատուկ նպատակային այլ նյութերի (տարբեր տեսակի փրկարարական պարագաներ) ձեռքբերման ծախսերի ֆինանսավորմանը:

**Սոցիալական նպաստները** հաշվարկվել են **88.1 մլն դրամի** չափով, որն ուղղվելու է փրկարարական ծառայողներին առողջության, տարիքային ժամկետը լրանալու, հաստիքների կրճատման պատճառով ծառայությունից սահմանված կարգով արձակվելու և կենսաթոշակի անցնելու արձակման նպաստների վճարմանը:

**Հարկերի, պարտադիր վճարների և տուրքերի** գծով ծախսերը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **2.5 մլն դրամի** չափով, որն ուղղվելու է արտասահմանից ապրանքների տեսքով ստացվող օգնությունների հետ կապված պետական գրանցման ծառայությունների և փրկարար ծառայության տրանսպորտային միջոցների գրանցման, հաշվառման, տեխնիկական անձնագրերի և պետավտոհամարանիշների հատկացման գծով հարկերի, պարտադիր վճարների և տուրքերի վճարմանը:

Բացի այդ, ՀՀ արտակարգ իրավիճակների նախարարության Հայաստանի փրկարար ծառայությանը 09 բաժնի 05 խմբի 02 դասի «Օտարերկրյա պետությունների ուսումնական

հաստատություններ գործուղված փրկարարական ծառայողների ուսուցում» ծրագրով նախատեսվել է՝ **14.1 մլն դրամ**:

**զ) Քրեակատարողական ծառայության** 2012 թվականի պահպանման ծախսերը նախատեսվել են **7,273.6 մլն դրամի** չափով, որից՝ **6,156.3 մլն դրամն** ուղղվելու է ընթացիկ ծախսերի, իսկ **1,117.3 մլն դրամը**՝ ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի ֆինանսավորմանը: Նշված ծրագրի գծով 2012 թվականի համար ծրագրավորված գումարները 2011 թվականի հաստատված բյուջեի նկատմամբ աճել են **282.8 մլն դրամով**: Քրեակատարողական ծառայության 2012 թվականի պահպանման ծախսերի կառուցվածքը հետևյալն է.

**Աշխատողների աշխատավարձեր և հավելավճարները** 2012 թվականին ծրագրավորվել են **3,617.2 մլն դրամի** չափով, որը 2011 թվականի պետական բյուջեի նկատմամբ ավել է նախատեսվել **79.0 մլն դրամի** չափով՝ պայմանավորված գործող կատեգորիաների միջև փոփոխությունների նախատեսմամբ, ինչպես նաև քաղաքացիական հատուկ ծառայողների գծով աշխատավարձերի նախատեսմամբ:

**Այլ վարձատրությունները** հաշվարկվել են **271.8 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել քրեակատարողական համակարգի սպաների և ենթասպաների պարենի փոխհատուցմանը (յուրաքանչյուր զինծառայողին՝ ամսական 10000 դրամ):

**Սոցիալական ապահովագրության վճարները** հաշվարկվել են **66.0 մլն դրամի** չափով: Հաշվարկները կատարվել են «Պարտադիր սոցիալական ապահովագրական վճարների մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքին համապատասխան:

**Շարունակական ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **498.4 մլն դրամի** չափով, որն իր մեջ ներառում է էներգետիկ ծառայությունները՝ **420.5 մլն դրամ**, կոմունալ ծառայությունները՝ **41.3 մլն դրամ**, կապի ծառայությունները՝ **25.8 մլն դրամ**, ապահովագրական ծախսերը՝ **3.3 մլն դրամ** և գույքի և սարքավորումների վարձակալության ծախսերը՝ **7.5 մլն դրամ**:

Նշված ծախսերը հաշվարկվել են «Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքի, ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2009 թվականի փետրվարի 27-ի N 65-Ն, N 71-Ն և N 70-Ն որոշումներով սահմանված սակագներին համապատասխան:

**Գործուղումների գծով ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **16.0 մլն դրամի** չափով, որից ներքին գործուղումների գծով՝ **8.5 մլն դրամ** և արտասահմանյան գործուղումների համար՝ **7.5 մլն դրամ**: Հաշվարկը կատարվել է ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հոկտեմբերի 16-ի N 1243-Ն որոշմամբ սահմանված նորմատիվներին համապատասխան:

**Վարչական ծառայությունների գծով ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **1.5 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել կալանավայրերում լուսանկարահանման ծառայություններ իրականացնելուն:

**Տեղեկատվական ծառայությունները** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **15.0 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել թերթերի, ամսագրերի տեղեկագրերի ձեռքբերմանը, ինչպես նաև տպագրական աշխատանքների ֆինանսավորմանը:

**Ընդհանուր բնույթի այլ ծառայությունները** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **1.0 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել քրեակատարողական համակարգում հաշվառված թվով 100 միավոր ավտոմեքենաների տեխնիկական սպասարկման աշխատանքների ֆինանսավորմանը:

**Մասնագիտական ծառայությունների գծով ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **1.4 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել քրեակատարողական ծառայության հիմնարկներում գազաֆիկացման համակարգերում տարվա ընթացքում կատարվող սպասարկման աշխատանքների վճարմանը:

**Ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **50.1 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել.

- **41.0 մլն դրամը`** Քրեակատարողական ծառայության շենքերի և կառույցների ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերի (շինանյութերի ձեռքբերում) ֆինանսավորմանը,
- **9.1 մլն դրամը`** մեքենաների և սարքավորումների ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերի (Քրեակատարողական ծառայության տրանսպորտային միջոցների, ինչպես նաև խոհանոցային էլեկտրական մի շարք սարքերի, էլեկտրագեներատորների, ջրի և գազի հաշվիչների և այլ սարքավորումների վերանորոգման աշխատանքների) ֆինանսավորմանը:

**Նյութերի** գծով ծախսերը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **1,582.2 մլն դրամ** չափով, որը 2011 թվականի պետական բյուջեի նկատմամբ աճել է **55.4 մլն դրամով**, որը պայմանավորված է կալանավորների թվաքանակը 230-ով ավելացմամբ: Նշված գումարից **12.7 մլն դրամը** նախատեսվում է ուղղել գրասենյակային պիտույքների ձեռքբերմանը, **266.9 մլն դրամը`** քրեակատարողական ծառայողների և կալանավորների համազգեստի ձեռքբերմանը, **104.0 մլն դրամը`** տրանսպորտային նյութերի (բենզին, դիզելային վառելիք, յուղեր) ձեռքբերմանը, **43.0 մլն դրամը`** առողջապահական և լաբորատոր նյութերի (դեղորայքի) ձեռքբերմանը, **1,134.4 մլն դրամը`** կենցաղային և հանրային սննդի նյութերի (որից մաքրիչ նյութեր` 12.0 մլն դրամ, հիգիենիկ նյութեր` 58.8 մլն դրամ, կալանավորների և դատապարտյալների համար սննդամթերք` 997.0 մլն դրամ, տնտեսական նյութեր` 9.4 մլն դրամ, կենցաղային այլ նյութեր` 57.1 մլն դրամ) ձեռքբերմանը և **21.2 մլն դրամը`** հատուկ նպատակային այլ նյութերի (փշալար, կրակմարիչ, կրծքանշան և այլն) ձեռքբերմանը:

**Սոցիալական նպաստները** հաշվարկվել են **33.5 մլն դրամի** չափով, որից

- **30.0 մլն դրամ** - քրեակատարողական ծառայողների առողջության, տարիքային ժամկետը լրանալու, հաստիքների կրճատման պատճառով ծառայությունից սահմանված կարգով արձակվելու և կենսաթոշակի անցնելու արձակման նպաստների վճարման համար,

- **3.5 մլն դրամ** - քրեակատարողական ծառայողների և նրանց ուղեկցող ընտանիքի անդամների արձակուրդի վայր մեկնելու հետ կապված ճանապարհածախսի փոխհատուցման համար:

Հաշվարկները կատարվել են «Ջինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան:

**Հարկերի, պարտադիր վճարների և տուրքերի** գծով ծախսերը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **2.2 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել քրեակատարողական համակարգի ավտոմեքենաների տեխնիկական զննության ժամանակ պարտադիր վճարներին:

**Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերը** 2012 թվականին նախատեսվել են **1,117.3 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել.

- **1,000.0 մլն դրամ**՝ նախատեսվում է ուղղել «Արմավիր» նոր քրեակատարողական հիմնարկի շինարարական աշխատանքների ֆինանսավորմանը,
- **21.6 մլն դրամ**՝ թվով 3 հատուկ նշանակության «ՌԻԱԶ» մակնիշի ավտոմեքենաների ձեռքբերմանը,
- **95.7 մլն դրամ**՝ նախատեսվել է ուղղել կալանավորների համար երկաթյա մահճակալների ձեռքբերմանը, ինչպես նաև «Էրեբունի», «Սևան» և «Կոշ» քրեակատարողական հիմնարկների անվտանգության և հակափախուստային ահազանգման համակարգերի ձեռքբերմանը:

**դ) Ազգային անվտանգության ծառայության** 2012 թվականի պահպանման ծախսերը նախատեսվել է **11,310.4 մլն դրամ**, որից՝ **11,066.6 մլն դրամ**ն ուղղվելու է ընթացիկ ծախսերի, իսկ **243.8 մլն դրամ**ը՝ ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի ֆինանսավորմանը: Նշված ծրագրի գծով 2012 թվականի համար ծրագրավորված գումարները 2011 թվականի հաստատված բյուջեի նկատմամբ աճել են **702.0 մլն դրամով**: Ազգային անվտանգության ծառայության 2012 թվականի պահպանման ծախսերի կառուցվածքը հետևյալն է.

**Աշխատողների աշխատավարձեր և հավելավճարները** 2012 թվականին ծրագրավորվել են **7,172.5 մլն դրամի** չափով, որը 2011 թվականի պետական բյուջեի նկատմամբ ավել է նախատեսվել **600.0 մլն դրամով**, որը պայմանավորված է ազգային անվտանգության համակարգի ծառայողների, ՀՀ կառավարության կողմից սահմանված ընդհանուր թվաքանակի շրջանակներում, աշխատավարձերի նախատեսմամբ:

**Այլ վարձատրությունները** հաշվարկվել են **506.9 մլն դրամի** չափով, որը 2011 թվականի պետական բյուջեի նկատմամբ աճել է **65.0 մլն դրամով**, որը պայմանավորված է թվակազմի ավելացմամբ: Նշված գումարներն ուղղվելու են ազգային անվտանգության համակարգի սպաների և ենթասպաների պարենի փոխհատուցմանը և ազգային անվտանգության համակարգի զինծառայողներին համազգեստի դիմաց դրամական փոխհատուցմանը:

**Սոցիալական ապահովագրության վճարները** հաշվարկվել են **54.5 մլն դրամի** չափով՝ «Պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարների մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքին համապատասխան:

**Շարունակական ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **917.5 մլն դրամի** չափով, որը 2011 թվականի պետական բյուջեի նկատմամբ ավել է նախատեսվել **27.0 մլն դրամի** չափով՝ պայմանավորված ազգային անվտանգության ծառայության, Հարավային սահմանի սահմանապահ ուղեկալներում գազաֆիկացման հետևանքով, գազի գծով ծախսերի ավելացմամբ: Շարունակական ծախսերն իր մեջ ներառում է էներգետիկ ծառայությունները՝ **482.1 մլն դրամ**, կոմունալ ծառայությունները՝ **107.2 մլն դրամ**, կապի ծառայությունները՝ **307.0 մլն դրամ** և ապահովագրական ծախսեր՝ **21.2 մլն դրամ**:

Նշված ծախսերը հաշվարկվել են ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2009 թվականի փետրվարի 27-ի N 65-Ն, N 71-Ն և N 70-Ն որոշումներով սահմանված սակագներին և Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողովի կողմից 2010 թվականի մայիսի 18-ին ընդունված՝ «Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքին համապատասխան:

**Գործուղումների գծով ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **400.0 մլն դրամի** չափով, որից ներքին գործուղումների գծով՝ **150.0 մլն դրամ**, իսկ արտասահմանյան գործուղումների գծով՝ **250.0 մլն դրամ**: Հաշվարկը կատարվել է ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հոկտեմբերի 16-ի N 1243-Ն որոշմամբ սահմանված նորմատիվներին համապատասխան:

**Պայմանագրային ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **24.8 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել վարչական ծառայությունների (մշակութային միջոցառումների անցկացում և այլն) ֆինանսավորմանը՝ **1.9 մլն դրամ**, կենցաղային և հանրային սննդի ծառայությունների (լվացքատների ծառայություններ) ֆինանսավորմանը՝ **0.4 մլն դրամ**, ներկայացուցչական ծախսերի (տարբեր երկրների հատուկ ծառայությունների ղեկավարների և պատվիրակությունների ընդունելությունների ծախսեր) ֆինանսավորմանը՝ **22.5 մլն դրամ**:

**Շենքերի և կառույցների ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **11.2 մլն դրամի** չափով: Նշված գումարները նախատեսվում է ուղղել ազգային անվտանգության ծառայության համակարգի շենքերի և կառույցների ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերի (շինանյութերի ձեռքբերում) ֆինանսավորմանը:

**Նյութերի** գծով ծախսերը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **1,275.1 մլն դրամի** չափով, որը 2011 թվականի պետական բյուջեի նկատմամբ ավել է նախատեսվել **81.0 մլն դրամի** չափով՝ պայմանավորված բենզինի և դիզելային վառելիքի ծավալների ավելացմամբ: Նշված գումարից **19.6 մլն դրամը** նախատեսվում է ուղղել գրասենյակային պիտույքների ձեռքբերմանը, **139.6 մլն դրամը**՝ ազգային անվտանգության

համակարգի զինծառայողների համագգեստի ձեռքբերմանը, **705.1 մլն դրամը`** տրանսպորտային նյութերի (բենզին, դիզելային վառելիք, յուղեր) ձեռքբերմանը, **410.8 մլն դրամը`** կենցաղային և հանրային սննդի նյութերի ձեռքբերմանը:

**Սոցիալական նպաստները** հաշվարկվել են **33.4 մլն դրամի** չափով: Նշված գումարները նախատեսվում է ուղղել ազգային անվտանգության ծառայության համակարգի ծառայողների առողջության, տարիքային ժամկետը լրանալու, հաստիքների կրճատման պատճառով ծառայությունից սահմանված կարգով արձակվելու և կենսաթոշակի անցնելու արձակման նպաստների վճարմանը:

Հաշվարկները կատարվել են «Ջինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան:

**Այլ ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **670.7 մլն դրամ** գումարի չափով, որն իր մեջ ներառում է ընթացիկ ծախսերի գծով այլ հոդվածներում չընդգրկված ծախսեր, ինչպես նաև` տարբեր տեսակի ծառայությունների մատուցման ծախսեր:

**Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերը** 2012 թվականին նախատեսվել են **243.8 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել.

- **78.6 մլն դրամ** ՀՀ կառավարությանն առընթեր ազգային անվտանգության ծառայության վարչական շենքի միջանցքների և աշխատասենյակների վերանորոգման աշխատանքների ֆինանսավորմանը,
- **21.4 մլն դրամ** ՀՀ կառավարությանն առընթեր ազգային անվտանգության ծառայության Հրագդանի բաժնի վարչական շենքի վերանորոգման աշխատանքների ֆինանսավորմանը,
- **50.3 մլն դրամ** տրանսպորտային միջոցների (թվով 16 մարդատար ավտոմեքենա) ձեռքբերման ծախսերի ֆինանսավորմանը,
- **93.5 մլն դրամ** վարչական սարքավորումների (համակարգչային սարքավորումներ, կապի սարքավորումներ և այլն) ձեռքբերմանը,

Բացի այդ, ՀՀ կառավարությանն առընթեր ազգային անվտանգության ծառայությանը նախատեսվել է **26.8 մլն դրամ`** 07 բաժնի 01 խմբի 01 դասի «Ղեկորայքի տրամադրում ամբուլատոր-պոլիկլինիկական, հիվանդանոցային բուժօգնություն ստացողներին և հատուկ խմբերում ընդգրկված ֆիզիկական անձանց» ծրագրով, **272.7 մլն դրամ`** 09 բաժնի 04 խմբի 01 դասի «Բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ստացող ուսանողների կրթաթոշակ» ծրագրով:

**ե) Պետական պահպանության ծառայության** 2012 թվականին նախատեսվում է **1,762.6 մլն դրամ**, որից **1,747.6 մլն դրամն** ուղղվելու է ընթացիկ ծախսերի, իսկ **15.0 մլն դրամը`** ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերի ֆինանսավորմանը: Պետական պահպանության ծառայության 2012 թվականի պահպանման ծախսերի կառուցվածքը հետևյալն է.

**Աշխատողների աշխատավարձեր և հավելավճարները** 2012 թվականին ծրագրավորվել են **1,107.5 մլն դրամի** չափով:

**Այլ վարձատրությունները** հաշվարկվել են **68.5 մլն դրամի** չափով, որն ուղղվելու է պետական պահպանության ծառայության համակարգի սպաների և ենթասպաների պարենի փոխհատուցմանը:

**Սոցիալական ապահովագրության վճարները** հաշվարկվել են **7.7 մլն դրամի** չափով՝ «Պարտադիր սոցիալական ապահովագրության վճարների մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքին համապատասխան:

**Շարունակական ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **52.9 մլն դրամի** չափով, որն իր մեջ ներառում է էներգետիկ ծառայությունները՝ **28.6 մլն դրամ**, կոմունալ ծառայությունները՝ **4.1 մլն դրամ**, կապի ծառայությունները՝ **15.0 մլն դրամ**, ապահովագրական ծախսերը՝ **5.2 մլն դրամ**: Նշված ծախսերը հաշվարկվել են «Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության մասին» ՀՀ օրենքի, ՀՀ հանրային ծառայությունները կարգավորող հանձնաժողովի 2009 թվականի փետրվարի 27-ի N 65-Ն, N 71-Ն և N 70-Ն որոշումներով սահմանված սակագներին համապատասխան:

**Գործուղումների գծով ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **95.0 մլն դրամի** չափով, որից ներքին գործուղումների գծով՝ **20.0 մլն դրամ**, իսկ արտասահմանյան գործուղումների գծով՝ **75.0 մլն դրամ**: Հաշվարկը կատարվել է ՀՀ կառավարության 2008 թվականի հոկտեմբերի 16-ի N 1243-Ն որոշմամբ սահմանված նորմատիվներին համապատասխան:

**Տեղեկատվական ծառայությունները** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **2.6 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել թերթերի, ամսագրերի տեղեկագրերի ձեռքբերմանը, ինչպես նաև տպագրական աշխատանքների ֆինանսավորմանը:

**Պայմանագրային ծառայությունների ձեռքբերման ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **10.1 մլն դրամի** չափով, որից **0.5 մլն դրամը** նախատեսվում է ուղղել կենցաղային և հանրային սննդի ծառայությունների (լվացքատների ծառայություններ), ներկայացուցչական ծախսերի ֆինանսավորմանը՝ **3.6 մլն դրամ**, իսկ **6.0 մլն դրամը**՝ ընդհանուր բնույթի այլ ծառայությունների ֆինանսավորմանը:

**Ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **70.0 մլն դրամի** չափով, որը 2011 թվականի պետական բյուջեի նկատմամբ աճել է **15.0 մլն դրամով**, ինչը պայմանավորված է 2011 թվականին նոր ավտոմեքենաների ձեռքբերման պայմաններում՝ դրանց պահպանման ծախսերի ավելացմամբ: Նշված գումարներն ուղղվելու են.

- **5.0 մլն դրամը**՝ պետական պահպանության ծառայության շենքերի և կառույցների ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերի ֆինանսավորմանը,
- **65.0 մլն դրամը**՝ մեքենաների և սարքավորումների ընթացիկ նորոգման և պահպանման ծախսերի (պահեստամասերի ձեռքբերում) ֆինանսավորմանը:

**Նյութերի** գծով ծախսերը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **234.7 մլն դրամի** չափով: Նշված գումարից **2.7 մլն դրամը** նախատեսվում է



ուղղել գրասենյակային պիտույքների ձեռքբերմանը, **61.1 մլն դրամը**՝ պետական պահպանության ծառայության համակարգի գինծառայողների համազգեստի ձեռքբերմանը, **165.2 մլն դրամը**՝ տրանսպորտային նյութերի (բենզին, դիզելային վառելիք, յուղեր) ձեռքբերմանը և **5.7 մլն դրամը**՝ կենցաղային և հանրային սննդի նյութերի ձեռքբերմանը:

**Սոցիալական նպաստները** հաշվարկվել են **18.1 մլն դրամի** չափով, որը նախատեսվում է ուղղել պետական պահպանության ծառայության համակարգի ծառայողների առողջության, տարիքային ժամկետը լրանալու, հաստիքների կրճատման պատճառով ծառայությունից սահմանված կարգով արձակվելու և կենսաթոշակի անցնելու հետ կապված արձակման նպաստների վճարմանը: Հաշվարկները կատարվել են ենթասպաների «Զինծառայողների և նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովության մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան:

**Հարկերի** գծով ծախսերը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **0.6 մլն դրամ**, որը նախատեսվում է ուղղել պետական պահպանության ծառայության տրանսպորտային միջոցների գրանցման, հաշվառման, տեխնիկական անձնագրերի և պետավտոհամարանիշների հատկացման ժամանակ հարկերի վճարմանը:

**Այլ ծախսերը** ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **80.0 մլն դրամ** գումարի չափով, որն իր մեջ ներառում է ընթացիկ ծախսերի գծով այլ հոդվածներում չընդգրկված ծախսեր:

**Ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերը** 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են **15.0 մլն դրամի** չափով: Նշված գումարները նախատեսվում է ուղղել.

- **5.0 մլն դրամ**՝ վարչական սարքավորումների (կահույք, համակարգչային տեխնիկա, կենցաղային սարքավորումներ և այլն) ձեռքբերմանը,
- **10.0 մլն դրամ**՝ այլ մեքենաների և սարքավորումների (տարբեր տեսակի ռադիոկայաններ, մարտկոցներ, պատճենահանող մեքենա, թուղթ ոչնչացնող սարք) ձեռքբերմանը,

Բացի այդ, ՀՀ կառավարությանն առընթեր ազգային անվտանգության ծառայության պետական պահպանության ծառայությանը նախատեսվել է **1.1 մլն դրամ**՝ 07 բաժնի 01 խմբի 01 դասի «Դեղորայքի տրամադրում պետական պահպանության ծառայությանը» ծրագրով:

## **ՀԱՏԿԱՑՈՒՄՆԵՐ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ԲՅՈՒՋԵՆԵՐԻՆ**

«Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն համայնքներին պետական բյուջեից անհատույց և անվերադարձ հատկացումներ կարող են նախատեսվել ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաների, սուբվենցիաների և պետական բյուջեի եկամուտներից մասհանումների տեսքով:

1. Ֆինանսական համահարթեցման և այլ դոտացիաներ.

1.1. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 58-րդ հոդվածի երկրորդ պարբերությունում բերված դրույթը սահմանում է (համանման սահմանմամբ դրույթ բերված է նաև «Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդվածի 2-րդ մասի երկրորդ պարբերությունում), որ պետական բյուջեից համայնքներին ֆինանսական համահարթեցման սկզբունքով տվյալ տարում տրամադրվող դոտացիաների ընդհանուր գումարը (ներառյալ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 67-րդ հոդվածի համաձայն պետության կողմից համայնքներին տվյալ տարում տրվող փոխհատուցման գումարները) հաշվարկվում է հիմք ընդունելով տվյալ տարվան նախորդող երկրորդ բյուջետային տարում Հայաստանի Հանրապետության համախմբված բյուջեի փաստացի եկամուտների հանրագումարի ոչ պակաս քան չորս տոկոսը: 2012 թվականի համար նախորդող երկրորդ բյուջետային տարին՝ 2010 թվականի բյուջետային տարին է, հետևաբար ըստ վերոհիշյալ օրենքների վերը նշված պահանջի՝ 2012 թվականին համայնքներին տրամադրվող ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների ընդհանուր գումարը (ներառյալ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 67-րդ հոդվածի համաձայն պետության կողմից համայնքներին տվյալ տարում տրվող փոխհատուցման գումարները) չպետք է պակաս լինի ՀՀ 2010 թվականի համախմբված բյուջեի փաստացի եկամուտների ընդհանուր գումարի՝ 804.3 մլրդ դրամի 4%-ը կազմող 32,172.8 մլն դրամից: Այդ կապակցությամբ հարկ է նշել, որ 2003-2010 թվականներին կիրառվող մոտեցմամբ, պետական բյուջեում ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների ընդհանուր գումարը (ներառյալ «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 67-րդ հոդվածի համաձայն պետության կողմից համայնքներին տվյալ տարում տրվող փոխհատուցման գումարները) սահմանվում էր տվյալ տարվան նախորդող երկրորդ բյուջետային տարում Հայաստանի Հանրապետության համախմբված բյուջեի փաստացի եկամուտների ընդհանուր գումարի՝ 4%-ի չափով: Այդ մոտեցման կիրառումը նաև 2012 թվականի համար կհանգեցներ տվյալ տարվա ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների ընդհանուր գումարի շուրջ 315.3 մլն դրամով կամ 0.97%-ով նվազմանը ՀՀ 2010 և 2011 թվականների պետական բյուջեներով նախատեսվածի համեմատությամբ, ինչն անշուշտ ընդհանուր առմամբ բացասական ազդեցություն կունենար համայնքների բնականոն գործունեության վրա: Այդ իսկ պատճառով, ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների ընդհանուր գումարի չափը պահպանվել է 2010 և 2011 թվականների մակարդակին:

2012 թվականին համայնքներին տրամադրվող դոտացիաների ընդհանուր գումարը ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով առաջարկվում է ուղղել.

- ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների տրամադրմանը,
- այլ դոտացիաների տրամադրմանը («Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 67-րդ հոդվածի համաձայն ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից ընդունված օրենքների կիրարկման արդյունքում համայնքների 2010 թվականի բյուջեների եկամուտների կորուստները փոխհատուցելու համար):

« 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվում է ֆինանսական համահարթեցման սկզբունքով համայնքներին տրամադրել ընդհանուր գումարով 32,438.1 մլն դրամի դոտացիաներ: Նշված դոտացիաների բաշխումն ըստ առանձին համայնքների նախատեսված է իրականացնել «Ֆինանսական համահարթեցման մասին» « օրենքին համապատասխան, մասնավորապես.

ա) 300-ից ոչ ավելի բնակիչ ունեցող յուրաքանչյուր համայնքի բյուջեին « 2012 թվականի պետական բյուջեից առաջարկվում է ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի տեսքով տրամադրել 3.5 մլն դրամ (2011 թվականի համար սահմանված չափով),

բ) մյուս համայնքներին (բացառությամբ « Գեղարքունիքի մարզի Արծվաշեն համայնքի) հասանելիք դոտացիաները հաշվարկվել են «Ֆինանսական համահարթեցման մասին» « օրենքով սահմանված «ա» և «բ» գործոններով: Նշված գործոններով բաշխվող ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի ընդհանուր գումարի 69.2 %-ը առանձնացվել է «ա» գործոնով, իսկ 30.8%-ը՝ «բ» գործոնով դոտացիաների տրամադրման համար: Ընդ որում, «ա» գործոնով դոտացիաների գումարների հաշվարկներում կիրառվել են ըստ յուրաքանչյուր համայնքի հաշվարկված հողի հարկի և գույքահարկի 2010 թվականի հաշվարկային ընդհանուր գումարները. այն է՝ 2010 թվականին համայնքների բյուջեներ այդ հարկերի հարկատուների կողմից վճարման ենթակա գումարները, որոնք

- պակասեցվել են 2010 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ այդ հարկերի գծով առկա չմարված ապառքների, տույժերի և տուգանքների, ինչպես նաև 2010 թվականին հաշվարկված տույժերի և տուգանքների գումարների չափով,

- ավելացվել են համայնքների ավագանիների որոշումներով (ավագանիներին օրենքով տրված իրավասության սահմաններում) գույքահարկի գծով տրված արտոնությունների գումարների, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության օրենքների կիրարկման արդյունքում համայնքների բյուջեների եկամուտների՝ հողի հարկի և գույքահարկի կորուստների օրենսդրությամբ սահմանված կարգով փոխհատուցման ենթակա գումարների չափով:

Հարկ է նշել, որ « արկային պետական մարմինների կողմից ֆիզիկական անձանց գույքահարկի և հողի հարկի հաշվարկների ավտոմատացված համակարգը ամբողջապես հանձնվել է համայնքներին: Բոլոր համայնքների տեղական ինքնակառավարման մարմինները 2011 թվականին արդեն իսկ փաստացի իրականացրել են գույքահարկ և հողի հարկ վճարող ֆիզիկական անձանց հաշվառման գործառույթներ, ուստի 2012 թվականի ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների գումարների հաշվարկներում կիրառված 2010 թվականի գույքահարկի և հողի հարկի գծով բոլոր ելակետային տվյալները տրամադրվել են համայնքների ղեկավարների կողմից:

Նկատի ունենալով այն հանգամանքը, որ « Գեղարքունիքի մարզի Արծվաշեն գյուղական համայնքի համապատասխան ցուցանիշները հայտնի պատճառներով չեն կարող կիրառվել ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների բաշխման հաշվարկներում, նշված համայնքի

ղեկավարի աշխատակազմի 2012 թվականի պահպանման ծախսերի գծով ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում ՀՀ Չեղարքունիքի մարզպետարանին առանձին տողով նախատեսվել են շուրջ 4.4 մլն դրամի չափով հատկացումներ:

«Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» ՀՀ օրենքի 21-րդ հոդվածի 4.3-րդ մասի համաձայն ընթացիկ տարվա ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի հաշվարկներում կիրառված ելակետային տվյալներում կամ կատարված հաշվարկներում մինչև ընթացիկ տարվա սեպտեմբերի 1-ը որևէ համայնքի գծով սխալների հայտնաբերման դեպքում լիազորված մարմինը՝ հիմք ընդունելով ընթացիկ տարվա ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի հաշվարկման ճշգրտված ելակետային տվյալները և (կամ) վերացնելով հաշվարկներում տեղ գտած վրիպումները, կատարում է տվյալ տարվա ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի գումարների ըստ առանձին համայնքների բաշխման վերահաշվարկ, որի արդյունքները նույն օրենքի 21-րդ հոդվածի 4.5-րդ մասին համապատասխան արտացոլվում են առաջիկա տարվա պետական բյուջեի մասին օրենքի նախագծում: Ընդ որում՝ ընթացիկ տարվա համար յուրաքանչյուր համայնքի գծով վերահաշվարկված և նույն տարվա պետական բյուջեի մասին օրենքով հաստատված ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի գումարների միջև

ա) բացասական տարբերության առաջացման դեպքում, այդ տարբերությունը (ընթացիկ տարվա համար ավել հաշվարկված գումարը) հետ է գանձվում այդ համայնքից՝ վերջինիս գծով առաջիկա տարվա համար հաշվարկված ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի գումարը ընթացիկ տարվա համար ավել հաշվարկված գումարի չափով պակասեցման ճանապարհով (ընդ որում, եթե գանձման ենթակա գումարը գերազանցում է առաջիկա տարվա համար հաշվարկված ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի գումարը ապա այդ գերազանցող չափով գումարի գանձումը նույն եղանակով իրականացվում է նաև առաջիկա տարվան հաջորդող հերթական տարիների ընթացքում),

բ) դրական տարբերության առաջացման դեպքում, այդ տարբերությունը (ընթացիկ տարվա համար պակաս հաշվարկված գումարը) հատկացվում է տվյալ համայնքին առաջիկա տարվա պետական բյուջեով համայնքների միջև բաշխման համար նախատեսված ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի ընդհանուր գումարի հաշվին՝ այդ համայնքին առաջիկա տարվա համար հաշվարկված ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի գումարը ընթացիկ տարվա համար պակաս հաշվարկված գումարի չափով ավելացման ճանապարհով:

Նկատի ունենալով, այն հանգամանքը, որ 2011 թվականի ֆինանսական համահարթեցման դոտացիայի ընդհանուր գումարի ըստ առանձին համայնքների բաշխման հաշվարկներում կիրառված ելակետային տվյալներում որոշ համայնքների գծով պատկան մարմինների կողմից լիազորված մարմին մինչև ընթացիկ տարվա սեպտեմբերի 1-ը ներկայացվել են ճշգրտված ելակետային տվյալներ, հետևապես հիմք ընդունելով օրենքի վերը նշված դրույթը կատարվել է 2011 թվականի դոտացիայի գումարների ըստ առանձին համայնքների բաշխման վերահաշվարկ, որի արդյունքներին համապատասխան ճշգրտվել են ՀՀ պետական բյուջեից

2012 թվականին ֆինանսական համահարթեցման դոտացիաների տեսքով համայնքներին հատկացվելիք գումարները:

1.2. «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 67-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով համայնքների եկամուտների նվազեցման հետևանքով համայնքների բյուջեներում առաջացող եկամուտների կորուստների գումարները ենթակա են փոխհատուցման պետության կողմից: Այդ կապակցությամբ, «Համայնքի բյուջեի եկամուտները նվազեցնող Հայաստանի Հանրապետության օրենքների կիրարկման արդյունքում համայնքի բյուջեի եկամուտների կորուստները պետության կողմից փոխհատուցելու կարգի մասին» ՀՀ պահանջներին համապատասխան կիրառելով ՀՀ արդարադատության նախարարությունից և տեղական ինքնակառավարման մարմիններից (իրենց իրավասության շրջանակներում) ստացված տեղեկատվությունը, կատարվել են համայնքների 2010 թվականի բյուջեների եկամուտների կորուստների փոխհատուցման ենթակա գումարների հաշվարկներ: Արդյունքում, համայնքների 2010 թվականի բյուջեների եկամուտների կորուստների փոխհատուցման ենթակա ընդհանուր գումարը կազմել է շուրջ 52.5 մլն դրամ, որն էլ նախատեսվել է «Հայաստանի Հանրապետության 2012 թվականի պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի N 2 հավելվածում:

## 2. Սուբվենցիաներ.

2.1. ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով համայնքներին նախատեսվել են սուբվենցիաների հատկացումներ «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեից բնապահպանական սուբվենցիաներ ստացող համայնքների ցանկի որոշման և նրանց տրամադրվելիք նշված սուբվենցիաների գումարների չափերի հաշվարկման հիմքում դրվել են.

- համայնքների կողմից ներկայացված ՀՀ բյուջետային օրենսդրությամբ սահմանված 2012 թվականի համապատասխան բյուջետային ֆինանսավորման հայտերը,

- «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված համապատասխան ընկերությունների կողմից 2008-2010 թվականներին պետական բյուջե փաստացի վճարված բնապահպանական վճարների գումարները,

- նշված վճարների գումարների՝ ըստ այդ ընկերությունների գործունեությունից վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների բաշխման համամասնությունները (սահմանված են ՀՀ բնապահպանության նախարարության կողմից),

- նշված վճարների գումարներից 2008-2010 թվականներին այդ համայնքներին արդեն իսկ տրամադրված բնապահպանական սուբվենցիաների գումարները:

Մասնավորապես, ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվել են ընդհանուր գումարով շուրջ 277.1 մլն դրամի չափով բնապահպանական սուբվենցիաների հատկացումներ, որից

ա) «Երևանի ՋԷԿ» ՓԲԸ, «Արմենիան Մոլիբդեն Փրոդաքշն» ՍՊԸ-ի, «Մաքուր Երկաթ» ԲԲԸ, «Գաջ» ՓԲԸ-ի, «Նաիրիտ» գործարան» ՓԲԸ-ի և «Գաջեգործ» ՓԲԸ-ի գործունեության արդյունքում վնասակար ազդեցության ենթարկվող Երևանի քաղաքային համայնքի գծով՝ 79.22 մլն դրամ,

բ) «Արմենիան Քաիր Փրոդրամ» ՓԲԸ-ի գործունեության արդյունքում վնասակար ազդեցության ենթարկվող ՀՀ Լոռու մարզի Ալավերդի քաղաքային համայնքի գծով՝ 94.41 մլն դրամ, նույն մարզի Աքորի, Հաղպատ և Օծուն գյուղական համայնքներին՝ յուրաքանչյուրի գծով՝ 23.6-ական մլն դրամ, իսկ Հազվի գյուղական համայնքի գծով՝ 8.0 մլն դրամ,

գ) «Ախթալայի լեռնահարստացման կոմբինատ» ՓԲԸ-ի գործունեության արդյունքում վնասակար ազդեցության ենթարկվող ՀՀ Լոռու մարզի Ախթալայի քաղաքային համայնքի գծով՝ 1.5 մլն դրամ,

դ) «Միկա ցեմենտ» ՓԲԸ-ի գործունեության արդյունքում վնասակար ազդեցության ենթարկվող ՀՀ Կոտայքի մարզի Հրազդան քաղաքային համայնքի գծով՝ 1.23 մլն դրամ,

ե) Չարենցավանի «Ձուլակենտրոն» ԲԲԸ-ի, «Ասկե-Գրուպ» ԲԲԸ-ի գործունեության արդյունքում վնասակար ազդեցության ենթարկվող ՀՀ Կոտայքի մարզի Չարենցավան քաղաքային համայնքի գծով՝ 1.51 հազ. դրամ,

զ) «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ-ի գործունեության արդյունքում վնասակար ազդեցության ենթարկվող ՀՀ Արմավիրի մարզի Մեծամոր քաղաքային համայնքի գծով՝ 0.77 մլն դրամ,

է) «Գեոպրոմայնինգ Գոլդ» ՍՊԸ-ի գործունեության արդյունքում վնասակար ազդեցության ենթարկվող ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սոտք գյուղական համայնքի գծով՝ 2.33 մլն դրամ,

ը) «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ի և «Դինո Գոլդ Մայնինգ Քամփնի» ՓԲԸ-ի գործունեության արդյունքում վնասակար ազդեցության ենթարկվող ՀՀ Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքային համայնքի գծով՝ 14.86 մլն դրամ,

թ) «Զանգեզուրի պղնձամոլիբդենային կոմբինատ» ՓԲԸ-ի գործունեության արդյունքում վնասակար ազդեցության ենթարկվող ՀՀ Սյունիքի մարզի Սյունիք գյուղական համայնքի գծով՝ 2.4 մլն դրամ:

Այլ համայնքների գծով վերը նշված օրենքի պահանջներին համապատասխան բնապահպանական սուբվենցիաների տրամադրում ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով չի նախատեսված՝ սահմանված ժամկետում նրանց կողմից բյուջետային օրենսդրությամբ սահմանված 2012 թվականի համապատասխան բյուջետային ֆինանսավորման հայտերի չներկայացման պատճառով կամ ըստ օրենքի բնապահպանական սուբվենցիաների գումարների կատարված հաշվարկի արդյունքով:

2.2. «Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 110-րդ հոդվածի 3-րդ մասի պահանջը կատարելու նպատակով՝ ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվել է շուրջ 6.5 մլրդ դրամ ընդհանուր գումարով սուբվենցիաների հատկացում Երևանի քաղաքային համայնքի ծրագրերի իրականացմանը աջակցելու համար:

3. Մասհանումներ պետական բյուջեի եկամուտներից.

« 2012 թվականին պետական բյուջեից եկամտահարկի և շահութահարկի գծով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 57-րդ հոդվածով սահմանված մասհանումների իրականացում ՀՀ համայնքների բյուջեներին չի նախատեսված՝ հաշվի առնելով համայնքների միջև այդ հարկերի ոչ համամասնորեն ձևավորումը, պայմանավորված հանրապետությունում տնտեսաարտադրական կարողությունների ու ազգաբնակչության, ըստ համայնքների, տարիներ ի վեր ձևավորվող խիստ անհամաչափ տեղաբաշխման հանգամանքներով: Նման պայմաններում մասհանումների համակարգը միտված կլինի սակավաթիվ, հիմնականում Երևան քաղաքի համայնքների ֆինանսական բազայի ամրապնդմանը՝ էլ ավելի մեծացնելով համայնքների միջև առկա ֆինանսական անհավասարության աստիճանը:

Էականորեն կոժվարացնի և անարդյունավետ կդարձնի մասհանումների գործընթացը հարկ վճարողի եկամուտների ձևավորման վայրի վերաբերյալ հստակ պատկերացում կազմելու անհնարինությունը, քանի որ շատ դեպքերում հարկ վճարողի գրանցման վայրը չի համընկնում հարկ վճարողի գործունեության իրականացման վայրերի հետ: Հարկ է նշել, որ դեռևս 1998-1999 թվականներին օրենքի պահանջի համապատասխան համայնքների բյուջեներին կատարվում էին եկամտահարկի գումարների մասհանումներ: Սակայն վերը նշված հիմնախնդիրների առկայությունը ցույց տվեց մասհանումների իրականացման բացարձակ անարդյունավետությունը, որից ելնելով էլ օրենքում կատարվեցին համապատասխան փոփոխություններ, որոնց համաձայն՝ համայնքների բյուջեներին եկամտահարկից մասհանումների կատարումը 2000 թվականից դադարեցվեց:

Հաշվի առնելով վերոշարադրյալը, ինչպես նաև համայնքների բյուջեներին շահութահարկի ու եկամտահարկի գումարներից մասհանումների գործընթացն ի սկզբանե չվարկաբեկելու նկատառումով, գտնում ենք, որ մասհանումների կատարման հարցին նպատակահարմար է անդրադարձնալ վերը նշված հիմնախնդիրների կարգավորման հստակ մեխանիզմների մշակումից հետո:

**« ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՈՒՄՏԱՅԻՆ ՖՈՆԴԻ ԵՎ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՀՈՒՄՏԻ ԶԵՎԱԿՈՐՄԱՆ ԵՎ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԾԱԽՍԵՐԸ**

« 2012 թվականի պետական բյուջեով նախատեսվող ՀՀ կառավարության պահուստային ֆոնդի ծավալը նախատեսված է շուրջ 21.0 մլրդ դրամ (ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսված ծախսերի ընդհանուր ծավալի 2.0 %-ը):

« 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով նախատեսվել են նաև հատկացումներ նյութական ռեսուրսների պետական պահուստի պահպանման և ձևավորման, ինչպես նաև ՀՀ

արտակարգ իրավիճակների նախարարության պետական ռեզերվների գործակալության համակարգի ստորաբաժանումների պահպանման համար, համապատասխանաբար 157.8 մլն դրամի և 26 մլն դրամի չափով:

### **ՊԵՏԱԿԱՆ ԲՅՈՒՋԵԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ԴԵՖԻՑԻՏԻ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՍԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐԸ**

Ինչպես արդեն նշվել է, ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով դեֆիցիտի գումարը ծրագրավորվում է 132.5 մլրդ դրամի չափով: Դեֆիցիտի ֆինանսավորումը նախատեսվում է իրականացնել ներքին և արտաքին աղբյուրների զուտ մուտքերի (զուտ մուտքերը՝ դեֆիցիտի ֆինանսավորման նպատակով ներգրավվող միջոցների մուտքերի ընդհանուր գումարի և փոխառու միջոցների տրամադրման կամ մարման ընդհանուր գումարի տարբերությունն է) հաշվին, համապատասխանաբար՝ 72.6 մլրդ դրամի և 59.9 մլրդ դրամի չափով:

Դեֆիցիտի ֆինանսավորման աղբյուրները դասակարգվում են ներքին և արտաքին աղբյուրներից փոխառու միջոցների և ֆինանսական ակտիվների տեսքով ներգրավվող միջոցների:

Փոխառու միջոցների ներգրավումը իրականացվում է պետական արժեթղթերի թողարկման և վարկերի ու փոխատվությունների ստացման եղանակով (որոնք հետևապես հետագայում ենթակա են մարման): Ֆինանսական ակտիվներից միջոցների ներգրավումը իրականացվում է արդեն ձեռք բերված՝ սեփականության իրավունքով պետությանը պատկանող բաժնետոմսերի և կապիտալում այլ մասնակցության, ինչպես նաև տնտեսվարող և այլ սուբյեկտներին պետական բյուջեից տրամադրված վարկերի և փոխատվությունների դիմաց այդ սուբյեկտներից ձեռք բերված պարտավորությունների իրացման եղանակով:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով դեֆիցիտի ֆինանսավորման նպատակով ներքին աղբյուրներից ներգրավվող փոխառու զուտ միջոցների ընդհանուր գումարը ծրագրավորվում է 28.5 մլրդ դրամի չափով, ընդ որում, փոխառու միջոցների մուտքերի ներգրավումը ամբողջությամբ նախատեսվում է ապահովել պետական արժեթղթերի թողարկումից: Ֆինանսական ակտիվներից 2012 թվականի զուտ մուտքերը ծրագրավորվում են 44.1 մլրդ դրամ (ընդ որում, տարեսկզբի ազատ մնացորդի միջոցների հաշվին՝ 37.3 մլրդ դրամ և կայունացման դեպոզիտային հաշվի միջոցների օգտագործման հաշվին՝ 4.8 մլրդ դրամ): Ինչ վերաբերում է տնտեսվարող և այլ սուբյեկտներին տրամադրված բյուջետային վարկերի և փոխատվությունների գծով զուտ մուտքերին, ապա այդ տեղեկատվությունը ներկայացված է սույն բացատրագրի «Բյուջետային վարկեր» բաժնում:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով դեֆիցիտի ֆինանսավորման նպատակով արտաքին աղբյուրներից ներգրավվող փոխառու զուտ միջոցների ծրագրաված ընդհանուր գումարը (59.9 մլրդ դրամ) հաշվարկվել է որպես միջազգային կազմակերպություններից և օտարերկրյա պետություններից Հայաստանի Հանրապետությանը 2012 թվականին տրամադրվելիք արտոնյալ վարկերի (որոնց գերակշռող մասն ունի հստակ



ծրագրային ուղղվածություն) և մինչ այդ արդեն ստացված վարկերի, ըստ վարկային պայմանագրերով նախատեսված ժամկետների, մարման գումարների տարբերություն (նշված գուտ մուտքերի վերաբերյալ մանրամասն համապատասխան տեղեկատվությունը բերված է սույն բացատրագրի N 1 հավելվածում, NN 15-18 աղյուսակներում և «ՀՀ պետական պարտքը» բաժնում): Դրա հետ մեկտեղ նախագծով նախատեսվել է 0.9 մլրդ դրամ՝ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների կապիտալում մասնակցության գծով Հայաստանի Հանրապետության կողմից ստանձնած պարտավորությունների կատարման համար:

### ԲՅՈՒՋԵՏԱՅԻՆ ՎԱՐԿԵՐ

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով գուտ վարկավորման ընդհանուր ծավալը ծրագրավորված է 33.7 մլրդ դրամի չափով: Նշված գումարն իրենից ներկայացնում է ՀՀ պետական բյուջեից տրամադրվելիք բյուջետային վարկերի ընդհանուր գումարի և նախկինում տրամադրված բյուջետային վարկերի մարումներից ստացվելիք մուտքերի ընդհանուր գումարի տարբերությունը:

ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեից տրամադրվելիք վարկերի ընդհանուր գումարը նախագծով նախատեսվում է սահմանել 37.7 մլրդ դրամի չափով: Մասնավորապես.

- Հայաստանի Հանրապետության կողմից ցուցաբերվող արտաքին տնտեսական աջակցության շրջանակներում բյուջետային վարկեր տրամադրելու համար առանձնացվել են 35.9 մլրդ դրամի չափով հատկացումներ՝ դրանք ամբողջությամբ ԼՂՀ-ին բյուջետային վարկի տրամադրմանն ուղղելու նպատակով,

- Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի աջակցությամբ իրականացվող «Գյուղական կարողությունների ստեղծում» ծրագրով նախատեսվում է տրամադրել շուրջ 1.7 մլրդ դրամ բյուջետային վարկեր,

- «Բռնադատվածների մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներին համապատասխան բռնադատված քաղաքացիներին կամ նրանց առաջին հերթի ժառանգներին բնակարանային պայմանների բարելավման նպատակով երկարաժամկետ արտոնյալ վարկեր տրամադրելու համար նախատեսվել են 0.05 մլրդ դրամի չափով հատկացումներ:

Դրա հետ մեկտեղ ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծում նախատեսվել են շուրջ 4.0 մլրդ դրամի չափով մուտքեր Վրաստանից, «Հայկական ատոմային էլեկտրակայան» ՓԲԸ-ից, «Բարձրավոլտ էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ից, «Էլեկտրաէներգետիկական համակարգի օպերատոր» ՓԲԸ-ի, «Դարդան» ՍՊԸ-ից՝ «Ավտոձանապարհային մեքենաներ» ՓԲԸ-ի պարտքի մարման նպատակով, «Միջազգային էներգետիկ կորպորացիա» ՓԲԸ-ից, «Ալբա-Կրեդիտ Ազրիկոլ բանկ» ՓԲԸ-ից, «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ից, Ալավերդու և Արթիկի քաղաքապետարաններից, «Հայջրմուղկոյուղի» և «Նոր Ակունք» ՓԲԸ-ներից, Վանաձորի բաղնիքային տնտեսությունից, ինչպես նաև ֆիզիկական անձանցից պետության կողմից նախորդ տարիներին իրենց տրամադրված բյուջետային վարկերի մարումների գծով պետական բյուջե կատարվելիք վճարումներից:

## ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԸ

### ԱՐՏԱՔԻՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՐՏՔԸ

2010 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ արտաքին պետական պարտքը կազմել է 3,299 մլն ԱՄՆ դոլար:

ՀՀ 2011 թվականի պետական բյուջեով արտաքին աղբյուրներից նախատեսված վարկային միջոցները ամբողջությամբ ստանալու դեպքում, ինչպես նաև հաշվի առնելով 2011 թվականի պետական բյուջեի դեֆիցիտի ֆինանսավորման ճշտված պլանի համեմատությամբ առանձին վարկային ծրագրերի գծով արձանագրված գերակատարումները, «Հայաստանի Հանրապետության 2011 թվականի պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքով չնախատեսված և 2011 թվականի ընթացքում փաստացի ստացված վարկերը, Հայաստանի Հանրապետության արտաքին պետական պարտքը (ՀՀ կառավարության և ՀՀ կենտրոնական բանկի վարկային պարտավորություններ և վերջիններիս կողմից տրամադրված արտաքին երաշխիքներ) 2011 թվականի տարեվերջին կկազմի մոտ 3,805 մլն ԱՄՆ դոլար:

2011 թվականի ընթացքում արտաքին պարտավորությունների գծով կստացվի մոտ 438 մլն ԱՄՆ դոլար, որից ՀՀ կառավարության պարտավորությունների գծով 345 մլն ԱՄՆ դոլար և ՀՀ կենտրոնական բանկի գծով մոտ 93 մլն ԱՄՆ դոլար, և կկատարվի մոտ 52 մլն ԱՄՆ դոլարի հիմնական գումարի մարում (այդ թվում՝ 28 մլն ԱՄՆ դոլար ՀՀ կառավարության պարտավորությունների գծով): 2010 թվականի տարեվերջի համեմատ Հայաստանի Հանրապետության արտաքին պարտքը կաճի մոտ 506 մլն ԱՄՆ դոլարով<sup>1</sup>:

2011 թվականի ընթացքում Հայաստանի Հանրապետության արտաքին պետական պարտքի գծով ընդհանուր սպասարկումը կկազմի մոտ 103 մլն ԱՄՆ դոլար: Միայն ՀՀ կառավարության գծով 2011 թվականին այն կկազմի մոտ 70 մլն ԱՄՆ դոլար, որից 28 մլն ԱՄՆ դոլար՝ մարում և 42 մլն ԱՄՆ դոլար՝ տոկոսավճար:

2012 թվականի ընթացքում, Հայաստանի Հանրապետության արտաքին պետական պարտքի գծով նախատեսվում է ստանալ մոտ 506 մլն ԱՄՆ դոլար՝ այդ թվում ՀՀ կառավարության պարտավորությունների գծով 331<sup>2</sup> մլն ԱՄՆ դոլարի արտաքին միջոցներ:

2012 թվականի ընթացքում Հայաստանի Հանրապետության արտաքին պետական պարտքի գծով նախատեսվում է սպասարկել մոտ 265.3 մլն ԱՄՆ դոլար՝ 193.7 մլն ԱՄՆ դոլար հիմնական գումարի մարման գծով և մոտ 71.6 մլն ԱՄՆ դոլար որպես տոկոսավճար, այդ թվում

<sup>1</sup> Տարեկան կտրվածքով ստացումների և մարումների արդյունքում ստացվող պարտքի հաշվարկային գումարի և տեքստում ներկայացված պարտքի գումարի տարբերությունը պայմանավորված է տարեսկզբին և տարեվերջին արժույթների փոխարժեքների (հիմնականում SDR/USD և EUR/USD) տարբերություններով.

- 31.12.2010թ. դրությամբ 1 SDR= 1.540 USD և 1 EURO= 1.328 USD

- 31.12.2011թ. դրությամբ 1 SDR= 1.602 USD և 1 EURO= 1.43 USD (01.09.2011թ. դրությամբ արժույթի նշույթում ձևավորված միջին փոխարժեք, այդ դրությամբ՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի).

<sup>2</sup> ՀՀ արտաքին պարտքի գումարի մեջ SDR-ով և EURO-ով տրամադրված վարկերը 2010 թվականի տարեվերջի դրությամբ կազմել են շուրջ 68%:

<sup>2</sup> Մասնաճանաչների 2012 թվականի կանխատեսումային ցուցանիշների և ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեի նախագծով արտաքին վարկային ծրագրերի գծով նախատեսված ծախսային ցուցանիշների տարբերությունը պայմանավորված է համապատասխան վարկային ծրագրերի շրջանակներում բացված հատուկ հաշիվներում առկա դրամական միջոցների մնացորդներով.

«Հ կառավարության պարտավորությունների գծով»<sup>3</sup> մոտ 72.4 մլն ԱՄՆ դոլարի հիմնական գումարի մարում և 57.7 մլն ԱՄՆ դոլարի տոկոսավճար: Հաշվի առնելով վերը նշվածը, 2012 թվականի տարեվերջին Հայաստանի Հանրապետության արտաքին պետական պարտքը կկազմի մոտ 4,117 մլն ԱՄՆ դոլար:

2011-2012 թվականներին Հայաստանի Հանրապետության արտաքին պետական պարտքը բնութագրող ցուցանիշները հիմնականում կգտնվեն նվազ և միջին պարտքի բեռ ունեցող երկրների ցուցանիշների սահմաններում:

### **Ներքին պետական պարտքը**

«Հայաստանի Հանրապետության 2011 թվականի պետական բյուջեի մասին» ՀՀ օրենքով պետական արժեթղթերով նախատեսվում է ապահովել 30.0 մլրդ դրամ դեֆիցիտի ֆինանսավորում և կատարել 24,078.8 մլն դրամ սպասարկման ծախս:

2011 թվականի հուլիսի 31-ի դրությամբ թողարկվել է 82.5 մլրդ դրամ անվանական արժեքով պարտատոմսեր, որից տեղաբաշխվել է 79,563.2 մլն դրամը: Պարտատոմսերի տեղաբաշխումից հասույթը կազմել է 74,153.7 մլն դրամ: 2011 թվականի հունվար-հուլիս ամիսներին տեղաբաշխվել է 335.2 մլն դրամի խնայողական պարտատոմսեր: Այս պարտատոմսերը տեղաբաշխվում են գանձապետական պահառու համակարգի միջոցով: 2011 թվականի ընթացքում կիրականացվի մոտ 93.2 մլրդ դրամի պարտատոմսերի մարում և մոտ 22.0 մլրդ դրամի սպասարկման ծախս:

2011 թվականի վերջի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության ներքին պետական պարտքի ծավալն անվանական արժեքով կկազմի մոտ 216.3 մլրդ դրամ, որից շրջանառելի պարտատոմսերի ծավալը՝ 210.5 մլրդ դրամ, իսկ ՀՀ ռեզիդենտից ստացված վարկի ծավալը՝ 5.8 մլրդ դրամ: 2010 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Հայաստանի Հանրապետության ներքին պետական պարտքի ընդհանուր ծավալն անվանական արժեքով կազմել էր 180.3 մլրդ դրամ, որից շրջանառելի պարտատոմսերի ծավալը՝ 173.0 մլրդ դրամ, իսկ ՀՀ ռեզիդենտից ստացված վարկի ծավալը՝ 7.3 մլրդ դրամ: Պարտքի միջին ժամկետայնությունը 2011 թվականի հուլիսի 30-ի դրությամբ կազմել է 1804 օր (2010 թվականի դեկտեմբերի 30-ի դրությամբ նույն ցուցանիշը եղել է 1353 օր), միջին կշռված եկամտաբերությունը՝ 12.76% (2010 թվականի տարեվերջին նույն ցուցանիշը եղել է 11.67%):

2010 թվականի վերջի դրությամբ շրջանառության մեջ գտնվող պարտատոմսերի 30%-ը կարճաժամկետ, 50%-ը միջնաժամկետ և 20%-ը երկարաժամկետ պարտատոմսերն էին: 2011 թվականի վերջի դրությամբ նախատեսվում է, որ շրջանառության մեջ գտնվող

<sup>3</sup> Սպասարկման կանխատեսումները կատարվել են հիմք ընդունելով 01.09.2011թ. դրությամբ արժույթային շուկայում գտնվող միջին փոխարժեքները (աղբյուր՝ ՀՀ կենտրոնական բանկ), ԱՄՆ դոլարի 6-ամսյա LIBOR՝ 1.8%, 6-ամսյա EURIBOR՝ 2.5%, SDR-ի տոկոսադրույք՝ 1.7%:

պարտատոմսերի 17%-ը կլինեն կարճաժամկետ, 51%-ը՝ միջնաժամկետ և 32%-ը՝ երկարաժամկետ պարտատոմսեր:

2011 թվականի սկզբին ՀՀ կառավարությունը հրապարակեց պետական պարտատոմսերի թողարկման կանոնները և տեղաբաշխումների օրացույցը:

2012 թվականի ընթացքում շարունակվելու են միջնաժամկետ և երկարաժամկետ ուղենշային պարտատոմսերի թողարկումները, կիրականացվի նոր 20 տարի մարման ժամկետով ուղենշային պարտատոմսերի թողարկում: 2011 թվականին իրականացվել են նոր 3, 5, 7 և 10 տարի մարման ժամկետով ուղենշային պարտատոմսերի թողարկումներ: Պետական բյուջեի դեֆիցիտի ֆինանսավորման ծրագրի իրագործման շրջանակներում կշարունակվի նախկինում թողարկած միջնաժամկետ և երկարաժամկետ պարտատոմսերի փոքրածավալ թողարկումների, ինչպես նաև 2008-2010թթ. թողարկման արդեն նախկին ուղենշային համարվող պարտատոմսերի շրջանառությունից դուրս բերելու գործընթացը՝ հիմնականում հետզնումների միջոցով:

2012 թվականին ՀՀ կառավարությունը շարունակելու է Հայաստանի Հանրապետության ներքին պարտքի կառավարման բնագավառում ձեռնարկված բարեփոխումները: Ուղենշային պարտատոմսերը տեղաբաշխվելու են պարբերական վերաբացումների միջոցով: Պարբերաբար կիրականացվեն նաև հետզնումներ, նախատեսվում է նաև փոխանակումների տեխնիկայի կիրառումը:

Այս նպատակի իրագործման շրջանակներում ենթադրվում է պետական պարտատոմսերի գծով ՀՀ 2012 թվականի պետական բյուջեում նախատեսել շուրջ 26.0 մլրդ դրամ սպասարկման ծախս, ապահովելով 30.2 մլրդ դրամ դեֆիցիտի ֆինանսավորում: 2012 թվականին վերջին Հայաստանի Հանրապետության ներքին պետական պարտքի ծավալն անվանական արժեքով կկազմի մոտ 241.0 մլրդ դրամ, միջին ժամկետայնությունը՝ մոտ 5.5 տարի: Միջին եկամտաբերությունը 2012 թվականի վերջին ընթացիկ տարվա համեմատ հնարավոր է աճի՝ պայմանավորված ընթացիկ տարում ձևավորված տոկոսադրույքների աճի միտումով և շրջանառության մեջ երկարաժամկետ պարտատոմսերի տեսակարար կշռի ավելացմամբ: